

actus pot eē meritori⁹ ⁊ tñ virginatē vouē
tib⁹ dānabilis reddi⁹ ppter obligatiōē eo
rū ad maius bonū.

Ad tertiu⁹ sic proce

ditur. **V**idē q nō sit licitū in bellis vti insi
dys. **D**e n. **D**eut⁹ 16. **I**uste qd iustu est exeq
ris. s; insidie cū sint fraudes qdā vident ad i
iusticiā p̄tinere. q nō ē utendū insidys etiam
in bellis iustis. **I**nsidie ⁊ fraudes fidelit
tati vident oppōi sicut ⁊ mendacia. s; qd ad
oēs fidē debem⁹ seruare. nulli hōi est mētiē
dū: ut p; **A**ugl. in li⁹ 3 mendacium. cum ḡ si
des hosti seruāda sit ut **A**ug⁹ dic̄ ad **B**oni
faciū. vidē q nō sit hōi insidys v̄tēdū
Matth. 7. **Q**ue vult ut faciāt vob
homies et vos facite illis. et h̄ ē obseruādū
ad oēs p̄cios. iimici aut̄ sūt p̄xiimi. cū ḡ nul
lus sibi velit insidias ul fraudes pari. vidē q
nullus ex insidys debeat gerere bella. **S**ed
5 ē qd **A**ug⁹ dic̄ i li⁹ q. **C**ū iustuz bellū susci
pitur vtrū aperte pugnet aliqs an ex insidys
nihil ad iusticiā ic̄est. et h̄ p̄bat auctoritate
dñi q madauit **J**osue ut insidias poneret ba
bitatoribus ciuitatis **D**ay: ut habet **J**osue
8. **R**⁹ v̄d q insidie ordinant̄ ad fallenduz
hostes. **D**upliciē at̄ aliqs pot falli ex facto ul
dicto alius. **U**no⁹ ex eo qd̄ ei d̄r falsuz nel n̄
suat p̄missū et istud sp̄ ē illicitū. et h̄ mō n̄
lus o; hostes fallere. sūt. n. qdā iura belloz
⁊ federa etiā iter ipsos hostes fuāda: ut **A**m
bro. dic̄ i li⁹ de officijs. **A**lio mō aliqs pot fal
li ex dicto nel facto n̄ro: qz ei p̄positū aut in
tellectū nō apimur. **H** aut̄ sp̄ facere nō tene
mur: qz etiā i doctria sacra multa sūt occul
tanda maxime insidelib⁹ ne irrideāt: s; illud
Matth. 7. **N**olite sc̄m dare canib⁹. vñ mul
to magis ea q ad ipugnādū iimicos param⁹
sūt eis occultanda. vñ inf̄ cetera documēta
rei militaris: h̄ p̄cipue ponit̄ de occultādīs
s̄sily ne ad hostes pueniāt: ut p; i li⁹ **S**trago
matū francoz. ⁊ talis occultatio p̄tiet ad rō
tionē insidiaz qbus licitū ē vti i bellis iustis.
nec p̄prie huiusmōi insidie vocant̄ fraudes.
nec iusticie repugnant: nec ordinate volun
tati. esset. n. iordinate voluntas si aliqs vellz
nihil sibi ab alyz occultari. **E**t per h̄ p; r̄nsio
ad obiecta.

Ad quartum sic pro

cedit. **V**idē q i dieb⁹ festis nō liceat bella

re. **F**esta. n. sūt ordinata ad vacandū v̄nis.
vnde intelligū p̄ obseruationē sabbati: q p̄
cipit **Exo. 20. S**abbatū. n. iterpetrat̄ reges.
s; bella maximā igetudinē h̄nt. q̄ nullo mō
ē i diebus festis pugnādū. **P**. **Ysa. 58.** rep̄
hendūtur qdā q i dieb⁹ ieiunij repeunt de
bita ⁊ cōmittūt lites pugno pcutiētes. q̄ ml
to min⁹ i dieb⁹ festis licitū est bellare. **P**.
Nihil ē iordinate agendū ad vitādū icōmo
dū tpale. s; bellare i die festo h̄ vidē eē fm̄
se ordinatū. q̄ p̄ nulla necessitate tpalis. icō
modi vitandi v; aliquis i die festo bellare.
S; 5 ē qd̄ p̄ **M**achab. 2. **D**r. **C**ogitauerunt
laudabilē iudei dicētes. **D**is hō gcūq; vene
rit ad nos in bello i die sabbatorum: pugne
mus aduersus eū. **R**⁹ dicendū q obfuiatio
festoz non ipedit ea q̄ ordinant̄ ad hois salu
tē etiā corpale. vñ dñs arguit iudeos dicens
Joh. 7. **M**ibi idignamī q; torū hoīem sal
uuz feci i sabbato. **E**t inde est q̄ medici licite
p̄nt medicari hoies i die festo. multo at̄ ma
gis ē cōsuāda salus reipublice p̄ quā ipediūt
occisiones plurimoz ⁊ innumera mala et tpa
lia et sp̄ualia: q̄ salus corpāl vni⁹ hois. et iō
p̄ tuitiōe reipublice fidelū licitū ē iusta bel
la exercere i dieb⁹ festis. si n̄ h̄ necessitas ex
poscat. h̄. n. eēt tēptare deū sigs imminente ta
li necessitate vellz a bello abstinere. s; neces
sitate cessāte nō ē licitū bellare i diebz festis
p̄p̄ rōnes iductas. **E**t p; p; r̄nsio ad oba.

Quē ad rixā. **E**t circa h̄

querūt duo. p̄ vtrū rixā sit
pctm̄. 2. v̄t; sit filia ire.

A primuz sic proce

ditur. **V**idē q rixā nō sp̄ sit peccatū. **R**ixā
n. v̄ eē cōtentio qdā. dicit. n. **I**sidorus in li⁹
ethimologiaz: q rixosus ē a ritu canino dic
tus. sp̄. n. ad d̄dicēdū parat⁹ ē. et iurgio dele
ctat̄ et puocat cōtēdētē. s; cōtētō n̄ sp̄ ē pctm̄
q̄ neq; rixā. **P**. **B**en. 26. **D**r. q; serui **J**acob
fo derūt aliū puteū et p̄ illo q̄q; rixati sunt.
s; nō ē credēdū q familia **Y**saac rixaret̄ pu
blice eo nō d̄dicētē si h̄ eēt peccatū. q̄ rixā n̄
ē peccatū. **P**. **R**ixā v̄ eē qdā p̄tictat̄ bel
lū. s; bellū n̄ sp̄ ē peccatū. q̄ rixā nō semper ē
pctm̄. **S**; 5 est q; ad **S**al. 5. rixē ponūt i
ter opa carnis. q̄ q agūt fgnū dei n̄ cōsequēt̄
q̄ rixē n̄ solū sūt pctā. s; etiā sē pctā mortalia

Rixā dicēdū q̄ sicut contentio iporat quā
dam dictionē h̄bor. ita etiā rixa importat
quādam dictionē i facti. vñ sup illud Gal. 5.
rixā: dicit glo. q̄ rixā sūt qñ ex ira inuicem se
pcuriūt. r iō rixā videt eē q̄dam priuatum
bellū qd̄ iter priuatas p̄fōas agit nō ex aliq̄
publica auctoritate. s̄ magis ex iordiatā vo
luntate. r iō rixā semp iporat pctm̄. r in eo
qd̄ q̄ alterū iuadit iuste ē pctm̄ mortale. in
ferre. n. nocumētū p̄rio etiāz ope manuali
non ē absq̄ mortali pctō. in eo at̄ q̄ se defen
dit p̄t eē sine pctō. r qñz cū pctō veniali. r
qñz cū pctō mortali fm̄ diuersū motuz ani
mī ei⁹ r diuersū modū se defendendi. naz si
solo aīo repellendi iūriā illatā r cum debi
ta moderatiōe se defendat nō ē pctm̄. nec p̄
prie p̄t dici rixā ex p̄te ei⁹. Si h̄o cū aīo vñ
dicte uel ody uel cū excessu debite modera
tiōis se defēdat sp̄ ē pctm̄. s̄ veniale qd̄ qñ
aligs leuis mor⁹ ody uel vindicte se imiscet
uel cū nō multuz excedat moderatā defēsiō
nē. mortale at̄ qñ infirmato aīo i ipugnantē
iurgit ad eū occidendū uel eū graui ledē
dū. **A**d primū q̄ dicendum q̄ rixā nō sim
pliciter nomiāt cōtentionē. s̄ tria i premissis
v̄bis f̄sidozi ponit q̄ inordinationē rixē de
clarāt. p̄ qd̄ q̄ p̄mptitudinē h̄z animi ad
tendēdū: quod s̄gt cū dicit: sp̄ ad r̄tradicē
duz paratos. s. siue ali⁹ bene siue male dicat
aut faciat. 2⁹ q̄ in ipsa dictione delectat.
vñ seq̄. r i iurgio delectat. 3⁹ q̄ ipse alios p̄
uocat ad dictiones. vñ sequit. r puocat cō
tendētē. **A**d secunduz dicendū q̄ ibi nō in
telligit q̄ sui Ysaac sint rixati. s̄ q̄ icole t̄re
rixati sūt h̄ eos. vnde illi peccauerūt. nō aut̄
serui Ysaac q̄ calūniā patiebant. **A**d t̄riū
dicendū q̄ ad h̄ q̄ iustū sit bellū regri⁹ q̄ si
at auctoritate publice p̄tatis sicut s̄ dictuz
ē. rixā aut̄ sit ex priuato affectu ire ul⁹ ody. si
n. m̄ster p̄ncipis aut iudicis publica p̄tate
aligs iuadat q̄ se defendāt. nō dicit̄ ipi rixā
ri. s̄ illi q̄ publice p̄tati resistunt. r sic illi q̄ i
uadunt nō rixant neq̄ peccāt. s̄ illi q̄ se ior
dinate defendūt.

Ad secunduz sic p̄ro

cedit. **V**idet q̄ rixā nō sit filia ire. **D**r. n. Ja
co. 4. **U**nde bella r lites i vob: nōne ex ocu
scentys q̄ militāt in mēbris v̄ris. s̄ ira nō p̄
tinet ad occupabile. q̄ rixā nō ē filia ire sed
magi occupic. **P**. p̄v. 28. d̄r. **Q**ui se iactat

r dilatat: iurgia cōcitāt. s̄ idē videt eē rixā
qd̄ iurgū. q̄ videt q̄ rixā sit filia supbie uel i
anis glorie ad quā p̄riet se iactare r dilatat.

P. p̄v. 18. d̄r. **L**abia stulti imiscēt se rixis
s̄ stulticia differt ab ira. nō. n. opponit man
suetudini. s̄ magi sapie ul⁹ prudētie. q̄ rixā nō
ē filia ire. **P**. p̄v. 2. d̄r. **Q** diuz suscitāt rixā
sed odium oritur ex inuidia: ut **H**reg⁹ dicit. 31.
morat. q̄ rixā nō ē filia ire s̄ inuidie. **P**. p̄v.
17. d̄r. **Q**ui meditat discordias semiat rixas
s̄ discordia ē filia ianis glorie: ut s̄ dictuz ē
q̄ rixā. **S**z ē qd̄ **H**reg⁹ dicit. 31. morat. q̄
ex ira orit̄ rixā. r p̄v. 15. r 2. d̄r. **U**ir iracū⁹
puocat rixas. **R**. d̄r. q̄ sicut dictum ē. ri
xā iporat quādam dictionē vsq̄ ad facta p̄
uenientē dū vnus alter ledere molit. dupli
cī aut̄ vñ aliū ledere itēdit. **U**no mō qñ in
tendens absolute malū ipsi⁹. r talis lesio p̄ri
net ad odiū. cui⁹ itētio ē ad ledēdū iūmicuz
uel i manifesto uel i occulto. **A**lio mō aliqs
intēdit aliū ledere eo sciēte r repugnāte qd̄
iporat noie rixē. r h̄ p̄rie p̄tinet ad irāz q̄
ē appetit⁹ vindicte. nō. n. sufficit irato q̄ late
ter noceat ei⁹ quē irascit. s̄ v̄t q̄ ipse sc̄ri
at r q̄ v̄ volūtate suā aliqd̄ patiat i vidictā
ei⁹ qd̄ fecit: ut p̄z p̄ ea q̄ dicta sūt de passiōe
ire. r iō rixā p̄rie orit̄ ex ira. **A**d primuz
q̄ d̄r q̄ sicut s̄ dictuz ē: oēs passiōes irasci
bilis ex passiōibus occupabilis oriūtur. r
fm̄ h̄ illud qd̄ p̄rie oritur ex ira. oritur etiāz
ex occupicetia sic ex p̄ma radice. **A**d sc̄dm
d̄r q̄ iactatio r dilatio sui q̄ fit p̄ superbi
am uel ianem gloriā: nō directe cōcitāt iur
giū aut rixā s̄ occasionalit̄ i q̄trum. s. ex hoc
cōcitatur ira dū aliqs sibi ad iūriā reputat
qd̄ alter ei se p̄ferat. r sic ex ira sequūtur iur
gia r rixē. **A**d t̄rtiū d̄r q̄ ira sicut s̄ dictuz
est: ipedit iudiciū rōnis. vnde h̄z similitudinem
cū stulticia. r ex h̄ seq̄ q̄ habeāt eōz effec
tum. ex defectu. n. rōnis r̄tingit q̄ aliqs ior
dinate aliū ledere molitur. **A**d q̄rtū d̄r q̄
rixā r si qñq̄ ex odio oriatur. nō tñ ē p̄pri⁹
effectū⁹ ody: q̄ p̄ter itentionē odiētis ē q̄
rixose r manifeste iūmicū ledat. qñq̄. n. etiā
occulte ledere q̄rit. s̄ qñ videt se p̄ualere. cū
rixā r iurgio lesionē itēdit. s̄ rixose aliq̄
ledere ē p̄pri⁹ effect⁹ ire: rōne iā dicta. **A**d
quintuz d̄r q̄ ex rixis seq̄tur odiū r discor
dia i cordib⁹ rixatiū. r iō ille q̄ meditat. i.
q̄ itēdit iter aliqs seminare discordias. p̄u
rat q̄ ad iūicēz rixentur: sicut qd̄libet pctm̄

pōt ipoztare actū alterius pcti ordinando il lum i suū finē. s3 ex B nō seqt q rixa sit filia inanis glorie pprie r directe.

Deinde vide

Drandū ē dō seditioe q oppo nit paci. Et circa B qrunf duo. p vtz sit spāle pctm̄. 2° vtz sit mortale pctm̄.

Ad primuz sic proce

ditur. Videf q seditio non sit spāle pctm̄ ab alyis distinctū. Quia ut Iudoz dīc i li° etbi mologiarū. seditioe ē q diffensionē aiorū facit r discordias gignit. s3 ex B q alyis ali qd pctm̄ pcurat nō peccat alio pcti genē ni si illo q pcurat. g videf q seditio n̄ sit spāle pctm̄ a discordia distinctū. **S**editio di uisionē quādā ipoztat. s3 nomē etiā scismat sumit a scissura ut s dictū ē. g pctm̄ seditio nis nō v̄ esse distinctū a pctō scismat. **S**editio spāle pctm̄ ab alyis distinctū uel ē vitii capitale. aut ex aliq vitio capitali orit. s3 se ditio neq cōputat inter vitia capitalia neq iter vitia q ex capitalib⁹ orit. ut p3 i 2i° mo ral. vbi vtraq vitia numerat. g seditio nō ē spāle pctm̄ ab alyis distinctū. **S**3 ē q. 2. ad Cor. 12. seditioes ab alyis pctis distiguū tur. **R**⁹ dicendum q seditio ē qddam spe ciale pctm̄ qd qstuz ad aliqd ouenit cū bel lo r rixa. qstū at ad aliqd differt ab eis. cōue nit qdē cū eis i B q ipoztat quādā dicitio nē. differt autē ab eis i duob⁹. p qdē qz bellū r rixa ipoztat mutuā ipugnatōez in actu. s3 seditio pōt dici siue fiat huiusmōi ipugatio i actu. siue sit pparatio ad talē ipugnationez vnde glo. 2. ad Cor. 12. dicit q seditioes sūt tumultus ad pugā. cuz. s. aliq se pparāt r i tendūt pugnare. 2° differunt: qz bellū ppe ē d extraneos r hostes quasi multitudinis ad mltitudinē. rixa autē ē vnus ad vnū: ul pau corum ad paucos. seditio at proprie ē iter p tes vni⁹ multitudinis in se dissentietes. pu ta cū vna ps ciuitatis excitat i tumultū d ali am. r iō qz seditio h3 spāle bonū cui opponi tur. s. vnitatē r pacē mltitudis. iō ē spāle pec catū. **A**d primū g dō q seditiosus dīr qui seditioe excitat. r qz seditio quādaz discor dia ipoztat. iō seditiosus ē q discordiā facit. nō quācumq sed iter pres alicuius multitu dinis. pctm̄ autē seditiois nō solū ē i eo qui

discordiā semiat. s3 etiā in eis q iordiate ad iuicē dissentiūt. **A**d secūdū dō q seditio differt a scismate i duob⁹. p quidē qz scisma oppōit spūali vnitati multitudinis. s. vnitati ecclesiastice. seditio aut opponit tpali uel seculari multitudinis vnitati: puta ciuitatis uel regni. 2° qz scisma nō ipoztat aliquaz pre parationez ad pugā corpālē. s3 solū ipoztat diffensionē spūalē. seditio at ipoztat ppara tionem ad pugā corpālē. **A**d tertium di cendū q seditio sicut r scisma sub discordia stinet. vtrūq. n. ē discordia qdā nō vni⁹ ad vnū. sed ptiū multitudis ad iuicē.

Ad secunduz sic pro

cedit. Videf q seditio nō sp sit pctm̄ mortale. Seditio. n. ipoztat tumultū ad pugā ut p3 p glo. s i ductā. s3 pugna n̄ sp ē pctm̄ mor tale. s3 qnqz ē iusta r licita: ut s habitū est. g multo magi seditio pōt eē sine pctō morta li. **S**editio ē discordia qdā ut dictum ē. s3 discordia pōt eē sine pctō mortali. r qnqz etiā sine oī pctō. g etiā seditio. **L**audat g multitudinē a prāte tyrānica liberāt. s3 B nō de facili pōt fieri sine aliq diffensioe mul tudinis. dū vna ps multitudinis nitit reti nere tyrannū: alia ho nitit eum abycē. g se ditio pōt fieri sine pctō. **S**3 ē q ap̄s. 2. ad Cor. 12. phibet seditioes inter alia que sūt pctā mortalia. g seditio ē pctm̄ mortale. **R**⁹ dō q sicut dictū ē. seditio oppōit vni tati multitudinis. i. ppli ciuitatis uel regni. dīc at Aug⁹ 2i° de ciui. dei q populum def mināt sapientes nō oēm cetum multitudis s3 cetuz iuris cōsensu r vtilitatis cōis sociatuz vnde manifestū ē vnitatē cui oppōit seditio eē vnitatē iuris r cōis vtilitatis. manifestū ē g q seditio opponit r iusticie r cōi bono. r iō ex suo genē ē pctm̄ mortale. r tāto gnius quāto bonū cōe qd ipugnat p seditioe ē mai⁹ qz bonū puatū qd ipugnat p rixaz. pec catū aut seditiois p qdē r pncipaliē ptinet ad eos q seditioez pcurāt q gūissime peccāt. 2° at ad eos q eos sequūtur pturbātes bonū cōe. illi ho q bonū cōe defendūt eis resisten tes nō sūt dicēdi seditiosi: sicut nec illi qui se defēdūt dicūt rixosi ut s dictuz ē. **A**d pri mū g dicendū q pugna q ē licita fit p cōi vtilitate aliqz sicut s dictū ē. s3 seditio fit d cōe bonū multitudis. vñ sp ē pctm̄ mortale. **A**d secūdū dicenduz q discordiā ab eo q

nō ē manifeste bonū pōt eē sine pctō . s; dīf
cordia ab eo qd est manifeste bonū non pōt
eē sine peccato. ⁊ talis discordia ē seditio q̄
opponit utilitati multitudinis q̄ ē manifeste
bonū. ¶ Ad tertiū dō q̄ regimē tyrānicūz
nō ē iustū: q̄ nō ordinaf ad bonū cōe. s; ad
bonum priuātuz regentis: ut p̄ p̄m in 3°
polit. ⁊ i 8° ethicor. ⁊ iō pturbatio huius re
giminis nō hz rōnē seditiois: nisi forte qñ
sic iordinate pturbat tyranni regimē q̄ mul
titudō subiecta mai^o detrimentū patit ex p̄
turbatōe cōsequēti q̄ ex tyrāni regimie. ma
gis at tyrān^o seditiosus ē q̄ i p̄p̄o sibi subie
cto discordias ⁊ seditioes nutrit ut turis
domiari possit. B. n. tyrānicū ē euz sit ordia
tū ad bonū p̄p̄iū p̄sidentis euz multitudis
nocumēto.

Quinde consi
derādus i stat d̄ virtus q̄ be
neficiētie opponit. iter q̄
alia quidē p̄tinet ad rōnez
iusticie illa. s. gbus aliquis
iuste primū ledit. s; h̄ caritatē sp̄aliē scāda
lū eē videt. ⁊ iō cōsiderandus ē h̄ de scanda
dalo. Circa qd̄ arunt octo. p̄ qd̄ sit scāda
lū. 2° vtrū scādalu sit pctm̄. 3° vtrū sit pec
catū sp̄ale. 4° vtrū sit pctm̄ mortale. 5° vtrū
p̄fectorū sit scandalizari. 6° vtrum eoruz sit
scandalizare. 7° vtrū sp̄ritualia bona sint di
mittenda p̄pter scādalu. 8° vtrū sint p̄p̄e
scādalu t̄palia dimittenda.

Ad primuz sic proce

ditur. Videt q̄ scādalu icōuenienter diffi
niatur eē dictū uel factū min^o rectuz p̄bens
occasionē ruine. scādalu. n. pctm̄ ē ut p^o di
cetur. s; fm̄ Augl. 22. 5. Faustū. pctm̄ ē dcm̄
uel factū uel cupitū h̄ legē dei. ḡ p̄dicta dīf
finitio ē iustificiēs: q̄ p̄mittit cogitatū siue
cōcupitū. ¶ Cū inē actus virtuosos uel
rectos vñ virtuosior uel r̄ctior alio sit: illud
solū vñ nō eē min^o rectū qd̄ ē rectissimuz. si
ḡ scādalu sit dictū uel factū min^o rectū. seq̄
q̄ oīs actus virtuosus p̄ter optimuz sit scan
dalu. ¶ Occasio noiat cām p̄ accidēs. sed
id qd̄ ē p̄ accidēs nō debet poni i diffinitioe
ga nō dat speciē. ḡ incōuenient i diffinitioe
scādali poni occasio. ¶ Ex quolibz fac
to alteri^o pōt aliqs sumē occasionez ruine:
q̄ cause q̄ accidēs sūt ideterminate. si ḡ scā

dalū ē qd̄ p̄bz alij occasione ruine qd̄libz fac
tū uel dictū poterit esse scādalu: qd̄ vñ eē in
cōueniēs. ¶ Occasio ruine dat p̄rio qñ
offendit aut infirmat. s; scādalu diuidit i
offensione ⁊ i firmitate: dīc. n. apls ad Ro.
i4. Bonū ē nō māducare carnes. ⁊ n̄ bibere
vinū neq; i quo frat tu^o offendit aut scanda
lizat aut infirmat. ḡ p̄dicta diffinitio scādali
non ē conuenient. ¶ H̄z ē q̄ Jero^o expo
nēs illud qd̄ habet Math. i5. Scis q̄ p̄ba
risei audito h̄ vbo r̄c. dīc qñ legim^o q̄cunq;
scādalizauerit. h̄ itelligim^o q̄ dicto uel facto
occasionē ruine dederit. ¶ H̄z dō q̄ sic Je
ro^o ibidē dīc qd̄ grece scādalon dī: nos offē
sionē uel ruinā ⁊ ipactionē pedis possumus
dicē. contingit. n. q̄ quicq; aliqs obex ponit
alicui in via corpali cui ipingens disponit
ad ruinā. ⁊ talis obex dī scādalu ⁊ sicut in
p̄cessu vie sp̄ualis cōtingit aliq̄ dī p̄oi ad
ruinā sp̄ualē p̄ dictū uel factū alteri^o: in q̄tuz
.s. aliqs sua amonitione uel iudicōe aut ex
emplo alteri trahit ad peccādū. ⁊ h̄ p̄p̄ie dī
scādalu. nihil aut fm̄ p̄p̄iā rōnem disponit
ad sp̄ualē ruinā: nisi h̄z q̄ h̄z aliq̄ defectū
rectitudinis: q̄ id qd̄ est p̄fecte rectū magis
munit boiem i casū q̄ ad ruinam iudicat. ⁊
iō cōueniēt dī q̄ dictū uel factū minus rec
tū p̄bens occasione ruine sit scandaluz. ¶ Ad
primū ḡ dō q̄ cogitatio uel concupiscentia
mali latet i corde. vñ non pponitur alteri ut
obex disponēs ad ruinā. ⁊ p̄ h̄ nō pōt habē
scādali rationē. Ad scdm̄ dō q̄ minus rec
tū nō dī h̄ q̄ ab aliq̄ alio supat i rectitudie.
s; qd̄ h̄z aliq̄ defectū rectitudinis defectū uel q̄ ē
fm̄ se malū sicut pctm̄: uel q̄ h̄z speciē mali
sicut cum aliquis recumbit in idolio. q̄uis
.n. h̄ fm̄ se nō sit pctm̄ si aliquis h̄ n̄ corrup
ta itentione faciat. tñ q̄ h̄z quādā sp̄em ma
li uel similitudinē veneratiois idoli: pōt alteri
p̄bere occasione ruine. ⁊ iō apls monet. i. ad
Thessal. 5. Ab oī sp̄e mala abstinete vos. ⁊
iō conueniēt dī minus rectū ut cōprehen
dat tā illa q̄ sūt fm̄ se pctā q̄ illa q̄ h̄nt spe
ciē mali. ¶ Ad tertiū dō q̄ sicut s̄ habitū ē
nihil pōt eē hōi sufficiēs cā pcti qd̄ ē sp̄ual
ruina nisi p̄pria volūtas. et iō dicta uel facta
uel cōcupita alteri^o hoīs p̄nt eē solū cā iper
fecta aliq̄libz iudices ad ruinā. et p̄p̄ h̄ nō dī
dās cām ruine. s; dans occasione. qd̄ signifi
cat cāz ip̄fectā. et nō sp̄ cām p̄ accidēs. et tñ
nihil p̄hibet i gbus daz p̄oi id qd̄ ē p̄ accidēs

ga id qd e fm accidens vni pot p se alii due
 nire. sicut i diffinitione fortune ponit ca p
 accidens vt pz 2° phisicoz. ¶ Ad quartu dice
 du q dictu uel factu alterius pot ee duplici
 ter alteri ca peccadi. vno mo p se. alio mo p
 accidens. Per se qde qn aliqs suo malo vbo
 uel facto itendit aliu ad peccadu iducef. ul
 etiā si ipse h nō itēdat. r ipsū factū ē tale q
 de sui rōne hz q sit iductiuū ad peccaduz :
 puta cū aliqs publice fac pectū ul qd hz siki
 tudinē pcti. r tūc ille q huiusmōi actū fac p
 pe dat occasionē ruine. vñ vocat scādalum
 actiuū. Per accidēs at aliqd vbu ul factum
 vni^o ē alii ca peccadi. qñ etiā pter itētionem
 opātis r pter ditionē opis aliqs male dispo
 situs ex huiusmōi ope iducit ad peccadum
 puta cū aliqs inuidet bonis alioz. r tūc ille q
 fac huiusmōi actū rectū nō dat occasioez
 qñtū i se. s; alius sumit occasioē: fm illud
 Ro. 7° Occasione at accepta rē. r iō B est
 scādalu passiuū sine actiuo: qz ille q agit rec
 te qñtū ē de se nō dat occasioē ruie quā alē
 patit. qñz g rigit q etiā sit sili scādalu ac
 tiuū i vno r passiuū i alio: puta cū ad iductō
 nē vni^o ali^o peccat. qñz vō ē scādalu actiuuz
 sine passiuo: puta cum aliquis inducit vbo :
 uel facto aliu ad peccadū. r ille nō cōsentit.
 qñz vō ē scādalu passiuū sine actiuo sicut
 iā dictū ē. ¶ Ad quintuz dicendū q ifirmi
 tas nomiat pmpititudinē ad scādalu. offen
 sio at noiat i dignationē alie. ¶ vñ q peccat
 q pot ee qñz sine ruina. scādalum aut im
 portat ipsā ipactionē ad ruinā.

Ad secundum sic pro
 cedit. Videt q scādalu nō sit pctm. Pctā
 n. nō eueniūt ex necessitate: qz oē pctm est
 volūtariū ut s habitū ē. s; Math. 18° dicit.
 Necessē ē ut vēiāt scādala. g scādalu n̄ est
 pctm. ¶ Nullū pctm pcedit ex pietatis
 affectu: qz n̄ pot arbor bona fruct^o malos fa
 cere ut dicit Math. 7°. s; aliqd scādalu ē ex pi
 etatis affectu. dic. n. dñs Petro Math. 16°.
 scādalu mihi es. vbi dic Zero^o. q error apli
 o pietat affectu veniēs nūq̄ icentiū vñ ee
 diaboli. g n̄ oē scādalu ē pctm. ¶ Scā
 dalū ipactionē quādā iporat. s; non qñz
 ipingit cadit. g scādalu qd ē spūalis casus
 pot ee sine pctō. ¶ s; 3° ē q scādalu ē dic
 tū ul factū min^o rectū. ex h at hz aliqd rōnē
 pcti q a rectitudine deficit. g scādalu sēp

ē cū pctō. ¶ 2° dō q sicut iā s dictū ē: ou
 plex ē scādalu. s. passiuū i eo qui scandaliza
 tur r actiuū i eo qui scandalizat dans occa
 sionē ruine. scādalu g passiuū semper ē pec
 catū in eo q scandalizat. nō. n. scandalizat :
 nisi iqtū aliqualit ruit spūali ruina q ē pctm
 pot tñ ee scādalu passiuū sine pctō ei^o ex cu
 ius facto aliqs scādalizat: sicut cū aliqs scā
 dalizat de his q ali^o bñ facit. sicut etiā scā
 dalū actiuū sp ē peccatū i eo q scādalizat: qz
 uel ipsū op^o qd facit ē peccatū: ul etiā si ha
 beat spēm pcti dimittēdū ē sp ppe ptini co
 ritate. dō q vnusqz tenet saluti ptini pro
 uidere. r sic q n̄ dimittit d caritatē agit. pot
 tñ ee scādalu actiuū sine pctō ali^o q scā
 dalizat: sicut s dictum ē. ¶ Ad primū g di
 cēdū q h qd dī: necessē ē ut veniāt scādala
 nō est itelligēdū de necessitate absoluta. sed
 de necessitate conditionali qua. s. necessē
 ē prescita uel pnunciata a deo euenire: si tñ
 diūcti accipiat ut i pl^o dictū ē: uel necessē
 ē euenire scādala necessitate finis: qz vtilia
 sūt ad h ut q pbati sūt manifesti fiāt: uel ne
 cesse ē euenire scādala fm cōditionē hoīuz
 q sibi a peccatis nō cauent: sicut si aliqs me
 dic^o uidēs aliqs idebita dieta vtētes: dicat
 necessē ē tales ifirmari: qd itelligēdū ē sub
 hac ditione si dietā nō mutēt. r sicut neces
 se ē euenire scādala si hoīes ouersationē ma
 lā nō mutēt. ¶ Ad secūdū dicēdū q scāda
 lū ibi large ponit p qlibet ipedimento. vole
 bat. n. Petr^o xpi passionē ipedire qdā pieta
 tis affectu mor^o ad xpm. Ad etiū dō q nul
 lus ipigit spūalit nisi retardet aliqñt a pces
 su i via dei. qd sit saltē p peccatū veniale.

Ad tertiu sic proce
 ditur. Videt q scādalu nō sit spāle pecca
 tū. Scādalu. n. ē dictū uel factū minus rec
 tū. s; oē peccatū ē hui^o mōi. g oē peccatū est
 scādalu. n̄ g scādalu ē spāle peccatū. ¶ oē
 spāle peccatū: sine ois spāt iusticia inuenit
 sepati ab alyz: ut dī i 5° ethicoz. s; scādalu
 nō iuenit sepati ab alyz pctis. g scādalu nō
 ē spāle peccatū. ¶ De spāle pctm cōstituit
 fm aliqd qd dat spēm morali actui. s; rō scā
 dali cōstituit p h q corā alyz peccatur. i mā
 festo aut peccare. r si sit circumstantia aggra
 uans nō vñ constituere pcti spēm. g scāda
 lū si est speciale peccatū. ¶ s; 3°. Speciali
 xuti spāle pctm oppōit. s; scādalu oppōit

speciali virtuti. s. caritati. dñ. n. Ro. 14. Si
ppter cibū frat tu? tristat: iā nō fm carita
te ambulat. ḡ scandalū ē spāle pctm̄. ¶ R.
dō q̄ sicut s̄ dictū ē: duplex ē scādalum ac
tiū. s. z passiuū. passiuū quidē scandalum
nō pōt esse spāle pctm̄. qz ex dicto uel facto
alterius aliquē ruere ɔtingit fm q̄d cūqz ge
nus pcti. nec hoc ipsum qd ē occasione pec
candi sumē ex dicto uel facto alteri? spāle rō
nē pcti ɔstituit: qz nō iporat spāle deformatē
tate spāli virtuti oppositā. scādalu āt actiuū
p̄t accipi duplicif. p se. s. z p accidēs. Per ac
cidēs qdē qñ ē p̄f intentionē agēf: ut pu
ta cū aliq̄s facto suo uel vbo iordinato non
intēdit alteri dare occasione ruine. s. solum
sue satisfacere volūtati. z sic etiā scādalu ac
tiū nō ē spāle pctm̄: qz qd ē p accidēs nō ɔ
stituit spēm. Per se autē ē actiuū scādalum
qñ aliq̄s suo iordinato dicto uel facto itēdit
aliū trahē ad peccādū. z sic ex itētionē spālif
finis sortif rōnē spālis pcti. finis. n. dat spe
ciem i moralib? ut dictū ē s̄. vnde sicut fur
tum ē spāle pctm̄ aut homicidiū. p̄t specia
le nocumētū quod iponif. ita etiā scanda
lū ē spāle pctm̄ ppter h̄ q̄ itēdit spāle pro
ximi nocumētū. z oppōit directe correctiōi
fraterne i q̄ attēdit spālis nocumēti remo
tio. ¶ Ad primūz ḡ dō q̄ oē peccatum pōt
materialit̄ se h̄re ad scādalu actiuū. s. forma
lē rōnem spālis pcti pōt h̄re ex intentione fi
nis ut dictū ē. ¶ Ad scōz dō q̄ scādalu acti
uum pōt inueniri sepatiz ab alijs pctis ut pu
ta cū aliq̄s primūz scandalizat facto quod
de se non ē pctm̄ s. h̄z spēs mali. ¶ Ad trūz
dicendū q̄ scādalu non h̄z rōem spālis pcti
ex predicta circūstantia s. ex itentione finis
vt dictū est.

Ad quartum sic pro

cedit. Videt q̄ scandalū sit pctm̄ mortale.
Dē. n. pctm̄ qd ɔriat caritati ē pctm̄ morta
le ut s̄ dictū ē. sed scandalū ɔriatur caritati:
ut dictū ē. ḡ scādalu ē peccatū mortale. ¶ R.
Nulli peccato debet pena dānationis etne
nisi mortali. s. scandalo debetur pena dāna
tionis etne: fm illud Math. 18. Qui scāda
lizauerit vnū de pusillis istis q̄ i me credūt:
expedit ei ut suspēdat mola afinaria i collo
e? z dimergat i pfundū maris: qz ut dic̄ Je
ro? multo meli? ē p culpa breuē recipere pe
nā q̄ etnis seruari cruciatib?. ḡ scādalu est

pctm̄ mortale. ¶ Dē pctm̄ qd i demz com
mittit ē pctm̄ mortale. qz solū pctm̄ morta
le auertit boiem a deo. s. scādalu ē pctm̄ in
deū. dic̄. n. ap̄tus. i. ad Cor. 8. Percutiens
cōsciētiam fratru ifirmā i xp̄z peccat. ḡ scā
dalū sp̄ ē pctm̄ mortale. ¶ R. 3. Inducē ali
quē ad peccādū venialit̄ pōt eē pctm̄ venia
le. s. h̄z p̄riet ad rōnē scandali. ḡ scādalu pōt
esse pctm̄ veniale. ¶ R. dō q̄ sicut s̄ dē m̄
ē. scandalū iporat ipactionē quādā p quaz
aliq̄s dispōit ad ruinā. z iō scandaluz passi
uum qñqz qdē pōt eē pctm̄ veniale qñ h̄is i
pactionē tr̄. puta cū aliq̄s ex inordinato di
cto uel facto alteri? cōmouet motu venial
pcti. qñqz vero est peccatū mortale qñ h̄is
cū pactiōe ruinas: puta cū aliq̄s ex iordinato
dicto uel facto alterius peccat vsqz ad pctm̄
mortale. scandalum autem actiuū si sit p ac
cidēs pōt eē qñqz qdem pctm̄ veniale: puta
cū aliq̄s uel actū venialis pcti uel actū q nō
est fm se pctm̄. sed h̄z aliquaz speciē mali cū
aliq̄ leui indiscretionē cōmittit. qñqz vō est
peccatū mortale: siue qñ cōmittit actuz pcti
mortalis siue qñ contēnit salutē pximi. ut p
ea ɔseruanda nō p̄mittat aliq̄s facere qd
sibi libuerit. si vō scandalum actiuū sit p se:
puta cū itēdit iducere aliū ad peccādū. si q
vōz itēdat iducere ad peccanduz mortali
ē peccatū mortale. z sit itēdit iducet p
ximū ad peccādū venialit̄ p actū pcti mor
tal. si vō itēdat iducere pximum ad peccan
dum venialit̄ p actū pcti venialis est pctm̄
veniale. Et p h̄z p̄missio ad obiecta.

Ad quintum sic pro

cedit. Videt q̄ scādalu passiuū possit etiā
i pfectos cadere. ¶ Ps. n. fuit maxie pfectus
s. ipe dixit Petro. Scandalū mibi es. ḡ m̄
to magis ali pfecti p̄nt scandalū pati. ¶ R.
Scandalū iporat ipedimētuz aliq̄d qd ali
cui opponit i vita spūali. s. etiāz pfecti viri i
pcessib? spūalis vite ipediri p̄nt: s. illud. i.
ad Thessal. 2. Voluim? venire ad vos ego
qdē Paul? semel z itez. s. impediuit nos sa
thanas. ḡ etiā pfecti viri p̄nt scandalū pati.
¶ R. Etia i pfectis viris pctā venialia iue
niri p̄nt fm illud. i. Job. p. Si dixerim? qñ
pctm̄ n̄ habem? ipi nos seducim?. s. scanda
lū passiuū n̄ sp̄ ē pctm̄ mortale. sed qñqz ve
niale ut dictū ē. ḡ scandalū passiuū pōt i p̄e
tis viris inueniri. ¶ R. 3. ɔtra ē qd super illud

Matth. 18. Qui scandalizauerit unum de pu-
 fillis istis. dicitur Jeronimus. Nota quod scandalizatus
 paruum est: maiores. n. scandala non recipiunt.
R. dicitur quod scandalum passiuum importat quadam
 commotionem animi a bono in eo quod scandalizatus
 patitur. nullus. n. commouetur quod rei immobili firmi-
 ter inheret. maiores autem siue perfecti soli deo in-
 herent cuius est immutabilis bonitas: quia et si in-
 herent suis placis non liberent eis nisi in quantum
 illi inheret christo: secundum illud. i. ad Cor. 4. Imitatores
 mei estote sicut et ego christi. unde quantum
 cuique uideatur alios inordinate se habere dicitur uel
 factis: ipsi a sua rectitudine non recedunt: secundum
 illud psalmi. Qui confidunt in domino sicut mons syon
 non commouebitur in eternum quia habitat in iherusalem
 et ideo in his quod perfecte deo adherent per amorem
 scandalum non inuenitur: secundum illud psalmi. Pax multa
 diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum.
Ad primum quod dicitur quod sicut dicitur est scanda-
 lum large ponitur ibi pro quolibet impedimento.
 unde dominus Petro dixit. Scandalum mihi es. quia
 nitebas eius propositum impedire circa passionem
 subeundam. **Ad secundum** dicitur quod in exterioribus
 actibus perfecti uiri possunt impediri. sed in interiori uo-
 luntate per dicta uel facta aliorum non impediuntur quod
 minus intendunt in deum: sed illud Romanorum 8. Neque
 mors neque uita possunt nos separare a caritate
 dei. **Ad tertium** dicitur quod perfecti uiri ex firmitate
 carnis iterum incurrunt in aliquo peccato uenialia.
 non autem ex aliorum dictis uel factis scandalizantur:
 secundum ueram scandalum rationem: sed potest esse in eis que-
 dam appropinquatio ad scandalum: secundum illud psalmi.
 Dei pene moti sunt pedes.

Ad sextum sic proce-

ditur. **Uideatur** quod scandalum actiuum possit inueniri
 in uiris perfectis. Passio. n. est effectus actio-
 nis. sed ex dictis uel factis perfectorum aliqui passi-
 ue scandalizantur: secundum illud Matth. 18. Scitis quod
 pharisei audito sermone scandalizati sunt. quod in per-
 fectis uiris potest inueniri scandalum actiuum. **R.**
 Petrus per acceptum spiritum sanctum in statu perfectio-
 nis erat. sed postea gentiles scandalizauit: dicitur enim.
 ad Gal. 2. Cum uideris quod non recte ambularent
 ad ueritatem euangelii: dixi cephæ. i. Petro coram
 omnibus. si tu cum iudeis sis gentiliis et non iudai-
 ce uiuis. quomodo gentes cogis iudicare. quod scan-
 dalum actiuum potest esse in uiris perfectis. **R.** Scanda-
 lum actiuum quicquid est peccatum ueniale. sed peccatum ue-
 nialia possunt etiam esse in uiris perfectis. quod scandalum
 actiuum potest esse in uiris perfectis. **R.** Sed plus re-

pugnat perfectioni scandalum actiuum quam scandalum
 passiuum. sed scandalum passiuum non potest esse in uiris
 perfectis. quod multo minus scandalum actiuum. **R.**
 dicitur quod scandalum actiuum proprie est cum aliquis tale
 aliquid dicit uel facit quod de se tale est ut alterum
 natum sit inducere ad ruinam quod quod est solum id quod in
 ordinate sit uel deus. ad perfectos autem pertinet ea que
 agunt secundum regulam rationis ordinare sed illud. i. ad
 Cor. 14. **Di**ca honeste et secundum ordinem sicut in uo-
 bis. et precipue hanc cautelam adhibet in his in quibus
 non solum ipsi offenderent. sed etiam alijs offensio
 non pararet. et si quidem in eorum manifestis dictis uel
 factis aliquid ab hac moderatione desit. hoc pro-
 uenit ex infirmitate humana secundum quam a perfectione
 deficiunt non tamen in tantum deficiunt ut multum ab
 ordine rationis recedat sed modicum et leuiter quod
 non est tamen magnum ut ex hoc rationabiliter possit
 ab alio sumi peccandi occasio. **Ad primum** quod
 dicitur quod scandalum passiuum spiritus ab aliquo actiuo cau-
 satur. sed non spiritus ab aliquo scandalo actiuo alterius
 sed eiusdem quod scandalizatur: quod. s. ipse seipsum scandaliza-
 uit. **Ad secundum** dicitur quod Petrus peccauit quod dicitur
 et reprehensibilis fuit secundum inuicem Augustini. et ipse
 Pauli: subtrahens se a gentilibus ut uiraret
 scandalum iudeorum: quod hoc incaute aliquantulum facie-
 bat. ita quod ex hoc gentiles ad fidem conuersi scan-
 dalizabatur. non tamen factum Petri erat tamen graue
 peccatum quod merito possint alij scandalizari. unde
 patiebatur scandalum passiuum: non autem erat in Pe-
 tro scandalum actiuum. **Ad tertium** dicitur quod peccata
 uenialia perfectorum precipue consistunt in subitis
 moribus quod cum sint occulti scandalizare non
 possunt. si qua res etiam in exterioribus dictis uel fa-
 ctis uenialia peccata committant. tamen leuia sunt ut de
 se scandalizandi uitium non habeant.

Ad septimum sic pro-

ceditur. **Uideatur** quod bona spiritualia sint propter scan-
 dalum dimittenda. Augustinus. n. in libro 5 epistolam par-
 metiam docet: ut ubi scismaticis periculum timeatur
 a punitione peccatorum cessandum est. sed punitione
 peccatorum est quoddam spirituale cum sit actus iusticie. quod bo-
 num spirituale est propter scandalum dimittendum. **R.**
 Sacra doctrina maxime uidetur esse spiritualis. sed ab
 ea est cessandum propter scandalum: sed illud Matth. 18.
 Nolite scindere das canibus neque margaritas
 uestras spargatis ante porcos ne conuersi uerum
 per vos. quod bonum spirituale est dimittendum propter scan-
 dalum. **R.** Correctio fratrum cum sit actus carita-
 tis est quoddam spirituale bonum. sed interdum ex carita-
 te dimittitur ad uitandum scandalum aliorum ut Augustinus

dicit in p̄ de ciui. dei. ḡ bonū spūale ē prop̄
scandalū dimittēdū. ¶ **S.** Zoro dicit q̄ di-
mittēdū ē prop̄ scādalu oē qd̄ pōt p̄mitti
salua triplici veritate. s. vite. iusticie z doctri-
ne. s. ipletio cōsilioz z largitio elemosynarū
multoties pōt p̄mitti salua triplici verita-
te p̄dicta: alioqn sp̄ peccarent oēs q̄ p̄t̄nit
tūt. z tñ h̄ sunt maxima inter spūalia opa. ḡ
spūalia opa debēt p̄mitti p̄pter scandalū.
¶ **S.** Vitatio cuiuslibet pcti ē qd̄dā spūale
bonū: qz qd̄libet pctm̄ affert peccanti aliqd̄
spūale detrimentū. s. v̄ q̄ p̄o scandalo pri-
mi vitādo debeat aliqs qñqz peccare venia-
lī: puta cū peccādo veniale ipedit pctm̄ mor-
tale alī. ¶ **2.** n. hō ipedit v̄anarōez p̄mi q̄
tū pōt sine detrimento prop̄ salutis. q̄ nō tol-
lī p̄pctm̄ veniale. ḡ aliqd̄ bonuz spirituale
debet hō p̄mittē p̄pter scādalu vitādū. ¶ **3.**
ō ē qd̄ Greg⁹ dicit sup̄ Ezech. Si de veritate
scādalu sumit vtili⁹ nasci p̄mittit scādalu q̄
q̄ vitas relinq̄t. s. bona spūalia maxime pri-
nēt ad vitatē. ḡ bōa spūalia nō sūt prop̄ scā-
dalū dimittēda. ¶ **R.** dō q̄ cū duplex sit scā-
dalū actiuū. s. z passiuū. q̄stio autē ista non
h̄z locū de scādalo actiuo. qz cū scandalum
actiuū sit dictū uel factū min⁹ rectuz. nihil ē
cū scādalo actiuo faciēdū. h̄z autē locū q̄stio
si itelligat de scādalo passiuo. Cōsiderādū ē
ḡ qd̄ sit dimittēdū ne alī scādalizet. Est at̄
i spūalib⁹ bonis distinguēdū. nā qd̄dā horum
sūt de necessitate salutis q̄ p̄mitti n̄ p̄t̄ si
ne pctō mortali. manifestū ē at̄ q̄ null⁹ debz
mortalit̄ peccare ut alī pctm̄ ipediat. ga h̄z
ordinē caritatis plus debet hō suā salutem
spiritualē diligere q̄ alteri⁹. z iō ea q̄ sunt dō
necessitate salutis p̄mitti n̄ debēt p̄pter scā-
dalū vitādū. In his autē spiritualib⁹ bōis q̄ n̄
sūt de necessitate salutis v̄r distinguendum.
ga scādalu qd̄ ex eis orit̄ qñqz ex malicia p̄-
cedit: cū. s. aliq̄ volūt ipedire huiusmōi spūa-
lia bōa: scādala ocitādo. z h̄ ē scādalu p̄ba-
riseorū q̄ de doctria dñi scādalizabāt. qd̄ eē
ōtēdū de⁹ docet **Matth. 15.** Quisqz v̄o scā-
dalū procedit ex infirmitate uel ignorantia. z
huiusmōi ē scādalu pusilloz prop̄ qd̄ sē spi-
ritualia bōa occultāda uel etiā inēdū differē-
da vbi piculū nō iminet q̄sqz reddita rōne
huiusmōi scādalu cesset. si at̄ p̄ redditaz rō-
nē huiusmōi scādalu doret. iā v̄r ex malicia
eē. z sic prop̄ ipsū n̄ sūt hui⁹ mōi spūalia opa
dimittēda. ¶ **Ad primū ḡ dō q̄ penarum i**

fictio n̄ ē prop̄ se expetēda. s. pene iſligūf
ut medicine qd̄ ad cobibēdū pctā. z iō in-
tātū h̄nc rōne iusticie inquātū p̄ eas pctā co-
bibēt. si autē p̄ iſtione penarū manifestū
sit plura z maiora pctā seg. tūc p̄az iſticio
n̄ otinebit sub iusticia. z i h̄ casu loq̄ Aug⁹
qñ. s. ex ex cōicatione aliqz iminet piculum
scisnatis. tūc. n. ex cōicatione ferre nō p̄t̄et
ad vitatē iusticie. ¶ **Ad scōz dō q̄ circa do-**
ctrinā duo sūt cōsiderāda. s. vitas q̄ docetur.
z ipe act⁹ docendi. qz p̄mū ē dō necessitate sa-
lutis: ut. s. ōriū vitati nō doceat. sed vitatem
fm̄ agruentiā tēporis z p̄sonaz proponat il-
le cui icūbit docēdi officiū. z ideo prop̄ n̄
lū scandalū qd̄ seg videat debet hō p̄t̄mis-
sa vitate falsitatē docē. s. ipe actus docendi
inter spūales elemosynas cōputat ut s̄ dic-
tū ē. z ideo eadē rō est dō doctrina z de alyz
mie opib⁹ de qb⁹ postea dicit. ¶ **Ad tūm**
vō q̄ correctio fraterna sicut s̄ dictum est
ordinat̄ ad emēdationē fr̄is. z iō itantū con-
putanda ē in spūalia bona iquātū h̄ oē
q̄ pōt. qd̄ nō otigit si ex correctioe frater scā-
dalizet. z iō si prop̄ scādalu correctio dimi-
tat: nō dimittit̄ spūale bonū. ¶ **Ad q̄rtum di-**
cendū q̄ i vitate vite doctrine z iusticie nō
solū op̄hēdit̄ id qd̄ ē dō necessitate salutis.
s. etiā id qd̄ p̄fectus puenit ad salutē. fm̄
illud. i. ad Cor. 12. Examinā cōsinnata me-
liora. vñ etiā otilia nō sūt simpliciē p̄mit-
tēda. nec etiā mie opa prop̄ scādalu. s. sūt
inēdū occultāda uel differenda prop̄ scāda-
lū pusillorū ut dictū ē. qñqz tñ cōsilioz obser-
uatio i ipletio opuz mie sūt de necessitate
salutis qd̄ p̄z i bis q̄ iā nouerūt cōsilia. z i bis
qb⁹ ex debito iminet defectib⁹ aliorū subue-
nire. uel i tp̄alibus puta pascēdo esuriētē: uel
in spūalibus: puta docēdo ignorātē. siue hu-
iusmōi fiat debita prop̄ iūctū officiū: ut p̄z
i p̄latis: siue prop̄ necessitatē idigētis. z tūc
eadē rō ē de huiusmōi sicut de alyz q̄ sūt dō
necessitate salutis. ¶ **Ad q̄ntū vō q̄ qui dā**
dixerūt pctm̄ veniale esse cōmittēdū prop̄
vitādū scādalu. s. h̄ implicat ōria. si. n. faciēdū
est: iā non est malū neqz pctm̄. nā pctm̄ non
pōt eē eligibile. cōtingit tñ aliqd̄ propter ali-
quā circūstantia. nō eē pctm̄ veniale qd̄ illa
circūstantia sublata pctm̄ veniale eēt: sicut
x̄bū iocofuz ē pctm̄ veniale qñ absqz vtilita-
te d̄r. si autē ex cā rōnabili proferat n̄ ē ocio-
sū neqz pctm̄. Quis autē p̄pctm̄ veniale gr̄a

Ad primuz sic procedit

Uides qd de caritate nō debeat dari ali qd pceptū. Caritas. n. iponit modū actib⁹ oīuz v̄tutū de qb⁹ dant pcepta cū sit forma virtutū ut s̄ dictū ē. s̄ modus nō ē i pcepto ut cōiter. q̄ de caritate non sunt danda pcepta. ¶ **C**aritas q̄ i cordibus nr̄is p sp̄m sc̄m infūd̄it facit nos liberos: ga vbi sp̄us dōmini ibi libertas: ut d̄r. 2. ad Cor. 3. s̄ obligatio q̄ ex pceptis nascit libertati opponit: ga necessitatē ipōit. q̄ de caritate nō sūt dāda pcepta. ¶ **C**aritas ē p̄cipua int̄ oēs v̄tutes ad q̄s ordināf pcepta: ut ex s̄ dicti p̄. si q̄ de caritate dant aliq̄ pcepta deberēt poni int̄ p̄cipua pcepta q̄ sunt pcepta decalogi nō at̄ ponit̄. q̄ nulla pcepta sūt de caritate danda. ¶ **S**̄ illud qd de⁹ requirit a nob̄ cadit sub pcepto. requirit at̄ de⁹ ab hōie ut diligat eū: ut d̄r Deut. x. q̄ de dilectiōe caritat̄ q̄ ē dilectio dei sunt danda pcepta. ¶ **V**̄ d̄ cēdū qd sicut s̄ dictū ē: pceptū iporat rōnez debiti. itantū q̄ aliqd cadit sub pcepto: in quātū h̄z rōnē debiti. Est aut̄ aliqd debitu duplici. vno mō p se. alio modo p̄ aliud. Per se qd ē debitu ē i vno q̄q; negotio id qd ē finis: id qd ordināf ad finē: sicut medico p se debitu ē ut sanet. p̄ aliud aut̄ ut medici nā det ad sanādū. finis at̄ sp̄ual̄ vite ē ut hō vniat̄ deo qd sit p caritatē. z ad h̄ ordināf sicut ad finē oīa q̄ prinēt ad sp̄ualē vitā. vnde z ap̄tus d̄c. i. ad Thimot. p̄. Finis pcepti ē caritas d̄ corde puro z cōsciētia bona z fide nō ficta. D̄s. n. v̄tutes de q̄ruz actib⁹ dant pcepta ordinant̄ uel ad purificādū cor a turbinib⁹ passionū: sicut v̄tutes q̄ sūt circa p̄siones. uel saltē ad h̄ndā bonā cōsciāz: sicut v̄tutes q̄ sūt circa opatōes. uel ad h̄ndū rectā fidē: sicut illa q̄ prinēt ad diuinū cultū. z h̄tria regrūf ad diligēdū deū. nā cor ipurum a dei dilectione abstrahit̄ p̄pter passionem iclinātē ad t̄rena. cōsciētia v̄o mala facit horrere d̄nā iusticiā p̄pter timorē pene. fides aut̄ ficta trahit affectū i id qd de deo fingit̄. sep̄ans a d̄initate z a dei vitate. In q̄libz at̄ genē id qd ē p se: pot̄ ē eo qd ē p̄ aliud. z ideo maximū pceptū ē d̄ caritate: ut d̄r Math. 22. ¶ **A**d p̄mū qd d̄ qd sicut s̄ dictū ē cū de ceteris pceptis ageret: modus dilectōis nō cadit sub illis pceptis q̄ dantur de alijs acti

bus v̄tutū: puta sub h̄ pcepto: honora patrē tuū z matrē tuā: nō cadit qd hoc ex caritate fiat. cadit t̄n act⁹ dilectionis sub pceptis specialib⁹. ¶ **A**d sc̄dm d̄ qd obligatio pcepti nō opponit libertati: nisi in eo cuius mens auersa ē ab eo qd p̄cipit: sicut p̄ i his q̄ ex solo timore pcepta custodiūt. s̄ pceptū dilectionis nō pot̄ impleri: nisi ex p̄p̄ia voluntate. z iō libertati nō repugnat. ¶ **A**d tertiū d̄ qd oīa pcepta decalogi ordināf ad dilectionē dei z p̄imi. z iō pcepta caritatis nō fuerūt enumeranda int̄ pcepta decalogi: s̄ in oib⁹ includuntur.

Ad secundum sic procedit

Uides qd de caritate nō fuerint dāda duo pcepta. Pcepta. n. legis ordinant̄ ad v̄tutē ut s̄ dictū ē. s̄ caritas est vna v̄tus ut ex s̄ dictis p̄. q̄ de caritate nō fuit dandum nisi vnū pceptū. ¶ **S**ic Aug⁹ d̄c in l^o d̄ doctrina xp̄iana. caritas i p̄imo nō diligit nisi deū. s̄ ad diligēdū deū sufficient̄ ordiatur p h̄ pceptū. Diliges d̄m deū tuū. q̄ nō oportuit addere aliud pceptū de dilectione p̄imi. ¶ **D**iuersa p̄ctā diuertis pceptis opponit̄. s̄ nō peccat aliq̄s p̄mittēs dilectionē p̄imi si nō p̄termittat dilectionē dei. gn̄mo d̄r Luc. i. 4. Siq; venit ad me z nō odit patrē suū z matrē suā nō pot̄ me esse discipul⁹. q̄ nō ē aliud pceptū de dilectiōe dei z d̄ dilectōe p̄imi. ¶ **A**p̄tus d̄c ad Ro. i. 3. Qui diligit p̄imū: legē impleuit. s̄ nō implet lex: nisi p observatiā oīuz pceptoz. q̄ oīa pcepta icludūt in dilectione p̄imi. sufficit q̄ vnū pceptū de dilectiōe p̄imi. nō q̄ de h̄ debēt eē duo pcepta caritat̄. ¶ **S**̄ qd d̄ citur. i. Joh. 4. Doc mādātū habem⁹ a deo ut q̄ diligit deū diligat z frat̄r suū. ¶ **V**̄ d̄ cēdū qd sicut s̄ dictū ē cū de pceptis ageret h̄ mō se h̄nt pcepta i lege: sicut p̄positiones in sciētys speculatiuis: i qb⁹ cōclusiones v̄tute continent̄ in p̄imis p̄ncipys. vñ q̄ p̄fecte cognosceret p̄ncipia fm̄ totā suā v̄tutē nō oport̄ haberet ut ei cōclusiones seorsū p̄poneret. s̄ ga nō oēs q̄ cognoscūt p̄ncipia sufficiūt cōcludere q̄cqd i p̄ncipys virtute cōstet: necesse ē p̄pter eos ut in sciētys ex p̄ncipys cōclusiones deducāt. In opabilib⁹ aut̄ i qb⁹ pcepta legis s̄ dirigūt: finis h̄z rōnē p̄ncipy ut s̄ dictū ē. dilectio aut̄ dei finis est ad quē dilectio p̄imi ordināf. z iō nō solū oportet dari

qbus fit pportioatus tali matie. deus at e
diligendus sicut finis vltimus ad que oia se
referenda. et id totalitas qda fuit designada
circa pceptuz de dilectione dei. Ad pmut
g dicenduz q sub pcepto qd dat de actu ali
cuius virtutis no cadit modus que bz ille ac
tus ex alia supiori virtute. cadit tn sub pcepto
modus ille q ptnet ad rone pprie virtutis.
et talis modus sigf cur dicif ex toto corde.
Ad scdm dd q duplici cōtingit ex toto cor
de deu diligē. Uno qdē mō i actu. i. ut totuz
cor hois sp actualit in deu seraf. et ista ē per
fectio pfe. Alio mō ut habitualit totum cor
hois i deu seraf: ita. s. q nihil ē dei dilectio
nē cor hois recipiat. et h ē pfectio vie cui nō
ōriat pctm veniale qz nō tollit habitū cari
tatis cū nō tēdat i oppositū obm. s. solū ipe
die caritatis vsū. Ad tertiu dd q pfectio ca
ritatis ad quā ordināf cōsilia ē media inter
duas pfectiōes pdictas ut. s. hō qm possibi
le est se abstrabat a reb' spaliibus etiā licitis
q occupando aium ipediūt actualē motum
cordis i deu.

Ad quintum sic pro

ceditur. Videt q icōueniēter Deut' 6' sup
h qd dī. Diliges dñm deum tuū ex toto cor
de tuo addaf: et ex tota aīa tua: et ex tota for
titudine tua. Nō. n. accipit h cor. p membro
corpali: qz diligē deu nō ē corpis act'. opor
tet q q cor accipiat spūaliē. cor at spūaliē ac
ceptū nel ē ipsa aīa nel aliqd aīe. supfluz g
fuit vtrūqz ponē. ¶ S. Fortitudo hois pre
cipue dependet ex corde siue spūaliē h acci
piat siue corpaliē. g p' qz dixerat diliges dñz
deū ex toto corde tuo: supfluz fuit addē ex
tota fortitudine tua. ¶ S. Math. 22'. dicif
In tota mente tua: qd h nō ponit. g v' q i
cōueniēter h pceptū dat Deut' 6'. S. ē
auctoritas scripture. ¶ R' dd q h pceptuz
diuersimode iuenit traditū i diuersis locis.
nā sicut dictū ē Deut' 6'. ponit tria. s. ex to
to corde. et ex tota aīa. et ex tota fortitudine.
Math. 22'. ponit duo hor. s. ex toto corde
et ex tota aīa. et omittit ex tota fortitudie. s.
addit: i tota mente. s. Mar. 12'. ponit qtuor
. s. ex toto corde. et ex tota aīa et ex tota mēte
et ex tota virtute q ē idē fortitudini. et h etiaz
qtuor tanguūf Luc. 10'. nā loco fortitudie:
seu virtutis ponit ex oib' viribus tuis. et id
hor qtuor ē rō assignāda. nā q alicubi vñ

horū omittit. B est qz vñ intelligit ex alijs.
Est g cōsiderandū q dilectio ē act' volunta
tis q h sigtur p cor. nā sicut cor corpale ē pī
cipiū oīuz corpaliū motuū: ita etiā volūtas
et maxie qm ad itentionē finis vltimi q est
obm caritatis ē pīcipiū oīuz spūaliū motu
um. Triā at sūt pīcipia actū q mouent a
volūtatē. s. intellect' q sigtur p mēte. vis ap
petitiua inferior q sigtur p aīam. et vis execu
tiua extior q sigtur p fortitudinē seu virtutē
siue vires. Precipit g nob ut tota nra itērio
seraf in deu qd est ex toto corde. et q intel
tus nī subdatur deo qd ē ex tota mēte. et q
appetitus nī regulet fm deum qd ē ex tota
aīa. et q extior act' nī obediat deo qd est ex
tota fortitudine vel virtute vel virib' deum dili
gere. Criso' tñ sup Matheū accipit ecōuer
so cor et aīam qz dictū sit. Aug' vō i p d doc.
xpīana. refert cor ad cogitatioēs. et aīam ad
vitā. mēte ad intellectū. Quidam at dicūt ex
toto corde. i. intellectu: aīa. i. volūtatē: mēte
. i. memoria. Vel s. Gregoriū Nisenū p cor
sigt aīaz vegetabilē. p aīaz scitua: p mentē
intellectiua: qz h q nutrimur sentim' et intelli
gim' debem' ad deu referre. Et p hoc p' res
pōtio ad oba.

Ad sextum sic proce

ditur. Videt q h pceptū de dilectiōe dei
possit fuari i via. Quia fm Jero. in expositiō
ne catholice fidei: maledictus q dicit deum
aliqd ipossibile pcepisse. s. de' pceptū dedit
ut p Deut' 6'. g h pceptū pōt i via impleri.
¶ S. Quicūqz nō iplet pceptuz peccat mor
tali: qz s. Amb'. pctm nihil est aliud qz trā
gressio legis dñe et celestium inobedientia
mandatorū. si a hoc pceptū nō pōt i via sua
ri seqt q null' possit eē i vita ista sine pctō
mortali. qd ē id qd aplus dicit. i. ad Cor. p
cōfirmabit vos vsqz i sinē sine carmine et. i.
ad Thimoth. 3'. Distrēt nullū crimē hntel
¶ S. Precepta dāt ad dirigēdos hoies i vi
am salutis s. illud ps Preceptū dñi lucidū
illuminās oculos. s. frustra dirigif aliqs ad
ipossibile. nō q ipossibile est h pceptū i vita
ista fuari. ¶ S. ē qd Aug' dic' i li' de pfe
ctione iusticie. q i plenitudine caritatis pa
trie pceptū illud i plebit. Diliges dñm de
um tuū et. nā cū aliqd adhuc ē carnalis cō
cupiscētie qd cōtinēdo frenet nō oīo ex tota
aīa diligif de'. R' dicēdū q pceptū aliqd

duplicit̄ p̄t̄ ipleri. vno mō p̄fecte. alio mō ip̄fecte. **P**erfecte qd̄e iplet̄ p̄ceptuz qñ puenit̄ ad finē quē it̄ndit̄ p̄cipiens. implet̄ at̄ s̄ ip̄fecte: qñ r̄ si nō p̄tingat̄ ad finē p̄ci piet̄is: nō t̄n̄ receditur ab ordine ad finē. sic si dux exercit̄ p̄cipiat̄ militib̄ ut pugnēt̄. ille p̄fecte iplet̄ p̄ceptū q̄ pugnādo hostē vicit̄ qd̄ dux intendit̄. ille at̄ iplet̄ s̄ ip̄fecte cuius pugna ad victoriā n̄ p̄tingit̄: nō t̄n̄ d̄ discipli nam militarē agit̄. **I**ntendit̄ at̄ deus p̄ hoc p̄ceptuz ut hō sibi totalit̄ vniat̄ qd̄ sit i p̄ria qñ de⁹ erit oia in oib̄: ut d̄. i. ad Cor. 15. r̄ iō plene r̄ p̄fecte i p̄ria implet̄ s̄ p̄ceptū. i via at̄ iplet̄ s̄ ip̄fecte. r̄ t̄n̄ i via tanto vnus alio p̄fectius iplet̄ quāto magis accidit̄ per quādā similitudinē ad p̄rie p̄fectionē. **A**d p̄mū ḡ dicendū q̄ rō illa p̄bat̄ q̄ aliq̄ modo p̄t̄ ipleri i via licet nō p̄fecte. **A**d sc̄dm̄ dicendū q̄ sicut miles q̄ legitime p̄gnat̄ s̄ nō vincat̄: nō incipiat̄ nec penam meref̄. ita etiā q̄ i via p̄ceptuz nō iplet̄ nihil d̄ vnā d̄ilectionē agēs nō peccat mortaliter. **A**d tertiuū dicendū q̄ sicut Aug⁹ dicit̄ i li. de p̄fectione iusticie. **C**ur nō p̄cipit̄ hōi ista p̄fectō q̄uis eā i hac vita nemo habeat. nō. n. recte currit̄ si q̄ currēdū ē nesciatur. quō autē sci retur si nullis p̄ceptis ostēderet̄.

Ad septimum sic proceditur. **V**idēt̄ q̄ icōuenient̄ datur p̄ceptū de dilectione proximi. **D**ilectio. n. caritatis ad oēs hoies extendit̄: et ad inimicos ut p̄ Ma th. 5. s̄ nomē proximi importat̄ quādā p̄pinq̄tatē q̄ n̄ vidēt̄ haberi ad oēs hoies. ḡ vidēt̄ q̄ incōuenient̄ dēt̄ s̄ p̄ceptū. **S**ecundū p̄m̄ i 9. ethicor. amicitia q̄ sūt ad alter. venerūt ex amicitilib⁹ q̄ sūt ad seipsum. ex q̄ vidēt̄ q̄ dilectio sui ipsi⁹ sit p̄cipiū dilectionis proximi. s̄ p̄cipiū pot̄⁹ ē eo qd̄ est ex p̄ncipio. ḡ nō d̄ hō diligere primū sicut se ipsū. **S**ed hō seipsū diligit nālī nō autē primū. icōuenient̄ ḡ mandat̄ q̄ hō diligit primū sicut seipsū. **S**ed ē qd̄ d̄ math. 22. **S**ecundū p̄ceptū ē simile huic. diliges proximū tuū sicut teipsū. **R**ed d̄ q̄ hoc p̄ceptū cōueniēter tradit̄. tangit̄. n. i eo r̄ diligendi rō. r̄ dilectōis modus. **R**ō qd̄e diligendi tangit̄ ex eo q̄ prim⁹ noīat̄. p̄p̄t̄ s̄. n. ex caritate diligere debemus alios: q̄ sūt nob̄ proximi r̄ s̄ nālē dei imaginē r̄ s̄m̄ capacitatē gl̄ie. nec refert̄ vtr̄ dicat̄ prim⁹ ul̄ frat̄

ut habet̄. i. Job. 4. uel amicus ut habet̄ Leuit. 9. q̄ p̄ oia h̄ eadē affinitas designat̄. **A**d d̄us at̄ dilectōis tangit̄ cū d̄r sic teipsū. qd̄ nō ē itelligendū q̄tū ad h̄ q̄ aliq̄s primū sibi eq̄līter diligit. s̄ sicut sibi. r̄ h̄ tripliciter p̄ qd̄e ex pte finis: ut. s. aliq̄s diligit primū p̄p̄t̄ deū: sicut seipsū p̄p̄t̄ deū d̄ diligere: ut sic sit dilectio proximi sc̄a. 2. ex pte regule dilectōis: ut. s. aliq̄s nō cōdescendat̄ p̄rio i aliquo malo s̄ solū i bonis: sicut r̄ sue volūtati satisfacere d̄ hō solū i bonis: ut sic sit dilectio proximi iusta. 3. ex pte rōnis dilectionis: ut. s. nō diligit aliq̄s proximū p̄p̄t̄ p̄p̄t̄ am vtilitatē uel delectationē. s̄ ea rōe q̄ velit p̄ximo bonū sicut vult bonū sibi ipsi: ut sic dilectio proximi sit vera. nam cū q̄s diligit proximum p̄p̄t̄ suā vtilitatē uel delectationē nō vere diligit proximū. s̄ seipsū. **E**t p̄ h̄ p̄ r̄isio ad oba.

Ad octauum sic procedit̄. **V**idēt̄ q̄ ordo caritatis n̄ cadit sub p̄cepto. **Q**uicūq̄. n. transgredit̄ p̄ceptū: iniuriam facit. s̄ si aliq̄s diligit aliq̄m iqt̄ū debet. r̄ alterū quēcūq̄ plus diligit: nulli facit iniuriā. ḡ nō trāsgredit̄ p̄ceptū. ordo ḡ caritatis nō cadit sub p̄cepto. **S**ed ea q̄ cadūt sub p̄cepto sufficiēter nob̄ tradunt̄ i sacra scriptura. s̄ ordo caritatis q̄ s̄ positus ē nulli q̄ tradit̄ nob̄ i sacra scriptura. ḡ nō cadit sub p̄cepto. **S**ed ordo distinctionez quādam importat̄. s̄ i distinctione p̄cipit̄ dilectio proximi cū d̄r: diliges proximū sicut teipsū. ḡ ordo caritatis nō cadit sub p̄cepto. **S**ed illud qd̄ deus i nob̄ facit p̄ gr̄am: instruit p̄ legis p̄cepta: s̄ illud Jere. 31. **D**abo legē meā i cor dibus eor. s̄ deus causat̄ i nob̄ ordinē caritatis: s̄ illud Cant. 2. **O**rdinavit i me caritatē. ḡ ordo caritatis sub p̄cepto legis cadit **R**ed dicendū q̄ sicut dictū ē: modus q̄ p̄tinet ad rōnē virtuosū act⁹ cadit sub p̄cepto quod d̄t̄ de actu v̄tutis. ordo at̄ caritat̄ p̄tinet ad ipsā rōnē v̄tutis cū accipiat̄ s̄m̄ p̄portionez dilectionis ad diligibile: ut ex s̄ dictis p̄. vñ manifestū ē q̄ ordo caritatis debet cadere sub p̄cepto. **A**d p̄mū ḡ dicendū q̄ hō pl⁹ satisfacet ei quē plus diligit. r̄ ita si min⁹ diligeret aliq̄s eū quē plus debet diligere: plus vellet satisfacere illi cui minus satisfacet d̄. r̄ sic fieret iniuria illi quē plus debet diligere **A**d secūdū d̄ q̄ ordo q̄tuor diligendorū

ex caritate i sacra scriptura exprimit. nā cūz
mandat q̄ deū ex toto corde diligam⁹: dat
itelligi q̄ deū sup oīa debem⁹ diligere. cū at
mādat q̄ aliq̄s diligit. primū sicut seipsū
p̄fertur dilectio sui ip̄h⁹ dilectiōi p̄rimi. sicut
etiā cū mandaf. i. Job. 3. q̄ debem⁹ p̄ s̄rib⁹
aiam ponē. i. vitā corpālē: dat itelligi q̄ pri
mum plus debemus diligē q̄ corp⁹. pp̄uz
sicut etiā cū mandaf ad Gal. vlt. q̄ maxime
opremur bonū ad domesticos fidei. i. ad
Abimot. 5. vitupaf q̄ nō h̄z curā suoz et
maxie domesticoz: datur itelligi q̄ int̄ pri
mos meliores et magis p̄pinqs magis obe
m⁹ diligere. Ad tertiū dō q̄ ex hoc ipso
q̄ d̄r: diliges proximū tuū: dat consequen
ter itelligi q̄ illi q̄ sūt magis p̄rimi sunt ma
gis diligendi.

Quinde r̄side
randū ē de dono sapientie
q̄b̄ r̄ndet caritati. Et p̄ de
ipsa sapia. 2. de vitio oppo
sito. Circa primū q̄runt
sex. **1.** p̄ vtz sapia debeat numerari int̄ dona
spūs sci. 2. i q̄ sit sicut in subiecto. 3. vtrū
sapia sit speculatiua tm̄ ut etiā practica. 4.
vtrū sapia q̄ ē donū possit eē cū pctō morta
li. 5. vtz sit i oib⁹ h̄ntibus grām gratū faci
entē. 6. q̄ beatitudo ei r̄ndeat.

Ad primū sic proce
ditur. Videtur q̄ sapiētia nō debeat iter do
na spūs sci cōputari. Dona. n. sūt p̄fectioza v̄
rutib⁹ ut s̄ dictū ē. s̄ h̄t se h̄z solū ad bonū
vnde Aug⁹ dic̄ i li. de li. arbitrio. q̄ null⁹
v̄rutib⁹ male v̄ritur. ḡ inlto magis dōa spūs
sci se h̄nt solū ad bonū. s̄ sapia se h̄z etiaz ad
malū: d̄r. n. Jaco. 3. Quedā sapia ē tr̄ea ani
malis diabolica. ḡ sapia nō d̄z poni int̄ dona
spūs sci. **2.** Sic Aug⁹ dic̄ i 3. de trini. sapi
entia ē d̄naz rex cognitio. s̄ cognitio dina
rū rerū quā hō p̄t p̄ sua nālia habē pertiet
ad sapiētiā q̄ ē h̄t itellectualis. cognitō. n.
d̄noz supnālis p̄inet ad fidē q̄ ē v̄tus theo
logica ut ex s̄ dictis p̄z. ḡ sapiētia magis de
beret dici v̄tus q̄ donū. **3.** Job. 28. d̄r. Ec
ce timor d̄ni ipsa ē sapia. et recedē a malo i
telligētia. vbi fm̄ l̄ram septuaginta iterp̄tuz
q̄ v̄ritur Aug⁹ h̄etur. Ecce pietas ipsa ē sapia
s̄ tā tior q̄ pietas ponitur dona spūs sci. ḡ
sapia nō d̄z numerari inter dona spūs sci q̄a

donū ab alijs distinctū. **3.** 5 ē q̄d̄ Isa. xi.
d̄r. Requiescet sup eū spūs d̄ni: spūs sapie z
itellec⁹. **4.** R̄ dicēdū q̄ fm̄ p̄hm̄ i p̄ncipio
metaph. ad sapiētiē p̄inet cōsiderare cau
sam altissimā p̄ quaz certissime de alijs iudi
catur et fm̄ quā oīa ordinari ōz. Causa autē
altissima dupliciē accipi p̄t: uel simpliciter
uel i aliq̄ genere. Ille ḡ cognoscat cāz a: t̄f
sūnā in aliq̄ genē et p̄ ea p̄t de oib⁹ q̄ sunt il
lius generis iudicare et ordinare: d̄r eē sapi
ens in illo genere: ut i medicina uel archite
ctura: fm̄ illud. i. ad Cor. 3. Ut sapiēs archi
tectus fundamētū posuit. Ille at̄ cognoscat
cāz altissimā simpliciter q̄ ē d̄. dicit sapiēs
simpliciter i q̄tū p̄ regulas d̄inas oīa p̄t iudi
care z ordinare. huiusmodi at̄ iudiciū conse
quitur hō p̄ sp̄m̄ sc̄m̄: fm̄ illud. i. ad Cor. 2.
Spiritalis iudicat oīa: q̄z sicut ibidē dicit
spūs oīa scrutaf etiā p̄funda dei. v̄n̄ manife
stū ē q̄ sapia ē donū spūs sci. **Ad primū**
ḡ dō q̄ bonū d̄r dupliciē. vno mō q̄ ē vere
bonū z simpliciē p̄fectū. alio mō d̄r aliqd̄ eē
bonū fm̄ quandā similitudinē q̄ ē i malicia p̄
fectuz. sicut d̄r bon⁹ latro uel p̄fectus latro:
ut p̄z per p̄hm̄ i 5. metaph. z sicut circa ea q̄
sunt vera bona inuenit aliq̄ altissima cā q̄ ē
sūmū bonuz q̄ ē vltimus finis: p̄ cuius co
gnitionē d̄r hō vere sapiēs. ita ē i malis ē i
uenire aliqd̄ ad q̄d̄ alia refertur sicut ad v̄
timū finē: p̄ cui⁹ cognitionē hō d̄r eē sapiēs
ad male agendū: fm̄ illud Jere. 4. Sapi
tes sūt ut faciāt mala: b̄n̄ at̄ facere nescierūt
Quicūq̄ at̄ auertit a fine debito necesse est
q̄ aliq̄e finē idebitū sibi p̄stituat: q̄z omne
agēs agit p̄p̄ finē. vnde si p̄stituat sibi finē
i bonis ext̄ioribus terrenis: vocaf sapia tr̄ea
si at̄ in bonis corpālibus: vocaf sapia aīalis. si
at̄ i aliq̄ excellentia: vocaf sapia diabolica. p̄
pter imitationē supbie diaboli. de q̄ d̄r Job
41. Ipse ē rex sup oēs filios supbie. **Ad se**
cundū dō q̄ sapia q̄ ponit donum spiritus
sci differt ab ea q̄ ponit h̄tus intellectualis
acq̄sita. nā illa acq̄rit studio h̄mano. h̄ autē
ē de sursum descendēs: ut d̄r Jaco. 3. sicut et
differt a fide. nā fides assentit v̄ritati d̄ine s̄z
seipsā. s̄z iudiciū q̄d̄ ē fm̄ veritatē d̄inā p̄riet
ad donū sapie. z iō donū sapie p̄suppōit si
dem: q̄ vnusq̄sq̄ b̄n̄ iudicat q̄ cognoscat: ut
d̄r i p̄ ethicoz. **Ad tertiū dō q̄ sicut pietas**
q̄ p̄inet ad cultū dei ē manifestatiua fidei i
q̄stum per cultum dei. prestamur fidem. ita

etiā pietas manifestat sapiam. ⁊ pp̄t̄ B̄ of q̄ pietas ē sapiā. ⁊ eadē rōne timor. p̄ B̄. n. ostē dicitur q̄ hō h̄z rectū iudiciū d̄ diuinis q̄ deū timet ⁊ colit.

Ad secunduz sic pro

cedit. **U**ides q̄ sapiā nō sit in intellectu sic i subiecto. **D**ic. n. Aug' i li' de grā noui testa menti q̄ sapiā ē caritas dei. sed caritas est sicut in subiecto i volūntate n̄ i intellectu: ut s̄ habitū ē. q̄ sapiā nō ē i intellectu sicut i subiecto. **P̄. Eccl. 6. d̄r.** Sapientia doctrine scōz nomē ei' ē. dicitur. n. sapiā q̄i sapiāda sci entia: qd̄ v̄r ad affectū p̄tinere ad quē p̄tinet expiri spūales dilectiones siue dulcedines. q̄ sapiā non ē in intellectu sed magi i affectu.

P̄. Potētia intellectiua sufficient̄ pficit̄ p̄ donū intellectus. s̄ ad id qd̄ pōt fieri p̄ vnuz sup̄fluum ē plura ponē. q̄ non ē i intellectu.

S̄z ē qd̄ Greg' dicit̄ in 2° moral. q̄ sapiā d̄riat̄ stultitie. s̄ stultitia est i intellectu. q̄ ⁊ sapientia.

R̄ dicendū q̄ sicut s̄ dictū ē: sapiētia iporat̄ quādā rectitudinē iudicij s̄z rōnes dīnas. rectitudo at̄ iudicij pōt contin gere dupliciē. vno mō fm̄ p̄fectu vsqz rōnis. alio mō pp̄t̄ cōnālitate quādā ad ea de q̄ b' iā ē iudicādū. sicut de his q̄ ad castitatez p̄tinet̄ p̄ rōnis iquisitionē recte iudicat ille q̄ vidit̄ sciam̄ moralē. s̄z p̄ quādā cōnālitate ad ipsā recte iudicat de eis ille q̄ h̄z habitū castitatis. sicut q̄ circa res dīnas ex ratōnis iquisitione rectū iudiciū h̄re p̄tinet ad sapiētia que ē v̄tus intellectūal. s̄z rectū iudiciū h̄re de eis scōz q̄ndā cōnālitate ad ipsas p̄tinet ad sapiam̄ s̄z q̄ donū ē spūs sci. sicut **Dyo' dicit̄ i 2° ca. de diui. no. q̄ ieroben' est p̄fectus i dīnis nō solū discēs. s̄z ⁊ paties̄ diuina. huiusmōi at̄ cōpassio siue cōnaturalitas ad res dīnas sit p̄ caritatez q̄ qdem vnit nos deo: s̄z illud. i. ad **Cor. 6. Qui adberet deo vn' spūs ē. sic q̄ sapiā q̄ ē donū cāz qd̄ h̄z i voluntate. s̄ caritatez s̄z essentiā h̄z i intellectu cui' act' ē recte iudicare: ut s̄ habitūz ē.****

Ad primū q̄ d̄r q̄ Aug' loquit̄ d̄ sapiā q̄tū ad suā cāz ex q̄ etiā sumit̄ nomē sapiē fm̄ q̄ saporez quēdā iporat̄. Un̄ p̄z r̄nsio ad scōz. si tñ iste sit intellectus isti' auctoritatis qd̄ nō v̄r: qz talis expositio nō cōuenit nisi secundū nomē qd̄ h̄z sapiā in latina lingua. in greco at̄ non cōpetit ⁊ forte nec i alijs linguīs vn̄ poti' v̄r nomē sapiē ibi accipi p̄ eius sa

ma q̄ a cūctis cōmendat. **Ad tertiū dicit̄. dicit̄ q̄ intellectus h̄z duos act' s. p̄cipe ⁊ iudicare ad quū primū ordinat̄ donū intellect'. ad secundū at̄ fm̄ rōnes dīnas donū sapiētie s̄z scōm rōnes hūanas donū scientie.**

Ad tertiuz sic proce

ditur. **U**ides q̄ sapiā nō sit practica s̄z speculatiua tm̄. **Donū. n. sapiē ē excellenti' q̄ sapiētia fm̄ q̄ ē intellectualis virtus. s̄z sapiā s̄z q̄ ē intellectualis v̄r' ē speculatiua tm̄. q̄ multo magis sapiā q̄ ē donū ē speculatiua ⁊ nō practica. **P̄. Practic' intellect' ē circa opabilia q̄ sūt cōtingentia. s̄z sapiā ē circa dīna q̄ sūt et̄na ⁊ necessaria. q̄ sapiā n̄ pōt eē practica. **R̄ Greg' dicit̄ i 6° moral. q̄ i cōteplatione p̄ncipiū qd̄ deus ē q̄rif. i opatiōe at̄ sub graui necessitatē fasce laborat. s̄z ad sapiam̄ p̄tinet diuinorū visio ad quā nō p̄tinet sub aliq̄ fasce laborare: qz ut d̄r **Sap. 8.** Nō hēt amaritudinē cōuersatio ei'. nec redū cunct' illi'. q̄ sapiā ē cōteplatiua tm̄. nō at̄ practica siue actiua. **S̄z ē qd̄ d̄r ad **Col. 4.** In sapiētia ambulatē ad eos q̄ foris sūt. B̄ at̄ p̄tinet ad actionē. q̄ sapiā nō ē solū speculatiua sed et̄ practica. **R̄ dicit̄ q̄ sicut **Aug' dicit̄ i 12° de trini. sup̄ior ps rōnis sapiē deputat. in ferioz at̄ sciētie. sup̄ior at̄ rō ut ipse i eodem li' dicit̄ itendit̄ rōnib' sup̄nis. s. diuinis ⁊ cōspiciendis ⁊ cōsulendis. cōspiciendis quidē fm̄ q̄ dīna i teipsis cōteplaf. cōsulēdis at̄ fm̄ q̄ p̄ dīna iudicat de hūanis p̄ diuinis r̄gulas dirigens act' hūanos. sic q̄ sapiā s̄z q̄ ē donū nō solū ē speculatiua s̄z etiā practica************

Ad primū q̄ dicendū q̄ q̄to aliq̄ virtus ē altior tanto ad plura se extendit ut habetur i li' de causis. vnde ex h̄ ipso q̄ sapiā que est donū ē excellentior q̄ sapiā q̄ ē virt' intellectūalis: utpote magis de p̄opināq̄ deum acti' gens p̄ quādā spūs vnionē aīe ad ipsū habz q̄ nō solū dirigit i cōteplatione s̄z etiam in actione.

Ad secundū d̄r q̄ dīna in se qd̄ sunt necessaria ⁊ et̄na. sūt tñ regule cōtingētū q̄ hūanis actib' subsunt. **Ad tertiū dicit̄ q̄ prius ē cōsiderare aliquid in seipso q̄z secundū q̄ ipsū ad alteruz cōparat. vn̄ ad sapiam̄ per prius p̄tinet cōteplatio diuinorū q̄ ē visio p̄ncipiū ⁊ poster' dirigere act' hūmanos s̄z rōnes dīnas. nec tñ in actibus hūmanis ex directiōe sapiē puenit amaritudo aut labor. s̄z poti' amaritudo pp̄t̄ sapiāz h̄rit'**

in dulcedine. et labori in regem.

Ad quartum sic pro-

cedit. **V**idetur quod sapientia possit esse sine gratia et cum peccato mortali. De his. n. q. cum peccato mortali haberi non potest precipue sci gloriari: sicut illud. 2 ad Cor. p. Gloria nostra habet testimonium conscientie nostre. s. de sapientia non debet aliquis gloriari: sicut illud Jerem. 9. Non gloriabitur sapiens in sapientia sua. quod sapientia potest esse sine gratia cum peccato mortali. **S**apientia importat cognitionem divinorum ut dicitur est. s. aliquid cum peccato mortali potest habere cognitionem veritatis divine: sicut illud Ro. p. Veritate dei in iusticia detinetur. quod sapientia potest esse cum peccato mortali. **A**ugustinus dicit in 15. de trinitate. de caritate loquens. Nullum est istud dei dono excellentius. habet solum quod dividit in filios regni eterni et filios perditionis eterne. s. sapientia differt a caritate. quod non dividit inter filios regni et filios perditionis. quod potest esse cum peccato mortali. **S**ed est quod dicitur. Sapientia in malivolam animam non introibit sapientia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. **R**espondendum quod sapientia que est donum spiritus sancti sicut dicitur est: facit rectitudinem iudicii circa res divinas: vel per regulas divinas de aliis ex quibus danda consuetudine siue unione ad divina: que quidem est per caritatem ut dicitur est. et ideo sapientia debet loquimur presupponit caritatem. caritas autem non potest esse cum peccato mortali: ut ex scriptis patet: unde relinquitur quod sapientia de qua loquimur non potest esse cum peccato mortali. **A**d primum ergo dicitur quod illud intelligendum est de sapientia in rebus mundanis siue et in rebus divinis per rationes humanas: de qua sci non gloriatur s. ea se fatetur non habere: sicut illud ps. 30. Sapientia hominum non est mecum. gratia autem de sapientia divina: sicut illud. 1 ad Cor. p. Facta est nobis sapientia a deo. **A**d secundum dicitur quod ratio illa procedit de cognitione divinorum que habetur per studium et inquisitionem rationis: que potest haberi cum peccato mortali. non autem illa sapientia de qua loquimur. **A**d tertium ergo dicitur quod sapientia et si differat a caritate tamen presupponit eam. et ex hoc ipso dividit inter filios perditionis et regni.

Ad quintum sic pro-

cedit. **V**idetur quod sapientia non sit in omnibus hominibus gratia. **M**agister n. est sapientiam habere quod sapientiam audire sed solum perfectorum est sapientiam audire: sicut illud. 1 ad Cor. 2. Sapientiam loquimur in perfectos. cum ergo non omnes homines gratiam sint perfecti. et quod multo minus omnes habentes gratiam sapientiam habeant.

Sapientis est ordinare: ut philosophus dicit in primo metaphisicorum. et Jacobus 3. dicitur quod est indicans sine similitudine: s. non omnium hominum gratiam est de aliis indicare aut alios ordinare: s. solum platonum. quod non omnium hominum gratiam est habere sapientiam. **S**apientia dicitur s. stulticia: ut Gregorius dicit in 2. moralium. s. multi habentes gratiam sunt naturaliter stulti: ut patet de amebatibus baptizatis: vel quod postmodum sine peccato in amentia inciderunt. quod non in omnibus hominibus gratia est sapientia. **S**ed est quod quicumque quod est sine peccato mortali diligit a deo: quod caritate habet quod deum diligit. deus autem diligentes se diligit: ut dicitur ps. 8. s. Sapientia 7. dicitur quod nemo diligit deum nisi eum quod cum sapientia inhabitat. quod in omnibus hominibus gratia est sine peccato mortali existentibus est sapientia. **R**espondendum dicitur quod sapientia de qua loquimur sicut dicitur est: importat quandam rectitudinem iudicii circa divina et conspicienda et consulenda. et quantum ad utrumque ex unione ad divina sicut diversos gradus aliquid sapientia fortiter. quod ad n. tantum fortiter de recto iudicio tam in contemplatione divinorum quam etiam in ordinatione rerum humanarum s. diversis regulas quantum est necessarium ad salutem. et hoc nulli deest sine peccato mortali existenti per gratiam gratum facientem: quod si non deficit in necessariis: multo minus gratia. unde dicitur in 1. Joh. 2. Unctio docet vos de omnibus. **Q**uidam autem altiori gradu percipiunt sapientie donum. et quantum ad contemplationem divinorum in quantum. s. altiora quedam mysteria et cogitant et alius manifestare possunt. et est quantum ad directionem humanorum sicut regulas divinas in quantum potest s. eas non solum seipsos s. et alios ordinare. et iste gradus sapientie non est communis omnibus hominibus gratiam gratum facientem s. magis pertinet ad gratias gratias datus que spiritus sanctus distribuit prout vult: sicut illud. 1 ad Cor. 12. Alii datur per spiritum sicut finis sapientie etc. **A**d primum ergo dicitur quod apostolus loquitur ibi de sapientia sicut quod se extendit ad occulta mysteria divinorum: sicut et ibidem dicitur loquimur dei sapientiam in mysterio que abscondita est. **A**d secundum dicitur quod quis ordinare alios homines et de eis iudicare pertinet ad solos platonum: tamen ordinare proprios actus et de eis iudicare pertinet ad unumquemque: ut patet per dyo. 1 epistola ad Demophilum. **A**d tertium dicitur quod amebatibus baptizati sicut et per hunc gradum habitus sapientie sicut quod est donum spiritus sancti s. non habet actum propter impedimentum corporale que impedit in eis usus rationis.

Ad sextum sic proceditur. **V**idetur quod septima virtus non rideat.

in l^o ethimologiarū. q^o stult^o ē q^o pignomini
 am nō cōmouet ad dolorē. z q^o nō mouet in
 iuria. s^z b^o ptinet ad sapiāz spūales: ut Greg^o
 diē 1° moral. g^o sapiē nō opponit stulticia.
 ¶ S^z ē q^o Greg^o diē 1° moral. q^o donū sa
 pientie dat s^z stulticiā. ¶ R^o dicendū q^o nō
 mē stulticia a stupore v^o eē sumptum. vnde
 Jfidor^o diē 1° ethimologiaz. Stultus ē qui
 ppter stuporē nō mouet. Et differt stulticia
 a fatuitate sicut ibidē d^r: q^o stulticia ipoztat
 hebetudinē cordis z obtusionē sensuū. fatui
 tas at ipoztat totalē spūalis sensus puatōez
 z iō cōuenient stulticia sapiē opponit. sapi
 ens. n. ut ibidē Jfidor^o diē. dicit^r ē a sapore:
 ga sicut gustus est aptus ad discretionem sa
 poris cibozū. sic sapiēs ad dinoscentiā rerū
 atq^z causarū. vnde p^z q^o stulticia opponit sa
 piētie sicut d^r iū. fatuitas at sicut pura nega
 tio. nā fatuus caret sensu iudic^o di. stultus at
 bz sensū s^z hebetatū. sapiēs at subtilē et spsi
 cacē. ¶ Ad primū g^o dicendū q^o sicut Jfido
 rus ibidē dicit isipiens d^r iū ē sapiēti eo q^o si
 ne sapore ē discretiōis et sensus. vñ idē vide
 tur eē isipiens cū stulticia. p^z ipue at videt^r
 aligs eē stultus qñ patit defectū i sūma iudi
 cy q^o artēdit s^z m cās altissimā. nā si deficiat
 in iudicio circa aliqd modicū nō ex b^o voca
 tur aliqs stult^o. ¶ Ad secundū dō q^o sic est
 quedā sapiā mala ut s^z dicitur ē q^o d^r sapiā se
 culi: q^o accipit p^z cā altissima et sine vltimo
 aliqd t^renū bonū. ita ē et aliq^z stulticia bona
 hui^z sapiē male opposita p^z quā aliqs t^rea
 contēdit. z de hac stulticia loq^z ap^z s. ¶ Ad
 tertiū dō q^o sapiā seculi ē q^o decipit z facit
 eē stultū apud deū: ut p^z p^z ap^z m .i. ad Cor.
 3°. ¶ Ad quartū dicendū q^o nō moueri iūri
 is qñq^z qdē attingit ex b^o q^o hōi nō sapiunt
 t^rena s^z sola celestia. vnde b^o nō pertinet ad
 stulticiam mūdi s^z ad sapiām dei: ut Greg^o
 ibidē diē. qñq^z at attingit ex b^o q^o hō ē simpli
 citer circa oīa stupidus: ut p^z i amentibus q^o
 nō discernūt qd sit iūria. z b^o ptinet ad stul
 ticiā simplicē.

Ad secunduz sic pro
 cedit. Videt^r q^o stulticia nō sit pctm. Nullū
 enī pctm puenit in nob a nā. s^z qdā sūt stul
 ti nāl^r. g^o stulticia nō ē pctm. ¶ Omne pec
 catū ē volūtariū ut Greg^o diē. sed stulticia
 nō est volūtaria. g^o nō ē pctm. ¶ Omne
 pctm oppōit alicui pcepto dīno. s^z stulticia

nulli pcepto opponit. q^o stulticia nō ē pctm
 ¶ S^z ē qd d^r p^z. Prosperitas stultozū
 pdet eos. s^z nullus pdet nisi p pctō. g^o stulti
 cia ē pctm. ¶ R^o dō q^o stulticia sicut dicitur
 ē: ipoztat quedā stuporē sensus i iudicādo.
 z p^z cipue circa altissimā cām q^o ē finis vlti
 mus z sūmū bonuz. circa qd aliqs pōt pati
 stuporē in iudicādo duplicē. vno mō ex di
 spositione nālī sicut p^z i amētib^o. z tal^r stul
 ticia nō ē pctm. alio mō i q^o tū imergit hō sen
 sū suū rebus t^renis ex q^o redit^r et^r sensus in
 eptus ad p^z cipendū dīna: s^z i lud. i. ad Cor.
 2°. Al^r hō nō p^z cipit ea q^o sūt spūs dei sicut et
 hōi hūi gustū infectū malo hūo^r nō sapiūt
 dulcia. z talis stulticia ē pctm. Et per hoc p^z
 rītio ad primū. ¶ Ad secundū dicendū q^o
 Quis stulticia nullus velit: vult tñ ea ad q^o
 sequit^r eē stultū. s. abstrahere sensū suū a spi
 ritualibus z imergere t^renis. z idē et attingit
 in alijs pctis. nā luxuriosus vult delectatio
 nē sine q^o nō ē pctm: quis nō simpliciter ve
 lit pctm. velle. n. s^z m delectatione sine pctō
 ¶ Ad tertiū dō q^o stulticia opponit pceptis
 q^o datur de cōtēplatiōe vītatis d^r gbus s^z ba
 bitū ē cū de scia z intellectu ageret.

Ad tertius sic proce
 ditur. Videt^r q^o stulticia nō sit filia luxurie.
 Greg^o. n. 31° moral. enumerat luxurie filias
 inf^z q^o s^z nō cōtinet stulticia. g^o stulticia nō
 pcedit ex luxuria. ¶ P^z Ap^z s diē. i. ad Cor.
 3°. Sapia huius mūdi stulticia ē apud deū.
 s^z sic Greg^o diē 1° moral. sapiā huius mūdi
 ē cor machinationib^o regere: qd p^z ier ad ou
 plicitatē. g^o stulticia ē magis filia duplicitat^r
 q^z luxurie. ¶ P^z Ex ira aliq^z p^z cipue vertit^r i
 furore z i isania q^o ptinet ad stulticiā. g^o stul
 ticia magis orit^r ex ira q^z ex luxuria. ¶ S^z ē
 qd d^r p^z. 7. Stati eā seq^r. s. meretricē ig
 rans q^o ad vincula stult^r trahat. ¶ R^o dō q^o
 sicut iā dicit^r ē. stulticia s^z m q^o est peccatum
 puenit ex b^o q^o s^z sensus spūalis hebetat^r ē ut nō
 sit apt^o ad spūalia iudicāda. maxime autem
 sensus hōis imergitur ad t^rena p luxuriam
 que ē circa maximas delectatiōes qbus aīa
 maxime absorbet. z iō stulticia q^o ē pctm ma
 xime nascitur ex luxuria. ¶ Ad primū g^o dō
 q^o ad stulticiā ptinet q^o hō habeat fastidius
 de deo z de donis ipsi^o. vñ Greg^o duo nume
 rat inter filias luxurie que ptinet ad stultici
 am. s. odiū dei. z despātiōem futuri seculi. qñ

Consequen

ter pōt videri qd
 qd dicitur in
 hoc loco de
 stulticia
 et de luxuria
 et de fastidio
 de deo et de
 donis ipsiis
 et de odio dei
 et de despatione
 futuri seculi

Consequen

ter pōt videri qd
 qd dicitur in
 hoc loco de
 stulticia
 et de luxuria
 et de fastidio
 de deo et de
 donis ipsiis
 et de odio dei
 et de despatione
 futuri seculi

diuidēs stulticiā i duas partes. Ad secundū dicēdū q̄ verbū illud ap̄li nō ē intelligendū causalit̄ s̄z essentialit̄. q̄z. s̄ ipsa sapia mūdi est stulticia apud deū. vnde n̄ oportet q̄ q̄cūq̄z pertinet ad sapiam mundi sint cā hui' stultie. Ad tertiū dicēdū q̄ ira ut s̄ dictū ē ex sua acuitate maxie imutat corporis nām vnde maxie causat stultitiā q̄ puenit ex i pedimēto corporali. s̄z stulticia q̄ prouenit ex i pedimēto spūali. s̄. ex imersioe mētis ad tre na maxie puenit ex luxuria ut dictū ē.

Consequen

Qter post virtutes theolo- gicas. p̄ cōsiderādū ē circa vtutes cardinales. 7 p̄ de prudētia scōm se. 2° de p

rib' ei'. 3° de dono ei corradēte. 4° de vi- riy oppositis. 5° de p̄ceptis ad h̄ p̄inētib'

Circa primū querit̄ sedeci. p̄ vtz pruden- tia sit i volūtate uel i rōne. 2° si ē i rōne vtrū i practica tñi uel ēt i speculatiua. 3° vtrū sit cognoscitiua singulariū. 4° vtrū sit vt'. 5° vtrū sit virtus spālis. 6° vtz p̄stituat finem x̄tutib' moralib'. 7° vtz cōstituat mediūz in eis. 8° vtz p̄cipe sit p̄p̄i' actus eius. 9° vtz sollicitudo uel vigilātia p̄treat ad pru- dentiā. 10° vtrū prudētia se extendat ad regi- mē multitudis. 11° vtz prudētia q̄ ē respectu boni p̄p̄y sit eadem specie cū ea que se ex- tendit ad bonū cōe. 12° vtrū prudētia sit i sb- ditis an solū i principib'. 13° vtrū iueniat i malis. 14° vtrū iueniat i oib' bonis. 15° vtz ist nob a nā. 16° vtz p̄dat p̄obliuioez.

Ad primū sic proce

ditur. Videt q̄ prudētia nō sit in vi coḡsciti- ua s̄z i vi appetitiua. Dic. n. Greg' i li' de mo- ribus ecclie. Prudētia ē amor ea qb' adiu- uat ab eis qb' ipedit sagaciē eligēs. s̄z amor nō ē i vi coḡscitiua s̄z i appetitiua. ḡ pruden- tia ē i vi appetitiua. P̄. Sic ex p̄dicta diffi- nitiōe apparet. ad prudētiā p̄tinet eligē saga- citer. s̄z electio ē actus appetitiue vtutis ut s̄ habitū ē. ḡ prudētia nō ē i vi coḡscitiua s̄z in vi appetitiua. P̄. P̄hs dic' i 6° ethicozū. q̄ i arte quidē volēs peccās eligibilior est. circa prudētiā aut min' quēadmodū 7 circa vtu- tes sed virtutes morales de q̄bus ibi loquit̄ sūt i parte appetitiua: ars at i rōne. ḡ pruden- tia magis ē in pte appetitiua q̄ i rōne. S̄z

3 ē qd Aug' dic' i li' 83. q. Prudētia ē cogni- tio rerū appetendaz 7 fugiendarū. B' di- cendū q̄ sicut Jfidor' dic' i li' ethimologiaz prudens dicif q̄si porro videns. p̄spicat enī ē 7 icertozū videt casus. visio at nō ē vtutis appetitiue s̄z cognoscitiue. vnde manifestūz ē q̄ prudētia directe pertinet ad vim coḡsci- tiuā nō at ad vim sensitiuā: q̄z p̄ eā cogno- scimus solū ea q̄ p̄sto sunt 7 sensib' offerūt. cognoscere at futurū ex p̄sentib' uel preteri- tis qd p̄inet ad prudētiā. p̄p̄ie rōnis ē. ga- h̄ per quādā collatōnē agit. vnde relinq̄t q̄ prudētia p̄p̄ie sit in rōne. Ad primū ḡ di- cendū q̄ sicut s̄ dictū ē. volūtas mouet oēs potētias ad suos act'. prim' at actus appeti- tiue vtutis ē amor: ut s̄ dictū ē. sic ḡ prudē- tia dicif eē amor: nō qdē essentialit̄ s̄z i q̄stū amor mouet ad actū prudentie. vñ 7 postea subdit Aug' q̄ prudētia ē amor bene discer- nens ea q̄bus adiunet ad tendēdū i deū ab his q̄bus ipediti p̄t. dicif at amor: discernē i q̄stū mouet rōem ad discernēdū. Ad s̄z dō q̄ prudens considerat ea que sunt p̄cul i q̄stū ordinant ad adiuuandū uel ipediēdūz ea q̄ sūt p̄tialit̄ agenda. vnde p̄z q̄ ea q̄ cōsi- derat prudētia ordināt ad alia sicut ad finē eoz at q̄ sūt ad finē ē cōsiliū i rōne 7 electō i appetitu. q̄rū duozū cōsiliū magis p̄p̄ie p̄i- net ad prudētiā. dic. n. p̄hs i 6° ethicozū. q̄ prudēs ē bñ cōsiliatiū. s̄z qz electio p̄suppo- nit. cōsiliū. ē. n. appetit' p̄cōsiliati ut dō i 3° ethicozū. iō ēt eligē p̄t attribui prudētie cō- sequēter. i q̄stū. s̄. electionē p̄ cōsiliūz dirigit. Ad tertiū dō q̄ laus prudētie non cōsistit in sola consideratiōe sed in applicatione ad opus qd ē finis practice rōnis. 7 iō si i h̄ de- fectus accidat maxie ē contrariū prudētie: qz sicut finis ē potissim' i vno q̄qz. ita 7 d̄fec- t' q̄ ē circa finē ē pessim'. vñ ibidē p̄hs sbdit q̄ prudētia nō ē solū cū rōne sicut ars. h̄z. n. ut dictū ē applicatiōē ad opus quod sit p̄ voluntatē.

Ad secundū sic pro

cedit. Videt q̄ prudētia nō solū p̄tineat ad rōnē practica s̄z etiā ad speculatiuā. Dic. n. p- ver. x'. Sapia ē viro prudētia. s̄z sapia p̄ci- pali' cōsistit i cōtēplatōe. ḡ 7 prudētia. P̄. Amb' dic' i p̄ de officij. prudētia in veri iue- stigatōe v̄sat. 7 scie plenioris ifūdīt cupidita- te. s̄z h̄ pertinet ad ratiōnē speculatiuam. ḡ

prudētia cōsistit etiā i rōe speculatiua. **P.**
In eadē parte aīe ponit a pho ars et prudē
tia: ut p3 i 6° ethicorū. s3 ars n̄ solū iuenit pra
ctica. s3 etiā speculatiua: ut p3 i artib⁹ liberali
bus. ḡ et prudētia iuenit practica et specu
latiua. **S3** d̄ qd phs dicit i 6° ethicorū. q
prudētia ē recta rō agibiliū. s3 n̄ p̄tinet
nisi ad rōne practica. ḡ prudētia nō ē nisi in
rōne practica. **R.** d̄ qd sicut phs dicit i
6° ethicorū. Prudētis ē bñ posse consiliari.
cōsiliū at̄ est de his que sunt per nos agēda
in ordine ad finē aliquē. rō aut̄ eorum q̄ sūt
agenda propter finē ē rō practica. vii mani
festū ē qd prudētia nō cōsistit i rōne practi
ca. Ad primū ḡ d̄ qd sicut d̄ dictum est. sa
piētia considerat cām altissimā simpliciter
vnde cōsideratio cām altissime in quilibet ge
nere pertinet ad sapiām in illo genere. in ge
nere at̄ hūanorū actiū cām altissima est finis
cōis toti vite hūane. et hūc finē intēdit pru
dentia. Dicit. n. phs in 6° ethicorū. qd sicut ille
q̄ rōcinat bene ad aliquē finē particulare
puta ad victoriā d̄r eē prudens nō simplici
ter. s3 i b̄ genere. s. i reb⁹ bellicis. ita ille q̄ be
ne rōcinat ad totū bene viuē dicit prudens
simpliciter. vnde manifestū ē qd prudētia ē sa
pientia i reb⁹ hūanis: nō aut̄ sapia simpliciter
ga nō ē circa cām altissimā simpliciter. est
n. circa bonū hūanū. hō at̄ non est optimū
eorū q̄ sūt. et iō signanter d̄r qd prudētia ē sa
pientia viro: nō at̄ sapientia simpliciter. **Ad**
secūdū d̄ qd Amb⁹ et etiā Tulli⁹ nom̄ pru
dentie largi⁹ sumūt pro qualibz cognitione
hūana tam speculatiua q̄ practica: quāuis vi
ci possit qd ipse act⁹ speculatiue rōnis fm̄ qd
ē volūtari⁹ cadit sub electione et cōsilio q̄tuz
ad suū exercitiū. et per cōsiliū cadit sub ordiatō
ne prudētie. s3 q̄tū ad suā spēm put̄ opatur
ad obm̄ qd ē vey nēcium nō cadit sub consi
lio nec s̄b prudētia. **Ad** tertiū d̄ qd om̄is
appellatio rōnis recte ad aliqd factibile pri
net ad artē. s3 ad prudētiā nō p̄tinet nisi ap
plicatio rōnis recte et ad ea de qb⁹ ē cōsiliū.
et huiusmōi sūt i qb⁹ nō sūt vie dēmiāte per
ueniēdi ad finē: ut d̄r i 3° ethicorū: qz ḡ ratō
speculatiua qdā facit: puta syllogismū p̄posi
tionē et alia huiusmodi i qb⁹ p̄cedit fm̄ cer
tas et dēmiatas vias. idē ē qd respectu horū
pōt saluari rō artis: nō at̄ rō prudētie. et iō i
uenit aliq̄ speculatiua ars. non aut̄ aliq̄ pru
dētia.

Ad tertium sic proce

dit. **Vide** qd prudētia non sit cognoscitiua
singulariū. Prudētia. n. ē i rōe: ut dictū est.
s3 rō ē vltimū: ut dicit i p̄ physicorū. ḡ prudē
tia nō est cognoscitiua nisi vltimū. **S.** Sin
gularia sūt īfinita. s3 īfinita nō p̄t cōprehē
di a rōne. ḡ prudētia q̄ ē rō recta non est sin
gulariū. **S.** Particularia p̄ sensū cogno
scitur. s3 prudētia nō ē in sensu. multi. n. ha
bentes sensus extēiores p̄spicaces nō sūt pru
dentes. ḡ prudētia nō ē singulariū. **S3** d̄
ē qd phs dicit i 6° ethicorū qd prudētia nō ē
vltimū solū. s3 oportet etiā singularia cogno
scere. **R.** d̄ qd sicut d̄ dictū est: ad prudē
tiā p̄tinet nō solū consideratio rōnis: s3 etiā
applicatio ad op⁹ qd ē finis practice ratiois.
nullus aut̄ pōt cōueniēter alteri aliqd appli
care: nisi vtrūqz cognoscat. s. et id qd applicā
dū ē. et id cui applicā dū est. opatōes aut̄ sunt
i singularib⁹: et iō necesse ē qd prudens et cog
scat vltia principia rōnis et cogscat singularia
circa q̄ sūt operationes. **Ad** primū ḡ dicē
dum qd rō gde et principaliter ē vltimū. pōt
tñ vles rōnes ad particularia applicare. vii
syllogismorū cōclusiones nō solū sūt vles: s3 et
particulares: qz intellectus p̄ quādam reflexio
nē se ad mām extendit: ut d̄r i 3° de aīa. **Ad**
secūdū dicendū qd qz īfinitas singulariū nō
pōt rōne hūana cōprehendi. idē ē qd sūt icer
te. prudētie nre: ut d̄r. **Sap.** 9° cū p̄ expiētā
singularia īfinita reducūt ad aliq̄ finita q̄ ut
i plurib⁹ accidūt. q̄rū cognitio sufficē ad pru
dētiā hūanā. **Ad** etiū d̄ qd sic phs dicit i
6° ethicorū. prudentia non consistit i sensu ex
teriori q̄ cognoscim⁹ sensibilia p̄pria. s3 i se
su interiori q̄ p̄ficiē p̄ memoriā et p̄ expimētū
ad prompte iudicandū de particularib⁹ exp
tis. nō tñ ita qd prudētia sit in sensu interiori
cut in subiecto principali. s3 principalit⁹ gde
ē in rōne. p̄ quādā at̄ applicationez p̄tingit
ad huiusmōi sensū.

Ad quartum sic pro

ceditur. **Vide** qd prudētia nō sit virt⁹. Dicit
n. Aug⁹ in p̄ de li. arbit. qd prudentia ē appe
tendarū et vitandarū rez scia. s3 scia d̄ virtutē
dinidit: ut p3 i predicamentis. ḡ prudētia n̄
ē virtus. **S.** Virtutis nō ē virtus: s3 ars ē
virtus: ut phs dicit i 6° ethicorū. ḡ ars nō ē vt⁹
s3 i arte ē prudētia: d̄r. n. 2° palpo. 2° de Dy

ram q̄ sciebat facere oēm sculpturam ⁊ ad iuvenire prudēter q̄d cūq; in opere necessariū erat. q̄ prudētia nō est v̄tus. ¶ Nlla v̄tus p̄t ee īmoderata. s; prudētia ē īmoderata: aliqñ frustra diceret ī p̄v. 23. ca. Prudentie tue pone modū. q̄ prudētia n̄ ē virtus. ¶ Sed ē q̄ Grego. i. in 2. moral. prudentiam tēperantiā fortitudinē ⁊ iusticiā dicit ee quatuor virtutes. ¶ R. dicendū q̄ sic s̄ dicitū ē cū de virtutib; in cōi ageret: virtus ē q̄ bonū facit habentē ⁊ op. ei. bonū reddit. bonū aut p̄t dici duplici. vno mō materialit̄ p̄ eo qd ē bonū. alio mō formalit̄ s̄m ratio nē boni. bonū at̄ iq̄tū huiusmōi ē obz appetitue virtutis. ⁊ iō siq̄ habitus sūt q̄ faciūt rectam cōsideratōem rōnis nō habito respectu ad rectitudinē appetitū. min. h̄nt de rōe virtutis tanq; ordinante ad bonū materialit̄. i. ad id qd ē bonū nō sub rōne boni. plus aut̄ habent de rōne virtutis habitus illi q̄ respiciunt rectitudinē appetitus: q; respiciūt bonū nō solū mālīt: s; etiā formalit̄. i. aliqd qd est bonū: q; respiciūt bonū sub rōne boni. Ad prudentiā aut̄ p̄tinet: sic dicitū ē applicatio recte rōnis ad op. qd nō fit sine appetitu recto ⁊ iō prudētia nō solū h; rōnē virtutis quam h̄nt alie virtutes intellectuales. s; etiā h; rātōnē virtutis quam h̄nt alie virtutes morales qbus ēt cōnumeratur. ¶ Ad primū q̄ dō q̄ Aug. ibi large accipit sciām p̄ q̄libz recta ratione. ¶ Ad secūdū dō q̄ p̄bs dic̄ artis esse virtutē: q; nō ipozat rectitudinē appetitū. ⁊ iō ad h; q̄ hō recte v̄tat arte requirit q̄ habeat virtutē q̄ faciat rectitudinē appetitus. prudentia aut̄ nō h; locū ī his q̄ sūt artis: tū q; ars ordinat̄ ad aliqū p̄ticularē finē: tū q; ars h; determinata media p̄ q̄ puenit ad finē. D̄r tñ aliqs prudēter opari ī his q̄ sūt artis p̄ similitudinē quādā in qbus daz at̄ artib; p̄pter incertitudinē eoz qd puenit ad finem necessariū ē cōsiliū: sicut ī medicinali ⁊ ī nauigatorio: ut d̄r ī 2. ethicoz. ¶ Ad t̄tū dicitū q̄ illud dicitū sapientis nō ē sic intelligendū q̄ ipsa prudētia sit moderanda: sed quia s̄m prudētia ē aliqs modus iponendū.

Ad quintuz sic procedit.

Videtur q̄ prudētia nō sit spālis virtus. ¶ Nlla. n. spālis virtus ponit̄ ī cōi diffinitōe virtutis. s; prudētia ponit̄ ī cōi diffinitōe virtutis: q; ī 2. ethicoz diffinit̄ virtus habitus elec

tiu. imediate ex̄tis determinata rōne quo ad nos put sapiēs determinabit. recta at̄ rō iteligitur s̄m prudētia: ut d̄r ī 6. ethicoz. u: q̄ prudentia nō ē spālis virtus. ¶ P̄bs dic̄ ī 6. ethicoz. q̄ virtus moral̄ recte facit opari finē. prudētia aut̄ ea q̄ sūt ad finē. s; ī q̄libz virtute sunt aliq̄ opanda p̄p̄ finē. q̄ prudentia est in q̄libet virtute. nō ē q̄ v̄tus spālis. ¶ Spālis v̄tus h; spāle obm. s; prudētia n̄ h; spāle obz. est. n. recta rō agibiliū: ut d̄r in 6. ethicoz. agibilia at̄ sūt oia opa v̄tutū. q̄ prudentia nō ē spālis virtus. ¶ Sed ē q̄ d̄iuiditur ⁊ connūerat̄ alyz v̄tutib;: d̄r. n. Sap. 8. Sobrietatē ⁊ prudētiā docet iusticiā ⁊ virtutē. ¶ R. dicendū q̄ cū actus ⁊ habitus recipiāt sp̄ez ex̄ obiectis: ut ex̄ s̄ dicitis p̄z. necesse ē q̄ habitus cui r̄ndet spāle obm ab alyz distinctū spālis sit habitus. ⁊ si ē bonus ē spālis v̄tus. spāle at̄ obm dicit̄ nō solū s̄m materia lē cōsiderationē ip̄i: s; magis s̄m rōnē formalē: ut ex̄ s̄ dicitis p̄z. nā vna ⁊ eadē res cadit sub actu diuersoz habitū. ⁊ etiā diuersarū potentiarū s̄m rōnes diuersas. maior aut̄ diuersitas obiecti regit̄ ad diuersitatez potentie q̄ ad diuersitatez habitus: cū plures habitus iueniant̄ in una potētia ut s̄ dicitū ē. diuersitas q̄ rōnis ob̄i q̄ diuersificat potētia. multo magis diuersificat habitū. Sic q̄ dicendū ē q̄ cū prudētia sit ī rōne ut dicitū ē: diuersificat qdē ab alyz v̄tutib; intellectualib; h; materialē diuersitate oborū. nā sapia scia ⁊ itellectus sūt circa necessaria. ars at̄ ⁊ prudētia circa cōtingentia. s; ars circa factibilia: q̄. s. in exteriori mat̄ia constituit̄: sicut domus cul tellus ⁊ huiusmōi. prudentia at̄ est circa agibilia: q̄. s. in ipso opante consistunt ut s̄ habitū ē. s; a v̄tutib; moralib; distiguit̄ prudentia s̄m formalē rōem potentiaz distinctiū. s. intellectiui ī q̄ est prudentia: ⁊ appetitiui ī q̄ ē v̄tus moral̄. vñ manifestū est prudentiā esse spālez v̄tutez ab oib; alyz v̄tutib; distinctaz. ¶ Ad primū q̄ dō q̄ illa diffinitio nō daf̄ d̄ v̄tute ī cōi. s; d̄ v̄tute morali ī cui. diffinitōe ueniēter p̄t̄ virtus intellectual̄ cōicās ī mat̄ia cū ipsa. s. prudentia. q; sicut virtutis moralis subiectū ē aliqd p̄cipās rōne: ita virtus moralis h; rōnē virtutis iq̄tuz participat virtutē intellectualez. ¶ Ad scdm dō q̄ ex̄ illa rōne habetur q̄ prudentia adiunget oēs virtutes. ⁊ ī oib; opet. s; h̄ nō sufficit ad ostendendū q̄ non sit virtus spālis: quia nihil

phibet in aliq̄ genere eē aliquā spēm q̄ aliq̄-
liter operet̄ i oibus specieb⁹ eiusdē generis:
sicut sol aliquid iſtuit i oia corpa. ¶ Ad ter-
tiū dō q̄ agibilia sūt quidē mā prudētie fm
q̄ sūt obiectū rōnis. s. sub rōne veri .sunt at
materia moralīū virtutū fm q̄ sūt obm virtū-
tis appetitiue. s. sub rōne boni.

Ad sextum sic proce-

dit̄. ¶ Videt̄ q̄ prudētia p̄stituat finē virtutib⁹
moralibus. Cum. n. prudētia sit i rōne .virt⁹
at̄ moralis i via appetitiua. videt̄ q̄ hoc mō
se habeat prudentia ad virtutem moralē sic
rō ad viz appetitiuā. s. rō p̄stituit finē potē-
tie appetitiue. ḡ prudētia p̄stituit finē virtū-
tibus moralibus. ¶ P. Dō excedit res irro-
nales fm rōnē: s. scdm alia cū eis cōicat. sic
ḡ se bnt̄ alie pres hōis ad rōnē sicut se hz hō
ad creaturas irratōales. s. hō ē finis creatu-
rarū irrōnalīū: ut dī i 2° politicorū. ḡ oēs alie
pres hōis ordināt ad rōnē sicut ad finem. s.
prudētia ē recta rō agibiliū ut dictū ē. ḡ oia
agibilia ordināt ad prudētia sicut ad finē. ip-
sa ḡ p̄stituit finē oib⁹ virtutibus moralibus.

¶ P. Propū est virtutis vel artis seu poten-
tie ad quā ptinet finis ut p̄cipiat alyis virtū-
tibus seu artib⁹ ad quā pertinet ea q̄ sunt ad fi-
nē. s. prudētia disponit de alyis virtutib⁹ mo-
ralib⁹ et p̄cipit eis. ḡ p̄stituit eis finē. Sed
dō ē qd̄ p̄ hōis dī i 6° ethicorū. q̄ virtus moral̄
intentionē finis facit rectā. prudētia autē q̄
ad hāc. ḡ ad prudētia nō ptinet p̄stituire fi-
nē virtutib⁹ moralib⁹. s. solū disponē de his q̄
sūt ad finē. ¶ R. dicendū q̄ finis virtutum
moralīū ē bonū humanū. bonū at̄ humane
aie ē fm rōnē eē: ut p3 p^o dyo. 4° ca. de vini.
no. vnde necesse ē q̄ fines moralīū virtutū
p̄existant i rōne. Sic aut̄ i rōne speculatiua
sūt qdā ut nāliter nota q̄rū ē intellect⁹. et que
dā q̄ p̄ illa inotescūt. s. cōclusionēs q̄rū ē scia
ita i rōe practica p̄existūt qdā ut sūt p̄cipia
nāliter nota. et huiusmodi sūt fines virtutū
moralīū: q̄ finis se hz in operabilib⁹ sic p̄in-
cipiū in speculatiuis: vt s̄ habitū ē. et quedā
sūt i rōne practica vt cōclusionēs. et huius-
mōi sūt ea q̄ sūt ad finē i que puenim⁹ ex ip-
sis finib⁹. et horū ē prudentia applicans vlti-
a p̄incipia ad p̄ticulares cōclusionēs opabiliū
et iō ad prudētia nō ptinet p̄stituire finē vir-
tutib⁹ moralib⁹ s. solū disponere de his q̄ sūt
ad finē. ¶ Ad primū ḡ dicendū q̄ virtutibus

moralibus p̄stituit finē rō nālīs q̄ dicitur
synderesis: vt i p̄ hitū ē. nō at̄ prudētia rōne
iā dicta. et p3 p̄ r̄fio ad secūdū. ¶ Ad ter-
tium dicendū q̄ finis nō ptinet ad virtutes
morales tāq̄ ipse p̄stituant finē. s. ga ten-
dūt i finē a rōne nālī p̄stitūt ad quē iuuāt
p̄ prudētia q̄ eis viā parat disponendo ea q̄
sūt ad finē. vnde reliq̄ q̄ prudētia sit nobili-
or virtutib⁹ moralib⁹ et moueat eas. s. synō-
refis mouet prudētia sic intellect⁹ p̄ncipiorū
sciam.

Ad septimum sic pro-

cedit̄. ¶ Videt̄ q̄ ad prudentiā nō ptineat in-
uenire mediū i virtutib⁹ moralib⁹. Consequi-
t̄. n. mediū ē finis moralīū virtutū s. pruden-
tia nō p̄stituit finē moralib⁹ virtutib⁹ vt ostēsu
ē. ḡ nō iuenit i eis mediū. ¶ P. Illud quod
ē p̄ se nō vt cām h̄re. s. ipsū eē ē sui ipsi ca:
ga vniq̄q̄ dicit̄ eē p̄ cām suā. s. existerē in
medio cōuenit virtuti moralī p̄ se q̄si positū
in ei⁹ diffinitione: vt ex dictis p3. n. ḡ prudē-
tia causat mediū in virtutib⁹ moralib⁹. ¶ P.
Prudētia comparat̄ fm modū rōnis. sed v-
tutis moralis tendit ad medium per modum
nāe: ga vt Aulli⁹ dicit̄ i 2° rethorice. vt̄ ē ha-
bit⁹ p̄ modū nāe rōni cōsentane⁹. ḡ prudētia
nō p̄stituit mediū virtutib⁹ moralib⁹. ¶ P.
dō est qd̄ i s̄posita diffinitione virtutis mora-
lis dicit̄ q̄ ē imediate existēs. dēfinita rōe
put sapiēs dēterminabit. ¶ R. dicendū q̄
b̄ ipsū qd̄ ē cōformari rōni recte ē finis pro-
prius cuiuslibet virtutis moralis. tēperantia
n. b̄ itēdit̄ ne p̄p̄ cōcupiscētias hō se diuer-
tat a rōe. et sicut fortitudo ne a recto iudicio
rōnis diuertat p̄p̄ timorē vel audaciā. et h̄
finis p̄stituit̄ ē hōi fm nālē rōnē. nālīs. n. rō
dictat̄ vnicuiq̄ vt fm rōnez opet̄. s. q̄lit̄ et p̄
q̄ hō i opando attingat mediū rōnis ptinet
ad rōnē prudentie. licet. n. attingē medium
sit finis virtutis moral̄. n̄ p̄ rectā dispositio-
nē eorū q̄ sūt ad finē mediū iueniēt. Et p3 p3
r̄fio ad primū. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ sic
agens nālē facit ut forma sit i materia: nō t̄
facit ut forme cōueniāt ea que per se ei iſūt.
ita etiā prudentia mediū cōstituit i passioni-
b⁹ et opationib⁹. nō t̄ facit q̄ mediū querē
cōueniat virtuti. ¶ Ad tertium dicendū q̄ v-
tutis moralis p̄ modū nāe itendit puenire ad
mediū. s. ga mediū fm q̄ mediū non eodez
modo iuenit̄ i oib⁹. iō i cōclatio nature que

sp eodē mō opaf ad B nō sufficit. s3 regitur rō prudētie.

Ad octauum sic pro

ceditur. **V**idēt q̄ p̄cipe nō sit p̄ncipalis act⁹ prudentie. **P**. recipe. n. ptinet ad bona q̄ sunt fienda. **S**3 Aug⁹ 14° de trini. ponit actū pru dētie: p̄cauere insidias. q̄ p̄cipere nō ē p̄ci palis actus prudentie. **P**. **P**hus dic̄ in 6° ethicozū q̄ prudētis ē bene cōsiliari. sed ali us actus v̄r eē cōsiliari z p̄cipere ut ex s̄ dic tis patet. q̄ prudentie p̄ncipalis actus nō ē p̄cipere. **P**. **P**recipere vel imperare v̄r detur p̄tinere ad uolūtate cuius obm ē finis z q̄ moueat alias potentias aie. s3 prudentia nō ē in uoluntate s3 i rōne. q̄ prudentie act⁹ nō est precipere. **S**3 ē q̄ p̄hs dic̄ i 6° ethi cor. q̄ prudētia p̄ceptiua ē. **R**. **R**ō dō q̄ pru dētia ē recta rō agibiliū: ut s̄ dictū est. unde oportet q̄ ille sit p̄cipi actus prudentie q̄ ē p̄ cipit act⁹ rōnis agibiliū. cui⁹ qdē sūt tres ac tus q̄m̄ primus ē cōsiliari: qd̄ p̄tinet ad inten tionē. nā cōsiliari ē querere: ut s̄ habitū ē. 2° act⁹ est iudicare de iuentis. z B facit specu latiua rō. s3 practica rō q̄ ordinat ad op⁹ p̄ cedit v̄lteri. z 3° act⁹ eius precipere: q̄ qui dē act⁹ cōsistit i applicatione cōsiliatoz z iudi catozū ad opandū. z q̄ iste actus ē. p̄p̄iqoz fini rōis practice: idē ē q̄ iste ē p̄ncipal act⁹ rōnis practice. z p̄ cōsequēs prudētie. z hui⁹ signū ē q̄ p̄fectio artis cōsistit in iudicando. nō āt in precipiendo. iō reputatur melior ar tifer q̄ volēs peccat i arte q̄m̄ habēs rectū iu diciū q̄ q̄ peccat nolēs. qd̄ vidēt eē ex dese ctu iudicy. s3 i prudētia ē ecōuerso ut d̄r i 6° ethicoz. i prudētior. n. ē qui volēs peccat q̄m̄ deficiens i p̄ncipali actu prudentie q̄ est p̄ci pe q̄ q̄ peccat nolēs. **A**d p̄mū q̄ dō q̄ ac tus p̄cipiendi se extēdit z ad bona p̄sequen da z ad mala cauēda. z tñ p̄cauere insidias n̄ attribuit Aug⁹ prudētie q̄m̄ p̄ncipalē actuz ipsius. z q̄ iste act⁹ prudentie nō manet i p̄ria **A**d secūdū dō q̄ bonitas consily regriē ut ea q̄ sūt bñ iuenta applicent ad op⁹. z i dō p̄cipere ptinet ad prudētiā q̄ ē bñ cōsiliatiua **A**d tertiū dō q̄ mouere absolute ptinet ad uolūtate. sed p̄cipere iportat motionez cū quadā ordinatione: z iō ē actus rōnis ut s̄ dictū ē.

Ad nonum sic proce

ditur. **V**idēt q̄ sollicitudo n̄ ptineat ad pru dētiā. **S**ollicitudo. n. inquietudinē quādaz i portat. dic̄. n. **F**idoz in li^o ethimologiarū. q̄ sollicit⁹ d̄r q̄ ē inquiet⁹. s3 motio maxie p̄riet ad viz appetitiuā. q̄ z sollicitudo. s3 prudētia nō ē i vi appetitiua s3 i rōne ut s̄ habitū ē. q̄ sollicitudo nō ptinet ad prudētiā. **P**. **S**ol licitudini vidēt oppōi certitudo vitatis. vñ d̄r p̄ **R**egl. 9° q̄ **S**amuel dixit ad **S**aul. De asinis q̄s nudius tertius p̄didisti ne sollicit⁹ sis q̄ inuēte sunt. s3 certitudo vitatis ptinet ad prudētiā cū sit virt⁹ intellectualis. q̄ sollicitu do opponit prudētie magis q̄ ad eā ptineat **P**. **P**hus dic̄ i 4° ethicoz. q̄ ad magnani mū ptinet pigrū eē z ociosus. pigrutie āt op ponit sollicitudo. cū q̄ prudētia nō oppōat magnanimitati: q̄ bonū nō ē bono cōriū: ut d̄r in p̄dicamētis. q̄ vidēt q̄ sollicitudo non ptineat ad prudentiā. **S**3 ē qd̄ d̄r. i. **P**el. 4°. **E**stote prudētes z vigilate i oratōib⁹. s3 vigilantia ē idē sollicitudini. q̄ sollicitudo p tinet ad prudētiā. **R**. **R**ō dō q̄ sicut dicit **F**idoz i li^o ethimologiarū: sollicitus dicit̄ q̄i so lers citus uel solers totus. i q̄m̄. s. aliqs ex q̄ dā solertia animi ueloz ē ad p̄sequēdū ea q̄ sunt agenda. B āt ptinet ad prudētiā cuius precipi act⁹ ē circa agēda p̄cipe de consili atis z indicatis. unde p̄hs dic̄ i 6° ethicoz. q̄ oportet qd̄ opari uelocit̄ cōsiliata. cōsilia ri aut̄ tarde. z inde ē q̄ sollicitudo p̄p̄rie ad prudētiā ptinet. z p̄pter **S** Aug⁹ dic̄ i li^o de morib⁹ ecclesie: q̄ prudētie sūt excubie atq̄ diligentissima uigilātia: ne subrepente pau latim mala suafione fallamur. **A**d p̄mū q̄ dō q̄ mor⁹ qd̄ ptinet ad vim appetitiuā: sicut ad p̄ncipiū mouēs: tñ fm̄ p̄ceptuz et directionē rōnis i q̄ cōsistit rō sollicitudinis **A**d secūdū dō q̄ fm̄ p̄hm̄ i p̄ ethicoz. certitudo nō ē filie querenda i oib⁹: s3 i vna q̄q̄ materia scdm̄ p̄p̄riū modū: q̄ vō mate rie prudentie sunt singularia cōtingētia cir ca q̄ sūt opatiōes hūane non pōt certitudo prudentie tanta eē q̄ oīo sollicitudo tollat. **A**d tertiū dō q̄ magnanimus d̄r esse pi ger z ociosus: n̄ q̄ de nullo sit sollicitus: sed qa nō ē supflue sollicitus de multis. s3 cōfidit i his de q̄bus cōfidendū ē. z circa illa nō sup flue sollicitat̄. supfluitas. n. timoris z diffidē tie facit supfluitatē sollicitudis: quia timor facit cōsiliari nos: ut s̄ dictū ē cūz dō passiōe

timoris ageret.

Ad decimum sic pro

cedit. **V**idet q. prudētia nō se extendat ad regimē multitudinis s; solū ad regimē sui ipsius. **D**ic. n. phs i 5° ethicoz. q. virtus relata ad bonū cōe ē iusticia. sed prudentia differt a iusticia. g. prudētia nō refert ad bonū cōe.

P. Ille videt eē prudēs q. sibi ipsi bonum qrit et opat. s; frequēter illi q. querūt bona cōia negligūt sua. g. non sūt prudētes. **P**. Prudētia diuidit 3° tēperantiā et fortitudinē. s; tēperantiā et fortitudo vidēt dici solū p. cōparatōem ad bonū p. p. g. et et prudētia

S 3° ē qd dñs dicit **M**ath. 24°. Quis putas est fidelis seruus et prudēs quē constituat dñs sup. familiā suā.

R. dō q. sicut phs dicit i 6° ethicoz. qdā posuerūt q. prudētia nō se extendit ad bonū cōe s; solū ad bonum p. p. et h. iō q. existimabāt q. n. oportet hōi nē querere nisi bonū p. p. s; h. exultimatio repugnat caritati q. nō qrit q. sua sunt: ut d. i. **A**d Cor. 13° vnde et ap. s. de seipso dicit .i. ad Cor. x^o. Nō querēs qd mibi vtile sit s; qd multis ut salu. fiat. Repugnat et rōi recte q. h. iudicat q. bonū cōe sit melius q. bonū unū. Quia g. ad prudētia pertinet recte cōsiliari iudicare et p. cipere de his p. q. puenit ad debitū finē: manifestū ē q. prudētia n. solū se hēt ad bonū p. uatū vnius hōis. sed et ad bonū cōe multitudinis.

Ad primum g. dō q. phs ibi loquit de virtute morali. sic autē ois v. moralis relata ad bonū cōe d. legal' iusticia. ita prudētia relata ad bonū cōe vocatur prudētia politica. naz sic se h. politica ad iusticiā legalē: sicut se h. prudētia simpliciter dicta ad virtutē moralē.

Ad secūdū dō q. ille q. qrit bonū cōe multitudinis ex. cōti ēt qrit bonū suū prop. duo. primo qdem q. bonū p. p. nō pōt eē sine bono cōi uel familie uel ciuitatis aut regni. vnde et max. **V**aleri^o dicit de atiqs romāis q. malebāt eē paupes in viu. i. p. erio: q. diuites i. paupe ipio. 2° q. cū hō sit pars domus uel ciuitatis. o. q. hō cōsideret qd sit sibi bonū: ex. h. q. ē prudēs circa bonū multitudinis. bona. n. dispositio ptis accipit fm. habitudinē ad totum: q. ut **A**ug^o dicit i. li. cōf. turpis ē ois ps suo toti n. cōueniēs uel nō cōgruens. **A**d tertiū dicen dū q. et tēperantiā et fortitudo p. n. referri ad bonū cōe. vñ de actib^o eaz. dan. p. cepta legi

ut d. i 5° ethicoz. magis tñ. prudētia et iusticia q. pertinet ad partē rōnalez ad quā directe p. tinēt cōia: sicut ad p. te sensitua pertinet singularia.

Ad vndecimum sic

procedit. **V**idet q. prudētia q. ē respectu hōi p. p. sit eadem sp. cum ea q. se extendit ad bonū cōe. **D**ic. n. phs i 6° ethicoz. q. politica et prudētia idē hitus ē: eē at nō idē ip. s.

P. Phs dicit i 3° polit. q. eadem ē virtus viri boni et boni principis. s; politica maxime ē in principe i. q. est sicut architectōica. cum g. prudētia sit virtus boni viri. videtur q. sit idē hitus prudētia et politica. **P**. Ea q. vñ ordinat ad aliud nō diuersificat sp. m. aut subam hitus. s; bonū p. p. qd p. riet ad prudētia simpliciter dicta: ordinat ad bonum cōe qd p. tinet ad politicā. g. politica et prudētia n. differūt sp. neq. fm. hitus substantiaz.

S 3° ē q. diuerse scie sunt politica q. ordinat ad bonū cōe ciuitatis. et yconomica q. de his ē q. p. tinet ad bonū cōe domus uel familie et monastica que ē de eis q. p. tinet ad bonū vnius p. sone. g. pari rōne et prudētie s. sp. s. diuerse fm. hāc diuersitatē materie.

R. dicēdū q. sicut s. dictū ē. sp. s. habitu um diuersificat fm. diuersitatē obiecti q. attenditur penes rōnē formalez ipsi^o. rō. autē formalis oium q. sūt ad finē: attendit ex pte finis: sicut ex s. dictis p. 3. et iō. necesse ē q. ex relatione ad diuersos fines diuersificent sp. cies hitus. diuersi at. fines sūt bonū p. p. vñ et bonū familie. et bonū ciuitatis et regni. vñ necesse ē q. prudentie differāt sp. s; diuersitatē hōz. finū: ut. s. vna sit prudentia simpliciter dicta q. ordinat ad bonū p. p. alia at. ē yconomica q. ordinat ad bonū cōe domū ul. familie. et etia politica q. ordinat ad bonū cōe ciuitatis l. regni. **A**d p. mū g. dō q. phs n. itēdit dicit q. politica sit idē s; subaz hitus cuilibz prudētie s; prudētie q. ordinat ad bonū cōe. q. qdē prudētia dicit fm. cōem rōnē prudētia put. s. ē quedā rō. recta agibiliū. d. at. politica fm. ordinē ad bonū cōe.

Ad secūdū dō q. sicut phs ibidez dicit ad bonū virū p. tinet posse bene p. cipari et bene subyci. et iō. in virtute boni viri icluditur etiā virtus p. cipis. s; virtus principis et subditi differt sp. sic et virtus viri et mulieris ut ibidez dicit. **A**d tertiū dicēdum q. etiā

diuersi fines quoz vnus ordinat ad aliū di-
uersificat spēm habitū. sicut eq̄stris ⁊ milita-
ris ⁊ ciuilis differunt spēs: s; finis vnus ordi-
net ad finē alteri. ⁊ filii licz bonū vni ordi-
net ad bonū mltitudinis: nō b̄ nō ipedit gn-
talis diuersitas faciat hitus differre spēs. sed
ex b̄ sequit q̄ hit⁹ q̄ ordinat ad finē ultimū
sit p̄ncipalior. ⁊ imperet alijs habitibus.

Ad duodecimuz sic

procedit. **V**idetur q̄ prudētia nō sit i subditis s; iolum i p̄ncipib⁹. **D**icitur n. p̄hs in 3° polit. q̄ prudentia sola ē p̄p̄ia virtus p̄ncipis. alie aut virtutes sūt cōes subditorū ⁊ p̄ncipū. **S**ubditi aut nō ē virt⁹ prudētia s; opinio vera. **I**n p̄. polit. dicit q̄ seruus oīo nō habz qd cōsiliatiū. s; prudētia facit b̄ cōsiliarios: ut dicitur i 6° ethicoz. q̄ prudētia nō cōpetit suis seu subditis. **P**rudētia est p̄ceptiua: ut dicitur ē s; p̄cipe nō pertinet ad suos uel subditos s; solū ad p̄ncipes. q̄ prudētia nō ē i subditis s; solū i p̄ncipib⁹. **S**ed ē qd p̄hs dicit i 6° ethicoz. q̄ prudētie politice sūt due spēs. vna q̄ ē leguz p̄positiua q̄ p̄tinet ad p̄ncipes. alia q̄ retinet cōe nomen politice: que est circa singularia. huiusmodi aut singularia peragere pertinet etiā ad subditos. q̄ prudētia nō ē soluz p̄ncipū s; et subditorū. **P**rudētia dō q̄ prudētia in ratione est. regere aut ⁊ gubernare proprie rōnis ē. ⁊ iō vnusq; i q̄tū participat de regimine ⁊ gubernatiōe i tātū cōuenit sibi h̄re rōnem ⁊ prudentiā. manifestum ē aut q̄ subditi i q̄tū ē subditus. ⁊ fuit i q̄tū est seruus: nō ē regere ⁊ gubernare: s; magis regi ⁊ gubernari. ⁊ iō prudentia nō ē virtus sui i q̄tū ē seruus: nec subditi i q̄tū ē subdit⁹. s; qz q̄libet hō i q̄tū ē rōnalis p̄cipat aliqd d̄ regimie s; n̄ arbitriū rōnis: itātū cōuenit ei prudētiā h̄re. vñ manifestuz est q̄ prudētia qdē i p̄ncipe ē ad modū s; artis architectonice: ut dicitur i 6° ethicoz. i subditis aut ad modū artis manu opantis. **A**d p̄mū qd dicitur q̄ verbum p̄hi est intelligendū p̄ se loquēdo: qz s. prudentia nō ē virtus subditi i q̄tū huiusmodi. **A**d secūdū dō q̄ seruus nō hz qd cōsiliatiū i q̄tū ē seruus. sic. n. est instrumentū dñi. ē n̄ cōsiliatiū i q̄tū est aīal rōnale. **A**d tertium dō q̄ p̄ prudētiā hō nō solū p̄cipit alijs s; etiā sibi ipsi prout. s. rō dicit p̄cipere inferioribus viribus.

Ad tertiuūdecimum

sic procedit. **V**idetur q̄ prudētia possit esse i p̄ctorib⁹. dicitur n. dñs Luc. 16°. **S**ily huius seculi prudētiores filijs lucis in genatiōe sua sūt. s; filij huius seculi sūt p̄ctōres. q̄ in p̄ctoribus pōt esse prudētia. **F**ides ē nobilior v̄tus q̄ prudētia. s; fides pōt esse i p̄ctorib⁹. q̄ ⁊ prudētia. **P**rudētia b̄ op̄ maxie dicitur mus b̄ cōsiliari: ut dicitur i 6° ethicoz. s; multi p̄ctōres sūt boni cōsily. q̄ multi p̄ctōres h̄nt prudentiā. **P**rudētia ē qd p̄hs dicit i 6° ethicoz. **I**mpossibile ē prudētē esse nō entē bonū s; null⁹ p̄ctōr ē bon⁹. q̄ null⁹ p̄ctōr ē prudēs. **P**rudētia dicitur q̄ prudētia dicitur tripliciter. Est .n. qdā prudētia falsa uel p̄ silitudinē dicta. **C**ū. n. prudēs sit q̄ b̄ disponit ea q̄ sūt agenda p̄p̄t aliq̄ bonū finē. ille q̄ p̄p̄t maluz finē aliq̄ disponit cōgruētia illi fini hz falsaz prudentiā i q̄tū illud qd accipit p̄ fine nō ē vere bonū: s; s; silitudinē: sic dicitur aliq̄ bon⁹ latro. s. n. mō pōt scōz silitudinē dici prudens latro q̄ cōuenientes vias adiuenit ad latrocinandū. ⁊ huiusmodi ē prudētia de q̄ ap̄tus dicit ad **R. O. S.** Prudētia carnis mortis ē q̄. s. finē ultimū cōstituit i delectatione carnis. **S**ecūda aut prudētia ē qdē vera: qz ad inuenit vias accomodas ad finē vere bonū s; ē imperfecta duplici rōne. **U**no qz illud bonū qd accipit p̄ fine nō ē cōis finis toti⁹ humane vite: s; alicui⁹ sp̄alis negocij: puta cum aliq̄s adiuenit vias accomodas ad negociandū uel ad nauigandū d̄ prudēs negotiator uel nauta. **A**liomō qz deficit i p̄ncipali actu prudētie: puta cū aliq̄s recte cōsiliat ⁊ b̄ iudicat et de his q̄ p̄tinet ad totā vitam: s; nō efficacit p̄cipit. **T**ertia aut prudentia ē ⁊ vera ⁊ p̄fecta q̄ ad bonū finē toti⁹ vite recte cōsiliat iudicat ⁊ p̄cipit. ⁊ h̄ sola dicitur prudentia simpliciter q̄ i p̄ctorib⁹ esse nō pōt. p̄ma autē prudētia ē i solis p̄ctorib⁹. prudētia aut ip̄fecta ē cōis bonis ⁊ malis: maxie illa que ē imperfecta p̄pter finē p̄ticularē. nā illa q̄ ē imperfecta p̄pter defectū p̄ncipalis act⁹ etiā nō ē nisi. i malis. **A**d p̄mū qd dicitur q̄ illud q̄ b̄ dñi intelligit de p̄ia prudētia. vnde non dicitur simpliciter q̄ sint prudentes. s; i gnatiōe sua. **A**d secūdū dō q̄ fides i sui rōne nō importat aliquā cōformitatē ad appetitū rectōrū opum. sed rō fidei cōsistit i sola cognitioe. sed prudētia importat ordinē ad appetitū

rectū: tū qz p̄cipia prudentie sūt fines opa
bilitū de qbus aliqs bz rectā estimatōez p̄
tus virtutū moralīū q̄ faciūt appetitū rectuz
vnde prudentia nō pōt eē sine virtutib⁹ mo
ralibus: ut s̄ ostensū ē: tū ē qz p̄dētia ē p̄
ceptiua rectoz opum: qd nō cōtingit nisi exi
stente appetitū recto. vnde fides s̄ fit nobili
oz q̄ prudentia p̄p̄t obm: tū prudentia s̄ sui
rōne magi sp̄gnat pctō qd p̄cedit ex puer
sitate appetitus. ¶ Ad tertīū dō qz peccato
res p̄nt qd eē bñ cōsiliatīni ad aliqū finem
malū vel ad aliqū particulare bonū. ad finē
āt bonū totū vite nō sūt bñ cōsiliatīni p̄fecte
qz cōsiliū ad effectū nō p̄ducūt. vñ nō ē i eis
p̄dētia q̄ se bz solū ad bonū. s̄ sicut p̄bs dīc
i 6° ethicoz. est i talib⁹ demotica. i. naturalis
idustria q̄ se bz ad bonū z ad maluz: vel astu
tia q̄ se bz solū ad malū quā s̄ diximus falsā
p̄dētia: vel p̄dētia carnis.

Ad quartūdecimū

sic p̄cedit. ¶ Videt qz p̄dētia nō sit in oibus
hñtib⁹ grām. Ad p̄dētia. n. requiritur idu
stria quedā p̄ quā sciāt bñ p̄uidē q̄ agenda
sūt. s̄ multi hñtes grām carēt tali idustria.
ḡ nō oēs hñtes grām hñt p̄dētiaz. ¶ P̄
p̄dētē dīc q̄ ē bñ cōsiliatīū ut dicitur ē. sed
multi hñt grām q̄ nō sūt bene cōsiliatīni: s̄ ne
cessē hñt regi cōsilio alieno. ḡ nō oēs hñtes
ḡtia hñt p̄dētia. ¶ P̄. P̄bus dīc i 3° topi
corū: qz iuvenes nō cōstat eē prudentes. sed
multi iuvenes hñt grām. ḡ p̄dētia non iue
nitur i oibus grām hñtib⁹. ¶ S̄ 3° ē qz null⁹
bz grām nisi sit vtuosus. s̄ nullus pōt eē vtu
osus nisi hēat p̄dētia. dicit. n. Greg⁹ in 2°
moral. qz ceterē virtutes nisi ea q̄ appetunt
p̄dētē agāt v̄tutes esse nequaqz p̄nt. ḡ oēs
hñtes grām hñt p̄dētia. ¶ R^o dicenduz
qz necesse ē v̄tutes eē onexas: ita ut q̄ vnaz
bz grām bz caritatez. vnde necesse ē qz hēat
oēs alias v̄tutes. z ita cū p̄dētia sit v̄tus
ut ostensū ē. necesse est qz hēat p̄dētiam.
¶ Ad primū ḡ dicendū qz duplex ē idustria
vna quidē q̄ ē sufficiens ad ea q̄ sūt de neces
sitate salutis. z talis idustria dat oib⁹ hñtib⁹
grām: qz vnctio docet de oib⁹: ut dīc. i. Job.
2°. Est āt alia idustria plenior p̄ quā aliqs si
bi z alijs pōt p̄uidere nō solū de his que sūt
necessaria ad salutē. s̄ ēt de quibuscūqz p̄ti
nentib⁹ ad hūanā uitā. z talis idustria nō ē i

oibus hñtib⁹ grām. ¶ Ad secundū dicenduz
qz illi q̄ indigent regi cōsilio alieno: saltez i b̄
sibi ipsi cōsulere sciūt si grām hñt: ut aliorū
requant cōsilia. z discernant cōsilia bona a ma
lis. ¶ Ad tertū dō qz p̄dētia acq̄sita causa
tur ex exercitio actū. vñ idiget ad sui genā
tionē exp̄mēto z tpe ut dīc i 2° ethicoz. vñ
nō pōt eē i iuuenib⁹ nec fm habitū nec fm
actū. s̄ p̄dētia gratuita cātur ex ifusiōe di
uina. vñ i pueri baptizatis nōdū hñtib⁹ vsuz
rōnis ē p̄dētia fm habitū s̄ nō fm actū.
sicut z i amētib⁹. i. his āt q̄ iā hñt vsū ratiōis
ē etiā fm actuz q̄tū ad ea que sūt de neces
sitate salutis. s̄ p̄ exercitū meret̄ augmentuz
q̄sqz perficiatur: sicut z ceterē virtutes. vñ
z apluz dīc ad Heb. 5° qz p̄fectozū ē solidus
cib⁹ eoz qz p̄ consuetudine exercitatos hñt
sensus ad discretiōē boni z mali.

Ad quintūdecimū

sic procedit. ¶ Videt qz p̄dētia insit nob̄ a
nā. dīc. n. p̄bs i 6° ethicoz. qz ea que p̄tinent
ad p̄dētia nālia vidēt eē. s̄ synesis gnomi
z huiusmodi. nō aut ea que pertinent ad sa
piētia speculatiua. s̄ eozū que sūt vni⁹ gene
ris eadē ē originis rō. ḡ etiā p̄dētia inest
nob̄ a nā. ¶ P̄. Etatū variatio ē fm nām. sed
p̄dētia cōstet etates: fm illud Job. 12°. In
antiquis ē sapiētia z i multo tpe prudentia.
ḡ p̄dētia est nālis. ¶ P̄. P̄dētia magis
conuenit nature hūane q̄ nāe brutozū aia
liū. s̄ bruta aialia hñt quasdā nāles p̄den
tias: ut p̄ p̄bm in 8° de hystozū aialīū. ḡ
p̄dētia ē nālis. ¶ S̄ 3° ē qd p̄bs dīc i 2°
ethicoz. qz v̄tus intellectualis plurimū ex do
ctrina bz z generationē z augmentū. iō exp̄
mēto idiget z tpe. s̄ p̄dētia ē v̄tus intellec
tualis ut s̄ habitū ē. ḡ p̄dētia nō iest nob̄
a nā s̄ ex doctrina z exp̄mēto. ¶ R^o dicen
dum qz sicut ex p̄missis p̄z: p̄dētia icludit
cognitionē z v̄lium z singulariū opabiliū
ad que p̄dētē v̄tia p̄ncipia applicat. ¶ Q̄tuz
ḡ ad v̄lem cognitionē eadē rō ē de p̄dētia
z scia speculatiua: qz v̄triusqz p̄tia p̄ncipia
v̄tia sunt nālis nota: ut ex s̄ dīctis p̄z: nisi qz
p̄ncipia cōia p̄dētie sūt magis nālia bōi
ut. n. p̄bs dīc in 1° ethicoz: vita q̄ ē fm spe
culationē ē melior q̄ ē fm hōies. s̄ alia p̄n
cipia v̄tia posteriora sūt sint rōis speculati
ue siue p̄ctice nō habētur p̄ nām. s̄ p̄ inuē
tionē fm viā exp̄mēti ul p̄ disciplinā. ¶ Quātū

Quinde cōside

randū ē de singulis prudentie p̄tib⁹ q̄si integralib⁹. Et circa h̄ q̄rū octo. p̄ d̄ memoria. 2º de intellectu ul̄ intelligentia. 3º de docilitate. 4º d̄ solertia. 5º d̄ rōne. 6º d̄ puidētia. 7º d̄ circumspectione. 8º de cautione.

Ad primuz sic proce

ditur. ¶ Et q̄ memoria nō sit pars prudentie. Memoria. n. ut dicit phis. ē in pte aīe sensitiva. prudentia at̄ ē i rōcinativa: ut p̄ i 6º ethicozū. q̄ mēoria nō ē ps prudentie. ¶ Prudētia p̄ exercitiū acq̄rit̄ r̄ pficit̄. s̄z memoria inest nobis a nā. q̄ memoria n̄ ē pars prudentie. ¶ Memoria ē p̄teritorū. prudentia at̄ futurozū opabiliū de qb⁹ ē cōsiliū: ut d̄ in 6º ethicozū. q̄ memoria nō ē ps prudentie. S̄z est q̄ Tulli⁹ i 2º rethorice: ponit memoriā inter ptes prudentie. ¶ Dicenduz q̄ prudentia ē circa cotigētia opabilia sicut dictū ē. in his at̄ n̄ pōt hō dirigi p̄ ea q̄ sunt simpliciter r̄ ex necessitate vera. s̄z ex his q̄ ut i pluribus accidunt. oportet. n. principia conclusionibus eē p̄portionata. r̄ ex talib⁹ talia cōcludē ut d̄ i 6º ethicozū. qd̄ at̄ ut i pluribus sit ver⁹ ōz p̄ experimentū cōsiderare. vnde r̄ i 2º ethicozū phis dicit q̄ virtus intellectual̄ h̄z gnationē r̄ augmētū ex exp̄imēto r̄ tēpore. exp̄imētū at̄ ē ex pluribus memorijs: ut p̄ i p̄ metaph. vnde cōsequēs ē q̄ ad prudentiam requirit̄ pluriū memoriā h̄re. vnde cōuenient̄ memoria ponit̄ ps prudentie. Ad p̄mum q̄ dicendū q̄ sicut dictuz ē. prudentia applicat v̄lem cognitionē ad p̄icularia q̄rū ē sensus. vnde multa q̄ p̄tinent ad p̄tes sensitivā regunt̄ ad prudentiā: iter q̄ ē memoria

Ad secūdu dō q̄ sicut prudentia aptitudinē qd̄ h̄z ex nā. s̄ ei⁹ cōplemētū ē ex exercitio uel gr̄a: ita etiā ut Tulli⁹ dicit ista rethorica. memoria nō solū a nā pficit̄. sed etiam h̄z plurimū artis r̄ industrie. Et sūt q̄tuor p̄ que hō pficit̄ in h̄i memorando. q̄z primuz ē ut eoz q̄ vlt̄ memoriā q̄sdā similitudines asumat cōtēientes. nec tñ oīo cōsuetas: q̄ ea q̄ sūt icōsuetas magis memoramur. r̄ sic i eis aīus magis r̄ vehemētī detinet̄. ex q̄ fit q̄ eozū q̄ i pueritia videm⁹ magis memoremur. Jō at̄ necēia ē huiusmōdi similitudinū ul̄ imagi

nū adinuetio: q̄ itentiōes simplices r̄ spūales facil⁹ ex aīo elabunt̄ nisi q̄busdā similitudinib⁹ corp̄alibus q̄si alligent̄: q̄ hūana cognitio potentior est circa sensibilia. vñ r̄ memoria ponit̄ in pte sensitiva. 2º oportet ut hō ea q̄ memoriter vult tenē sua cōsideratiōe ordinare disponat: ut ex vno memorato facile ad aliud pcedat. vnde phis dicit i liº d̄ memoria. ¶ Hoc videmur reminisci aliq̄n. cā at̄ ē q̄ velocit̄ ab alio in aliud veniunt. 3º ōz ut hō sollicitudinē apponat: r̄ affectuz adhibeat ad ea q̄ vult memorari: q̄ quāto aliquid magis fuerit ipressū aīo: tanto min⁹ elabif̄. vnde r̄ Tulli⁹ dicit in sua rethorica. q̄ sollicitudo cōservat̄ itegras simulacrozū figuras. 4º ōz q̄ ea frequēter meditemur q̄ volum⁹ memorari. vñ phis dicit i liº d̄ memoria. q̄ meditationes memoriā saluant: q̄ ut i eodē liº d̄ cōsuetudo ē q̄si nā. vñ q̄ multotiens intelligimus cito reminiscimur q̄si nāli qd̄ ordine ab vno ad aliud pcedentes. ¶ Ad tertiū dicit̄ q̄ ex p̄teritis ōz nos q̄si argumentum sumere de futuris. r̄ iō memoria p̄teritoruz necessaria ē ad bene cōsiliandū de futuris.

Ad secunduz sic pro

cedit. ¶ Uidef̄ q̄ intellectus nō sit ps prudentie eozum. n. q̄ ex opposito diuidunt̄ vnuz non est pars alt̄ius. s̄z intellect⁹ ponit̄ h̄tus intellectualis cōdiuisa prudentie ut p̄ i 6º ethicozū q̄ intellect⁹ nō ōz poni pars prudentie. ¶ Intellect⁹ ponit̄ iter dona spūs sc̄i. r̄ corū det̄ fidei ut s̄ habitū ē. s̄z prudentia ē alia h̄t̄ a fide ut p̄ s̄ dicta p̄. q̄ intellectus nō p̄t̄ ad prudentiā. ¶ Prudētia ē singulariū opabiliū ut d̄ i 6º ethicozū. s̄ intellect⁹ est vniuersaliū cognoscitiū r̄ imāialiū ut p̄ i 3º d̄ aīa q̄ intellect⁹ nō ē ps prudentie. S̄z est q̄ Tulli⁹ ponit̄ itelligētia p̄te prudentie. r̄ Macrobi⁹ intellectū. qd̄ i idē redit. ¶ Dō q̄ intellectus nō sumitur h̄ pro potentia intellectiva. s̄z prout iportat quandā rectā estimatōnem alicui⁹ extremi principij qd̄ accipit̄ ut p̄ se notū: sicut r̄ prima demōstrationū p̄ncipia itelligē dicimur. Dis at̄ deductio rōnis ab aliq̄b⁹ p̄cedit q̄ accipiūt̄ ut p̄ia. vñ oportet q̄ oīs p̄cessus rōnis ab aliq̄ intellectu p̄cedat. q̄ q̄ prudentia ē r̄cta rō agibiliū. iō necesse ē q̄ totus p̄cessus prudentie ab intellectu deriuēf̄. et p̄p̄ h̄ intellect⁹ pōit̄ ps prudentie. ¶ Ad primū q̄ dicenduz q̄ rō prudentie

terminat sicut ad conclusionem quādam ad par-
ticulare opabile ad quod applicat vlem cog-
nitionem ut ex dictis patet. conclusio autem singularis
syllogizatur ex vli et singulari propositione. vñ
oportet quod ratio prudentie ex o implici intellectu
precedat. quia vñ est quod est cognoscitum vñ quod p-
tinet ad intellectum quod ponit virtus intellectualis:
quia naturaliter nobis cognita sunt non solum vliia pnci-
pia speculatiua sed etiam practica: sicut nulli est
malefaciendum ut ex dictis patet. Alii autem intel-
lectus est quod ut dicitur in 6o ethicoz est cognoscitum ex
tremi. i. alicuius primi singularis seu pncipij
contingentis opabilis: ppositio dñis. s. minoris
quā oportet esse singulare in syllogismo pruden-
tie ut dictum est. B autem pncipiū singulare est aliq-
singularis finis ut dicitur ibidem. vnde intellectus
quod ponit prudentie est quādam recta estimatio
de aliq- particulari fine. Ad secundū dō quod
intellectus quod ponit donū spūs sci est quādam acu-
ta pceptio dñoz ut ex s dictis patet. alii autem po-
nitur intellectus prudentie ut dictum est. Ad
tertiū dicendum quod ipsa recta estimatio de fi-
ne particulari et intellectus dicitur in q̄tu est alic-
pncipij. et sensus i q̄tu est particularis. et B est quod
phus dicitur in 6o ethicoz. bonū. s. singularium
oportet habere sensū. B autem est intellectus non autem B
est intelligendum de sensu particulari quod cognosci-
mus p pte sensibilia. s. de sensu iteriori quod
particulari iudicamus.

Ad tertium sic proce-

ditur. Videtur quod docilitas non debeat poni per
prudentie. Illud enim quod regit ad omnem virtutem
intellectualē non debet appropriari alicui ea-
rū. s. docilitas necessaria est ad quilibet virtutem
intellectualē. quod non debet poni pars prudentie.
¶ S. Ea quod ad virtutes humanas pertinet sunt in
nobis: quia sicut ea quod in nobis sunt laudamur ut vi-
tuperamur. s. non est in parte nostra ut dociles simus
s. B ex naturali dispositione quibusdam conuenit.
quod non est pars prudentie. ¶ S. Docilitas ad di-
scipulū pertinet. s. prudentia cum sit pceptiua vi-
detur magis ad magistros pertinere quod etiam pceptores
dicuntur. quod docilitas non est pars prudentie. ¶ S. B
est quod Macrobius sicut in finem Platonis potest
docilitatem inter partes prudentie. ¶ S. B. dicen-
dum quod sicut dictum est: prudentia consistit circa par-
ticulares opabilia in quibus cum sint quasi infinite
diuersitates non potest ab vno homine sufficienter
omnia considerari: nec per modicum tempus s. per tempus diu-
turnitate. vnde in his quod ad prudentiam pertinet

maxime indiget homo ab alio erudiri et precipue ex
senibus quod sanum intellectum adepti sunt circa fines
opabiliū. vñ phis dicitur in 6o ethicoz. Oportet
attendere experiorum et seniorum et prudentium ide-
mirabilibus enunciationibus et opinionibus non
minus quam demonstrationibus. ppter experientiam. n. videtur
pncipia. vñ et p. 3o. dicitur. Ne imitaris prudentie
tue. et Eccl. 6o. dicitur. In multitudine presbyterorum
.i. seniorum prudentium sta et sapie illorum ex cor-
de coniungere. B autem pertinet ad docilitatem:
ut aliquis sit bene discipline susceptiuus. et ideo
uenienter docilitas ponitur per prudentie. Ad
primū ergo dicendum quod et si docilitas utilis sit ad
quālibet virtutem intellectualem. precipue tamen
ad prudentiam pertinet ratione iam dicta. Ad se-
cundū dicendum quod docilitas sicut et alia quod ad
prudentiam pertinet sicut aptitudinem quod est a natura
s. ad eius assumptionem plurimum valet humanus
studij. vñ. s. homo sollicitus frequenter et reueren-
ter applicat animum suum documentis maiorum
non negligens ea ppter ignorantiam: nec contem-
pnter superbia. Ad tertium dō quod prudentiam
aliquis precipue non solum alijs sed etiam sibi ipsi ut di-
ctum est. vnde etiam in subditis locum habet ut supra
dictum est: ad quod prudentiam pertinet docilitas
quibus etiam ipsos maiores oportet dociles esse
tū ad aliq- eorum: quia nullus in his quod subsunt pru-
dentie sibi quod ad omnia sufficit ut dictum est.

Ad quartum sic pro-

ceditur. Videtur quod solertia non sit pars pruden-
tie. Solertia enim s. habet ad facile iuveniendam me-
dia in demonstrationibus: ut patet in posterioribus. s.
ratio prudentie non est demonstratiua cum sit origi-
naria. ergo ad prudentiam non pertinet solertia. ¶ S. Ad
prudentiam pertinet bene consiliari ut dicitur in 6o ethicoz
s. in bene consiliando non habet locus solertia quod est eusto-
chia quedam. i. bona coniecturatio que est sine ratio-
ne et velocius oportet autem omnia consiliari tarde: ut
dicitur in 6o ethicoz. ergo solertia non debet poni per pru-
dentie. ¶ S. Solertia ut dictum est est quedam
bona coniecturatio. s. coniecturatione vti est
proprium rethoricis. ergo solertia magis pertinet ad
rethoricam quam ad prudentiam. ¶ S. B. est quod Phi-
dozus dicit in libro ethimologiarum. Sollicitudo di-
citur quasi solers et citus. s. sollicitudo ad pru-
dentiam pertinet sicut dicitur est. ergo et solertia. ¶ B.
dicendum quod prudentie est recta estimatio sive
opinio acquiri in operariis sicut in speculatiuis
dupliciter. vno quod est modo per se iuveniendo. alio

mō ab alio addiscēdo. sic at docilitas ad B
 ptinet vt hō bñ se hēat in acgrēdo rectam
 opinionē ab alio : ita solertia ad hoc ptinet
 vt hō bñ se hēat in acgrēdo rectā existima-
 tōem p seipm: ita tñ vt solertia accipiat p eu-
 stochia cui' ps ē. nā eustochia ē bñ diectura
 tiua de qbuscūq. solertia autē ē facilis z pō
 pta diecturatio circa iuentōem medij: vt dī
 in p posterior: tñ ille pbs qui ponit solertiaz
 partē prudētie accipit eā cōiter p oī eusto-
 chia. vnde dicit. Solertia ē hīc q. puenit ex
 repentino iueniēs qd' agruit. ¶ Ad p̄mu
 g' dō q' solertia nō solū se hēt circa inuētoez
 medij in demōstratiuis s; etiā in operatiuis
 puta cū aliqs videns aliquos alicui amicos
 factos diecturādo putat eos fuisse inimicos
 eiusdē: vt ibidē pbs dicit: z b' mō solertia p-
 tinet ad prudētiā. ¶ Ad secūdu' dicēduz q'
 pbs vnā rōem inducit in .6. ethi. ad oñdēdu'
 q' eubolia q' est bñ diecturatio nō ē eustochia:
 cui' laus ē in veloci diecturāte ei' qd' opz: p̄t
 aut aliqs eē bñ diecturatio: z si diuti' dielief ul'
 tardi': nec tñ p̄t h' excludit qn bona diectu-
 ratio ad bñ diecturādu' valeat: z qñz necessaria
 sit: qñ. s. ex iprouiso occurreret aliqd' ad agē-
 du': z iō solertia cōuenient' pars prudētie po-
 nit'. ¶ Ad tertiu' dō q' rhetorica ē rōcina-
 tur z circa operabilia. vñ nihil phibet idē ad
 rhetoricā z prudētiā ptinē. z tñ diecturatio
 h' nō sumit solū fm q' ptinet ad diecturas q'
 bus vtū rhetores. s; fm q' in qbuscūq. cōu-
 cere dī hō veritatē.

Ad quintum sic pro

cedit. ¶ q' rō nō debeat poni ps prudētie.
 Subiectū. n. accētis nō ē ps ei'. s; prudētia
 ē in rōne sicut in subo: vt dī in .6. ethi. g' rō nō
 dōz poni ps prudētie. ¶ S. Illud qd' ē mltis
 cōe nō dōz alicui' eoz poni ps: vt si ponat dōz
 poni ps eius cui potissime uenit. rō at ne-
 cessaria ē in oib' virtutib' intellectualib' z p̄-
 cipue in sapia z scia q' vtūf rōe demōstrati-
 ua. g' rō nō dōz poni ps prudētie. ¶ S. Rō nō
 differt p eētā potētie ab intellectu vt pus
 bitū est. si igi' intellect' ponit ps prudētie. sup
 flūū fuit addere rōnē. ¶ S; d' ē q' Macro-
 bius fm sniaz Platonis rōez nūerat int' par-
 tes prudētie. ¶ R' dō q' opus prudētis est
 eē bene cōsiliatiū: vt dī in .6. ethicoz. cōsili-
 um autem est iquisitio quedā ex qbusdā ad
 alia pcedēs. B aut est op' rōnis. vñ ad prudē-

tiā necessariū ē q' hō sit bñ rōcinatiū. z ga
 ea que exigūtur ad pfectōem prudētie dicitū
 tur q' integrales partes prudētie. inde est q'
 rō int' partes prudētie cōnumerari dōz. ¶ Ad
 p̄mū g' dicēdu' q' rō nō sumit hic p ipsa po-
 tētia rōnis. sed p ei' bono vsu. ¶ Ad scdm
 dō q' certitudo rōnis ē ex intellectu. sed ne-
 cessitas rōnis ē ex defectu intellect'. illa. n. i
 qbus vis intellectiua plenarie viget: rōne nō
 indigēt s; suo simplici intuitu vitatē oprehē-
 dūt: sicut dōs z angeli. p̄cularia autē opabi-
 lia in qbus prudētia dirigit recedūt p̄cipue
 a dōtōe intelligibiliū. z tanto magis q̄to sē
 min' certa seu determinata. ea. n. que sūt ar-
 tis s; sint singlaria: tñ sūt magis def̄minata
 z certa. vnde i plibus eoz nō est cōsiliū. p̄pē
 certitudinē vt dī in 3' ethi. z iō q̄uis i qbus
 dī alyz virtutib' intellectualib' sic certior rō
 q̄ prudētia: tñ ad prudētiā maxime regrif
 q' sit hō bñ rōcinatiū vt possit bñ applicare
 vlia p̄cipia ad p̄cularia q' sūt varia z incer-
 ta. ¶ Ad tertiu' dō q' est intellectus z ratio
 nō sint diuerse potētie: tñ denominātur ex
 diuersis actib'. intellectus. n. nomē sumitur
 ab intima penetratōe veritatis. nomē aut ra-
 tōis ab inquisitōe z discursu. z ideo vtrūqz
 ponitur pars prudentie vt ex dictis ps.

Ad sextum sic proce

ditur. ¶ q' puidētia nō debeat poni pars
 prudentie. Nihil. n. est ps sui ipsi'. s; puidē-
 tia vñ idem eē qd' prudentia: ga vt Isidorus
 dicit in li' ethimol. prudēs dī q' pouo. pui-
 dens. z ex hoc etiā nomē puidētie sumitur
 vt Boetius dīc in li' de sol. g' puidētia nō
 est ps prudētie. ¶ S. Prudētia est solū pra-
 ctica. s; puidētia pōt ēt eē speculatiua: ga
 visio ex qua sumit nomē puidētie magi' pti-
 net ad speculatiuā q̄ ad opatiuā. g' puiden-
 tia nō ē pars prudētie. ¶ S. Principal' act'
 prudētie ē p̄cipe. secūdariū aut iudicare z cō-
 siliari: sed nihil hoz vñ ipotari p̄pē p nomē
 puidētie. g' puidētia nō est pars prudentie.
 ¶ Sed ē auctoritas Tully z Macroby
 q' ponūt puidētiā p̄te prudētie: ut ex s' dicti
 ps. ¶ R' dicendum q' sicut s' dictū ē prudē-
 tia p̄pē ē circa ea q' sūt ad finē: z b' ad ei' offi-
 ciū p̄pē pertinet vt ad finē debitū ordinētur:
 z q̄uis aliq' necessaria sint p̄pter finem que
 subyciūtur diuine puidētie: humane tamen
 puidētie non subyciunt nisi contingētia

operabilia q̄ p̄ hoīem p̄t fieri p̄t finē. p̄teri
ta aut̄ i necessitatē quādā trāseunt: q̄ ipossi
bile ē non eē qd̄ factū ē. s̄t̄r̄ ēt p̄ntia in q̄ruz
huiusmōi necessitatē quādā h̄nt. necesse ē
.n. forte sedē dū sedet. vñ p̄se q̄ns ē q̄ r̄tigē
tia futura s̄m q̄ s̄t̄ p̄ hoīem i fine humane
vite ordinabilia p̄tineāt ad p̄ndētā. vtrūq̄
aut̄ hoz̄ iportat in noīe p̄ndētie. iportat. n.
p̄ndētia respectū quēdā aliē distātis ad ea
que in p̄nti occurrūt r̄ ordināda s̄t̄. vñ p̄n
dētia ē pars p̄ndētie. ¶ Ad primū ḡ dicen
dū q̄ q̄ncūq̄ multa regrūf ad vñū: necesse
ē vñū eoz̄ eē p̄ncipale ad qd̄ oīa alia ordinā
tur. vñ in q̄libet toto necesse ē eē vñā forma
lē p̄tē r̄ p̄d̄nantē a q̄ totū vñitatē h̄t. r̄ s̄z
p̄ndētia ē p̄ncipalior in oēs p̄tes p̄ndētie
q̄ oīa alia q̄ regrūf ad p̄ndētā ad h̄ neces
saria s̄t̄ vt aliqd̄ recte ordinēf ad finē. r̄ iō no
mē ip̄ p̄ndētie sumif a p̄ndētia sic a p̄nci
paliori sua p̄te. ¶ Ad sc̄d̄m dō q̄ speculatio
ē circa oīa r̄ circa necessaria q̄ s̄m se nō s̄t̄
p̄cul cū sint vbiq̄ r̄ sp̄. r̄ si sint p̄cul quo ad
nos: in quātū ab eoz̄ cognitōe deficiunt. vñ
p̄ndētia nō p̄tē d̄t in speculatiuis: s̄z soluz
in practicis. ¶ Ad tertiū dō q̄ i recta ordi
nātōe ad finē q̄ includit i rōe p̄ndētie iportat
rectitudo vñū r̄ iudicij r̄ p̄cepti sine quibus
recta ordinatō ad finem esse non p̄t.

Ad septimum sic pro

cedit. ¶ Videt̄ q̄ circūspectio non possit eē ps
prudētie. Circūspectio. n. v̄r̄ eē cōsideratio
q̄dam eoz̄ q̄ circūstāt. huiusmōi aut̄ s̄t̄ infi
nita q̄ nō possūt cōprehēdi rōe i qua ē pru
dentia. ḡ circūspectio nō d̄z poni ps pruden
tie. ¶ Circūstātie maḡ videt̄ p̄tine ad v̄tu
tes morales q̄ ad p̄ndētā. s̄z circūspectio
nihil aliud eē videt̄ q̄ respect̄ circūstātiaz.
ḡ circūspectio maḡ v̄r̄ ad morales p̄tinere
v̄tutes q̄ ad p̄ndētā. ¶ Qui p̄t vidē q̄ p̄
cul s̄t̄ m̄to maḡ p̄t vidē que circūstant.
s̄z prudentia homo est potēs p̄spicere que
p̄cul s̄t̄: ḡ ip̄e suffic̄ ad cōsiderādū ea q̄ circū
stāt. nō ḡ oportuit p̄ter p̄ndētā ponē circū
spectōem partē p̄ndētie. ¶ S̄z ḡ ē auctori
ta: Macroby vt dictū est s̄. ¶ R̄ dō q̄ ad
prudētiāz sicut dictū ē: p̄cipue p̄tinet recte
ordinare aliquid in finem: quod quidem re
cte non fit nisi r̄ finis bonus sit r̄ id qd̄ ordi
natur in finē sit etiā bonū r̄ v̄niens fini. s̄z
q̄ p̄ndētia sicut dictū ē: est circa singlaria

operabilia in q̄bus multa cōcurrūt: cōtingit
aliquid s̄m se consideratū eē bonum r̄ v̄ne
niens fini qd̄ tamē ex aliq̄b̄ cōcurrentibus
reddit̄ vel maluz̄ v̄l nō oportunitū ad finem
sicut ostēdere signa amoris alicui s̄m se cō
sideratū v̄l def̄ eē v̄niens ad alliciēdū ei ani
mū ad amorē. s̄z si r̄tingat in aīo illi supbia
v̄l suspicio adulatoris nō erit hoc v̄niens
ad finē. r̄ iō necessaria ē circūspectio ad pru
dentia: vt. s̄. h̄o id qd̄ ordinat̄ in finē compet
etiā cū his q̄ circūstāt. ¶ Ad p̄mū ḡ dō q̄
s̄z ea que p̄nt circūstare sint infinita: tñ ea q̄
circūstant i actu nō sunt infinita. s̄z pauca q̄
dam s̄t̄ que imutant iudiciū rōnis in agen
dis. ¶ Ad sc̄d̄m dō q̄ circūstantie p̄n
nēt ad p̄ndētā q̄dem sicut ad determinan
dum eas. ad v̄tutes aut̄ morales in q̄tū per
circūstātiaz determinatōem p̄ficiūt. ¶ Ad
tertiū dō q̄ sicut ad p̄ndētā p̄inet p̄spicē
id qd̄ ē p̄ se v̄niens fini: ita ad circūspectio
nē p̄inet considerare an sit v̄niens fini s̄m
ea que circūstant. vtrūq̄ aut̄ hoz̄ h̄t sp̄ales
difficultatē. r̄ ideo vtrūq̄ eoz̄ seorsuz̄ ponit̄
pars p̄ndētie.

Ad octauum sic pro

cedit. ¶ V̄r̄ q̄ cautio nō debeat poni ps pru
dentie. In his. n. in q̄b̄ malū nō p̄t esse: nō
est necessaria cautio: s̄z v̄tutib̄ nemo male
v̄rit̄. vt dicit Auḡ in li. d̄ libe. arbi. ḡ cautio
nō p̄inet ad p̄ndētā q̄ est directiua v̄tutū
¶ S̄. Eiusdē ē p̄uidere bona r̄ cauere ma
la sicut eiusdē artis est facere sanitatē r̄ cu
rare egritudinē. s̄z p̄uidere bona p̄tinet ad
p̄ndētā. ḡ etiā cauere mala. non ḡ cautio
d̄z poni pars alia p̄ndētie a p̄ndētā. ¶ S̄.
Nullus prudēs conat̄ ad impossibile: s̄z nul
lus p̄t p̄cauere oīa mala que possunt r̄in
gere. ḡ cautio non p̄tinet ad p̄ndētiaz. S̄z
ḡ ē qd̄ ap̄s̄ d̄t ad Eph̄. 5. Videre quō cau
te ambuletis. ¶ R̄ d̄ dicendum q̄ ea circa q̄
ē p̄ndētia s̄t̄ r̄tingentia operabilia in q̄b̄
sicut v̄r̄ p̄t admisceri fallo: ita r̄ malū bo
no p̄t multiformitatē huiusmodi operabi
liū: in quib̄ bona plerūq̄ ipediunt a malis:
r̄ mala h̄nt sp̄m boni r̄ ideo necessaria est
cautio ad p̄ndētā vt sic accipiāt bona q̄ vi
tent̄ mala. ¶ Ad p̄mū ḡ dō q̄ cautio nō ē ne
cessaria in moralib̄ actibus vt aliquis sibi
caueat ac actibus virtutū: sed vt sibi caueat
ab his per que actus v̄tutū ipediri possunt.

Inde vide

Ad primum sic pro

Ad secundum

Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

Ad sextum

Ad septimum

Ad octauum

Ad nonum

Ad decimum

Ad undecimum

Ad duodecimum

Ad trigesimum

Ad quadragimum

Ad quinquagesimum

Ad sexagesimum

Ad septuagesimum

Ad octogimum

Ad nonagesimum

Ad centesimum

Ad secundū dicendum q̄ opposita mala canere eiusdē rōnis ē r̄ psequi bona: s̄ vita re aliqua ipedimēta extrinseca h̄ p̄tinet ad aliā rōem: r̄ iō cautio distinguit a p̄uidētia: q̄uis vtrūq̄ p̄tineat ad vnā v̄tutē p̄uidētie. **A**d tertiū dō q̄ maloz q̄ hōi vitāda occurrūt: q̄dā sūt que vt in p̄tibus accidē solēt r̄ talia cōprehēdi rōne possūt: r̄ h̄ ordinatur cautio vt totalr vitētur v̄t vt min⁹ noceant. q̄dā vō sūt q̄ vt in pauciorib⁹ r̄ causalr accidūt: r̄ h̄ cū sint infinita rōne cōprehēdi non possunt: nec homo sufficit ea p̄cauere: q̄nis per officium p̄uidētie homo contra omnes fortune insultus disponere possit vt minus ledatur.

Quēdē dē p̄uidētia

Rādū est de p̄tibus subiectiuis p̄uidētie. Et q̄ de p̄uidētia p̄ quā aliq̄s regit seipm̄ iā dictū ē. Restat nūc dicē

dū de sp̄ibus p̄uidētie a q̄bus mltitudo gubernat. Circa q̄s q̄rūt q̄tuor. p̄ v̄t legi politia debeat poni sp̄es p̄uidētie. 2⁹ v̄t politica. 3⁹ v̄t iconomica. 4⁹ v̄t militaris.

Ad primum sic pro

cedit. **U**t q̄ regnatiua nō d̄beat poni sp̄es p̄uidētie. Regnatiua. n. ordinat ad iusticiaz cōseruādā. d̄. n. in. 5. ethi. q̄ p̄nceps ē custos iusticie. q̄ regnatiua magi p̄tinet ad iusticiā q̄ ad p̄uidētiā. **S**ecūm p̄m in. 3. polit. regnū ē vna sex sp̄ez politicaz. s̄ nulla sp̄es p̄uidētie sumit fm̄ alias ḡncz politicas que s̄ aristocracia: cymocrazia: tyramis: olycrazia: democratia. ḡ nec fm̄ regnū d̄ sumi regnatiua. **L**eges ponē nō solū p̄tinet ad reges: sed et ad quosdā alios p̄ncipatus r̄ et ad pplm̄. vt p̄ 3. i. li. ethimol. s̄ p̄ h̄ i. 6. ethicoz ponit legis posituā p̄tē p̄uidētie incōuenient ḡ loco eius ponit regnatiua. **S**ed ē qd̄ p̄ h̄ dicit in. 3. polit. q̄ p̄uidētia ē p̄ p̄a v̄tus p̄ncipis. ḡ sp̄alis p̄uidētia debz esse regnatiua. **R**⁹ dō q̄ sicut ex s̄ dictis patz: ad p̄uidētiā p̄tinet regē r̄ p̄cipe. r̄ iō vbi inuenit sp̄alis rō regiminis r̄ p̄cepti in humanis actib⁹: ibi et inuenit sp̄alis rō p̄uidētie. **M**anifestū ē at̄ q̄ in eo q̄ nō solū seipsū d̄t regere s̄ et cōitatē p̄fectā ciuitatis vel regni inuenit sp̄alis r̄ p̄fecta rō regiminis. tāto. n. regimē p̄fectū ē q̄to v̄lī⁹ ad p̄la se extēdēs

ad vtiliorē finē attingēs. r̄ iō regi ad quē p̄tinet regere ciuitatē v̄t regnū p̄uidētia cōp̄tit fm̄ sp̄alem r̄ perfectissimā sui rōnem. r̄ p̄p̄ h̄ regnatiua ponit sp̄es p̄uidētie. **A**d p̄mūz ḡ dō q̄ omnia que sunt v̄tutū moralium p̄tinet ad p̄uidētiā sicut ad dirigētē. v̄t r̄ rō recta p̄uidētie ponit in diffinitōe v̄tutū moralū vt s̄ dictum ē. r̄ ideo etiā executio iusticie put ordinat ad bonū cōe qd̄ p̄tinet ad officium regis indiget directōe p̄uidētie v̄nde iste due v̄tutes sunt maxime. p̄p̄ regi. s. p̄uidētia r̄ iusticia fm̄ illud Jere. 23. **R**egnabit rex r̄ sapiēs erit r̄ faciet iudiciū r̄ iusticia in t̄ra. q̄ t̄n dirigē magis p̄tinet ad regem: exequi aut̄ ad subditos. iō regnatiua magis p̄tinet sp̄es p̄uidētie que est directiua: q̄ iusticie q̄ est executiua. **A**d sc̄d̄z dō q̄ regnū int̄ alias politicas ē optimū regimen vt d̄ in. 5. ethicoz. r̄ iō sp̄es p̄uidētie magis debuit d̄noari a regno: ita t̄n q̄ sub regnatiua comprehendant oīa alia regimina recta: nō aut̄ p̄uersa q̄ v̄tuti opponunt. v̄nde non p̄tinet ad p̄uidētiā. **A**d tertiū dō q̄ p̄ h̄ denotat regnatiuam a p̄ncipali actu regis q̄ est leges ponere: qd̄ et si ueniat alijs nō cōuenit eis nisi fm̄ q̄ participāt aliquid de regimine regis.

Ad secundum sic pro

cedit. **U**t q̄ politica incōuenient ponat sp̄es p̄uidētie. Regnatiua. n. ē ps politice p̄uidētie: vt dictū ē. s̄ ps nō d̄z diuidi s̄ totū. ḡ politica non d̄z poni alia sp̄es p̄uidētie. **S**p̄es habitūū distinguit fm̄ diuersa oba. s̄ eadē sūt que oportet regnatē p̄cipe r̄ subditū exequi. ḡ politica fm̄ q̄ p̄tinet ad subditos nō d̄z poni sp̄es p̄uidētie distincta a regnatiua. **U**nusq̄sq̄ subditoz ē singularis p̄sona: s̄ q̄libet singularis p̄sona seipaz sufficient̄ dirigere p̄t p̄ p̄uidētiā cōiter dictā. ḡ non opz poni alia sp̄em p̄uidētie que dicat politica. **S**ed ē qd̄ p̄ h̄ dicit in. 6. ethicoz. **E**iūs aut̄ que circa ciuitatē. h̄ q̄dez architectonica p̄uidētia legis positua. h̄ at̄ cōe nomē habet politica circa singlaria extēns. **R**⁹ dō q̄ suus p̄ imperiū mouetur a d̄no: r̄ subditus a p̄ncipante: alr̄ t̄n q̄ irrōabilia r̄ inaiata moueant a suis motoribus. nā inaiata r̄ irrātōabilia agunt solū ab alio. nō aut̄ ipsa agūt seipaz: q̄ nō h̄nt d̄nium sui act⁹ p̄ libez arbitriū: r̄ iō recitudo regiminis

ipsoꝝ nō est in ipsoꝝ: sꝫ solū i morozibꝫ: sꝫ ho
mines serui vꝫ qꝫqꝫ subditi ita agūt ab ali
is pꝫceptū qꝫ tñ agūt seipos pꝫ libez arbitriū
z iō regit in eis quedaz rectitudo regimīs
pꝫ quā seipos dirigāt i obediēdo pꝫcipātibꝫ.
z ad hꝫ pꝫinet spēs prudētie que politica vo
caf. ¶ Ad pꝫmū gꝫ dō qꝫ sic dictū ē: regna
tiua ē perfectissima spēs prudentie. z iō pru
dentia subditoꝝ que deficit a prudētia reg
tiua retinet sibi nomē cōe vt prudētia dicat
sicut in logicis cōuertibile qd non significat
essētiā retinet sibi cōe nomē pꝫpꝫ. ¶ Ad se
cūdū dō qꝫ diuersa rō obi diuersificat ha
bitū fm spēm: vt ex sꝫ dictis pꝫ. eadē aut agē
da considerā qdem a rege fm vniuersatio
rē rōem qꝫ cōsiderētur a subdito qui obedit
vni. n. regi in diuersis officijs mlti obediunt
z ideo regnatiua cōparat ad hāc politicam
de qua loqmur sicut ars architectonica ad
eā qꝫ manu opaf. ¶ Ad tertiū dō qꝫ pꝫ prudē
tiā cōiter dictā regit hō seipm in ordine ad
pꝫpꝫ bonū: pꝫ politicā aut de qꝫ loqmur i or
dine ad bonū cōe.

Ad tertium sic pro

cedit. ¶ qꝫ iconomica non debeat pōi spēs
prudētie: qꝫ vt pꝫs dicit i. 6. ethi. prudentia
ordinat ad bñ viuere totū: sꝫ iconomica or
dinat ad aliquē particularē finē. s. ad diuiti
as: vt dō in pꝫ ethi. gꝫ iconomica nō ē species
prudētie. ¶ S. Sicut sꝫ hitum ē: prudētia
nō ē nisi bonoz: sꝫ iconomica pōt esse etiāz
maloz. mlti n. pctōzes puidi sūt i guberna
tōe familie. gꝫ iconomica nō debz poni spēs
prudētie. ¶ S. Sic in regno iuenit pꝫcipās
z subdit: ita ēt in domo. si gꝫ iconomica est
spēs prudētie sicut z politica: debēt etiā pꝫ
na prudētia poni sicut z regnatiua: nō autēz
ponit. gꝫ nec iconomica oz poni spēs prudē
tie. ¶ S. 5 ē qd pꝫs dicit in 6. ethi. qꝫ illa
rū. s. prudētiāz qꝫ se hēnt ad regimē multitu
dinis. hꝫ qdem iconomica. hec at legis posi
tiua: hꝫ aut politica. ¶ R. dō qꝫ rō obi diuer
sificata fm vꝫe z particulare vꝫ fm totum z
grē diuersificat artes z vtutes: sꝫ quā diuer
sitarē vna ē pꝫcipalis respectu alter. ¶ Da
nifestū est aut qꝫ domꝫ medio mō se hēt in
vna singularē psonā z ciuitatē vꝫ regnū. nā
sicut vna singularis psona ē ps domꝫ: ita vna
domꝫ ē ps ciuitatis vꝫ regni. z iō sicut pru
dentia cōiter dicta que ē regnatiua vni. dicit

guis politica prudētia: ita opz qꝫ iconomi
ca distinguat ab vꝫoz. ¶ Ad pꝫmū gꝫ dō qꝫ
diuitie cōparant ad iconomicā nō sicut finis
vltimꝫ: sed sicut in stꝫ quedaz: vt dō in pꝫ po
lit. finis aut vltimꝫ iconomice est totū bene
viuē fm domesticā vꝫersatōem. pꝫs aut in
pꝫ ethi. ponit exemplificando diuitias finem
iconomice fm studiū plimoz. ¶ Ad scōm
dō qꝫ ad aliqua particularia qꝫ sūt in domo
disponēda possūt aliqui pctōzes puidē se ha
bere. sed nō ad ipm totū bene viuere dome
stice vꝫersatōis: ad qd pꝫcipue regit vita vir
tuosa. ¶ Ad tertiū dō qꝫ pꝫ in domo hꝫ quā
dā similitudinē regiminis pꝫcipat: vt dō i 8.
ethi. nō tñ hꝫ pꝫfectā ptātē regimīs sic rex. z
iō nō ponit separatiz pꝫna ipēs prudētie sic
z regnatiua.

Ad quartum sic pro

cedit. ¶ qꝫ militaris nō debeat poni spēs
prudētie. ¶ Prudētia n. 5 artē diuidit: vt dō i
6. ethi. sed militaris vꝫ eē quedā ars in rebꝫ
bellicis: sicut pꝫ pꝫm in 3. ethi. gꝫ mil. tatis
nō debz poni spēs prudētie. ¶ S. Sicut mi
litare negociū cōtinet sub politico: ita etiam
z pꝫa alia negocia: sicut mercatoꝝ artificum
z alioꝝ huiusmōi. sꝫ sꝫ alia negocia que sūt
i ciuitate nō accipiunt aliqꝫe spēs prudētie
gꝫ etiā neqꝫ fm militare negociū. ¶ S. In re
bus bellicis pꝫmū valet militū fortitudo. gꝫ
militaris magis pꝫinet ad fortitudinē qꝫ ad
prudētiā. ¶ Sed 5 ē qd dō puer. 24. Cum
dispositōe inis bellū: z erit salus vbi sunt mlt
ta cōsilia: sed cōsiliari pꝫinet ad prudētiā. gꝫ in
rebus bellicis maxime necessaria ē aliqua
spēs prudētie qꝫ militaris dō. ¶ R. dicendūz
qꝫ ea qꝫ fm artē z rōem agunt cōformia eē oz
his qꝫ fm nām qꝫ a rōne diuina sūt instituta
nā aut ad duo intēdit. pꝫ qdē ad regendum
vnāquāqꝫ rē in seipā. ¶ 2. dō ad resistēdūz ex
trinsecis ipugnātibus z corruptiuis. z pꝫp
hoc nō dedit solū aialibꝫ vim cōcupiscibile
pꝫ quā moueantur ad ea que sūt saluti eoz ac
cōmodo: sꝫ et vim irascibile pꝫ quam aial resi
stet impugnātibꝫ. vñ z in his qꝫ sūt fm rōem
nō solū opz eē prudētiā politicā pꝫ quā dispo
nant vniuentē ad ea qꝫ pꝫinet ad bonū cōe:
sꝫ etiā militare pꝫ quā hostiū insultus repel
lant. ¶ Ad pꝫmū gꝫ dō qꝫ militaris pōt eē ar
fm qꝫ hēt quasda regulas vtendi qꝫbusdā ex
terioribꝫ rebus: puta armis z equis: sed fm

Inde vide
Ad primum sic pro
Ad secundum sic pro
Ad tertium sic pro
Ad quartum sic pro

ordinat ad bonū cōe h̄ magis rōem prudētie. ¶ Ad secundū dicendum q̄ oīa ne- gocia q̄ sunt in ciuitate ordinat ad aliq̄s p̄ti- culares vtilitates. s̄z militare negociū ordia- tur ad tuitōez toti⁹ boni cōis. ¶ Ad tertiū dō q̄ executio militie p̄tinet ad fortitudinē: sed directio ad prudētia: z̄ p̄cipue s̄m q̄ ē in du- ce exercit⁹.

Deinde cōside- rādū est de v̄tutib⁹ adiuncti prudētie que sūt q̄ partes potētētie ipsius. Et circa h̄ q̄runt̄ q̄tuor. 1. v̄tuz eubulia sit v̄tus. 2. v̄tuz sit sp̄alis v̄tus a prudētia di- stincta. 3. v̄tuz syneſis sit sp̄alis v̄tus. 4. v̄tuz gnomin sit sp̄alis v̄tus.

Ad primum sic pro- cedif. ¶ V̄tuz eubulia nō sit v̄tus. ¶ S̄z Augl in li. de li. arbitrio. v̄tutib⁹ nullus male v̄tuz s̄z eubulia q̄ est b̄n̄ cōsiliatua aliq̄ male v̄tuz v̄tuz q̄ astuta cōsilia excogitat ad fines malos cōsequēdos: aut etiā ad bonos fines cōsequēdos aliq̄ p̄cā ordinat: puta q̄ furat v̄tuz elemosynā det. ¶ ḡ eubulia non est v̄tus. ¶ S̄z v̄tuz p̄se- ctio q̄ daz ē: v̄tuz d̄r in 7. p̄phys. s̄z eubulia circa cōsiliū cōsistit qd̄ importat dubitatōem z̄ in- q̄sītōem: q̄ imperfectōis sūt. ¶ ḡ eubulia non ē v̄tus. ¶ S̄z v̄tutes sūt cōnere ad inuicem v̄tuz s̄ h̄tuz ē. s̄z eubulia nō est cōnere alyz v̄t- utibus. multi. n. peccatores sūt bene cōsilia- tui: z̄ m̄lti iusti sūt in cōsilijs tardī. ¶ ḡ eubulia nō est v̄tus. ¶ S̄z s̄ ē q̄ eubulia ē rectitudo cōsily: v̄tuz p̄hs dicit in .4. ethi. sed recta rō p̄- ficit rōnē v̄tutis. ¶ ḡ eubulia est v̄tus. ¶ S̄z dō q̄ sicut s̄ dictum est: de rōne v̄tutis hu- mane ē qd̄ facit actum hōis bonuz: inter ce- teros aut̄ act⁹ hōis p̄p̄iū ē ei cōsiliari: quia h̄ importat quādā rōis inq̄sītōem circa agē- da in q̄bus cōsistit vita humana. nā vita spe- culatiua ē supra bōem: v̄tuz d̄r in .10. ethi. Eub- ulia aut̄ importat bonitatem cōsily. d̄r. n. ab- eu qd̄ est bonū z̄ boly. qd̄ ē cōsiliū q̄i bona cō- siliatio vel poti⁹ b̄n̄ cōsiliatiua. v̄nde manife- stū ē q̄ eubulia ē v̄tus humana. ¶ Ad p̄mū ḡ dō q̄ nō ē bonū cōsiliū siue aliq̄ maluz finē in cōsiliādo p̄stituat: siue etiā ad bonū si- nē malas vias adinueniat: sicut etiā in spe- culatiuis nō est bona rōcinatio: siue aliquis falsū cōcludat: siue etiā cōcludat v̄tuz ex falsis

dictis: q̄ nō v̄tuz cōueniēti medio. z̄ id̄ v̄tuz p̄dictoz ē s̄ rōem eubulie: v̄tuz p̄hs dicit in 6. ethicoz. ¶ Ad secundū dicendum q̄ r̄si v̄tuz sit eētialr̄ p̄fectio q̄dam: non t̄n̄ oportet q̄ oē illud qd̄ ē m̄ā v̄tutis ipoztet p̄fectōem. oportz. n. circa opa humana p̄fici p̄ v̄tutes z̄ nō solū circa actus rōnis int̄ quos ē cōsili- um: sed etiā circa passiones appetitus sensiti- ui q̄ adhuc sūt m̄sto ip̄fectiozes. v̄tuz p̄t d̄ci q̄ v̄tuz b̄n̄ana ē p̄fectio s̄m modū bōis q̄ non p̄t p̄ certitudinē cōprehēdere v̄tatē rez sim- plicium intuitu simplici: z̄ p̄cipue in agibi- libus q̄ sūt cōingētia. ¶ Ad tertiū dō q̄ in- nullo p̄ctōe inq̄tū b̄n̄usmōi inueniēti eub- ulia. oē. n. p̄ctm̄ ē s̄ bonaz cōsiliatōem. regr̄ l. .n. ad b̄n̄ cōsiliādū nō solū adiuentio v̄tuz exco- gitatio eo q̄ s̄ oportuna ad finē: s̄z ēt alie circūstātie. s̄. t̄ps cōgruū: v̄tuz nec nimis tardus nec nimis veloz sit in cōsilijs: z̄ modus cōsili- an d̄i: v̄tuz. s̄. sit firmus ī suo cōsilio: z̄ alie huius- mōi debite circūstātie q̄ peccatozes peccan- do nō obseruant. q̄libet aut̄ v̄tuz: us ē bene cōsiliatiuis in his q̄ ordinat ad finē v̄tuz: licz forte ī aliq̄bus p̄ticularib⁹ negocijs nō sit b̄n̄ cōsiliatiuis: puta ī mercatiōib⁹ v̄tuz in reb⁹ belli- cis vel in aliquo huiusmodi.

Ad secunduz sic pro- cedif. ¶ V̄tuz eubulia nō sit v̄tus distincta a prudētia: q̄ v̄tuz p̄hs dicit in .6. ethi. v̄tuz prudē- tis ē bene cōsiliari: sed h̄ p̄tinet ad eubuli- am: v̄tuz dictū ē. ḡ eubulia nō distinguit a pru- dentia. ¶ S̄z. Humani actus ad quos ordi- nan̄ humane v̄tutes p̄cipue specificant̄ ex- fine: v̄tuz s̄ h̄tum ē: sed ad eūdē finē ordinan- tur eubulia z̄ prudētia: v̄tuz d̄r in .6. ethi. non aut̄ ad quēdā particularē finē: s̄z ad cōem finē totius vite. ¶ ḡ eubulia nō ē v̄tus disticta a prudētia. ¶ S̄z. In sciētijs speculatiuis ad eandēz sciām p̄tinet ingrere z̄ dēterminare. ḡ pari rōne in opatiuis h̄ p̄tinet ad eandēz v̄tutē. s̄z ingrere p̄tinet ad eubuliā: dētermina- re aut̄ ad prudētiā. ¶ ḡ eubulia non ē alia v̄tuz a prudētia. ¶ S̄z s̄ ē q̄ prudētia ē p̄ceptiua: v̄tuz d̄r in 6. ethi. h̄. n. nō cōuenit eubulie. ¶ ḡ eu- bulia ē alia v̄tus a prudētia. ¶ S̄z dō q̄ sic dictū est s̄: v̄tuz p̄pe ordinat ad actuz quem reddit bonū: z̄ id̄ opz s̄m d̄fferētiā actūū ef- se diuersas v̄tutes: z̄ maxime quando non ē eadē rō bonitat̄ in actibus. s̄. n. ēt eadē rō bonitatis in eis: tūc ad eandēz v̄tutem

ptinerent diuersi actus: sic ex eodē dēpēdet
bonitas amoris desiderij ⁊ gaudij: ⁊ iō oīa
īsta pertinet ad eādē v̄tutē caritatis. actus
autē rōnis ordinati ad opus sunt diuersi: nec
habent eādē rōnē bonitatis. ex alio .n. efficiē
hō bñ cōsiliatiū ⁊ bñ iudicatiū ⁊ bñ p̄ceptiū
qđ p̄ ex h̄ qđ ista aliqñ ab iuicē separant: ⁊
iō oīa aliā eē v̄tutē eubuliā p̄ quā hō ē bñ cōsiliatiū:
⁊ aliā prudētiā p̄ quā hō ē bñ p̄cepti
uus. ⁊ sic cōsiliari ordinat ad p̄cipe tanq̄ ad
p̄ncipaliū: ita ēt eubulia ordinat ad prudētiā
tanq̄ ad p̄ncipaliorē v̄tutē sine qua nec v̄t̄
eēt: sicut nec morales v̄tutes sine prudētiā:
nec cetere v̄tutes sine caritate. ¶ Ad p̄mū ḡ
dō qđ ad prudētiā pertinet bñ cōsiliari impa
tine: ad eubuliā autē elicitue. ¶ Ad secūdu
dō qđ ad v̄num finē vltimū qđ ē bene viuē
totum: ordinantur diuersi act⁹ fm quēdam
gradū. nā p̄cedit cōsiliū: seqtur iudiciū: ⁊ vlti
mū ē p̄ceptum qđ imēdiatē se h̄z ad finē vlti
mū: alij autē duo actus remote se h̄nt qđ tñ ba
bēt quosdā p̄mos fines. cōsiliū ḡdē inuen
tōem eoz qđ sūt agēda: iudiciū autē certitu
dinem. vñ ex h̄ nō seq̄ qđ eubulia ⁊ pruden
tia sint diuerse v̄tutes: s̄ qđ eubulia ordinat
ad prudētiā sicut virt⁹ scđaria ad p̄ncipales
¶ Ad tertiū dō qđ etiā in speculatiuis aliā
rōnalis scia ē dyalectica que ordinat ad inq̄
sitōem iuentiū ⁊ aliā sciētia demonstratiua
qđ ē veritatis determinatiua.

Ad tertium sic pro

cedit. ¶ Ut qđ synesis non sit virtus. Virtutes
.n. nō insunt nobis a nā: vt d̄r in 2° et̄bi. sed
synesis inest aliqbus a nā: vt dicit p̄bs in 6°
et̄bi. ḡ synesis nō ē virt⁹. ¶ S̄. Synesis vt i
eodē li. d̄r ē solū iudicatiua. sed iudiciū so
lū sine p̄cepto pōt eē etiā in malis. cū ḡ virt⁹
sit solū in bonis: vt qđ synesis nō sit virtus.
¶ S̄. Nunq̄ ē defect⁹ i p̄cipiēdo nisi sit ali
quis defect⁹ in iudicādo: saltē in p̄ncipali
opabili in quo oīs malus errat. si ḡ synesis
ponit virt⁹ ad bñ iudicādu vt qđ n̄ sit necessa
ria aliā virt⁹ ad bñ p̄cipiēdu: ⁊ iō prudentia
erit sup̄flua: qđ ē incōueniēs. nō ḡ synesis
ē virt⁹. ¶ S̄. 3. Iudiciū ē p̄fecti⁹ qđ cōsiliū
⁊ eubulia qđ ē bñ cōsiliatiua ē virt⁹. ḡ m̄to ma
gis synesis qđ ē bñ iudicatiua ē virt⁹. R^o dō
qđ synesis importat iudiciū rectū. nō ḡdem
circa speculabilia: s̄ circa p̄ncipalia opabi
lia circa qđ etiā ē prudentia. vñ fm synesim

dicūf aliq in greco syneci. i. sensati: v̄l eusy
neci. i. hoies boni sensus: sicut ecōtrario qđ
carēt hac virtute dicūf asyneci. i. insensati.
oī at qđ s̄z differētiā actiū qđ nō reducūf in
eādē cām sūt etiā diuersitas virtutū. manife
stū ē autē qđ bonitas cōsily ⁊ bonitas iudicy
nō reducūtur in eādē cām. multi. n. sūt bñ
cōsiliatiū qđ tñ nō sūt bñ sensati qđ recte iudi
cantes: sicut etiā in speculatiuis aliqui sunt
bñ ingretes pp̄ h̄ qđ rō eoz p̄opta ē ad dis
currendū p̄ diuersa: qđ vt puenire ex dispo
sitōe imaginatiue v̄tutis qđ de facili pōt for
mare diuersa fantasmata: ⁊ tñ huiusmodi
qñq̄ non sūt boni iudicy qđ ē p̄pter defe
ctum intellectus qđ maxime cōtingit ex mala
dispositione cōis sensus non bñ iudicantis
⁊ iō oīz p̄ter eubuliā eē aliā v̄tutē qđ ē bñ iu
dicatiua: ⁊ h̄ d̄r synesis. ¶ Ad p̄mū ḡ dō qđ
rectū iudiciū in b̄ cōsistit qđ vis cognosciti
ua apprehēdat rē aliquā fm qđ in se ē: qđ
ḡdem puenit ex recta dispositōe virtutis ap
prehensiuē: sicut in speculo si fuerit bene di
spōsitū ip̄rimūtur forme eoz fm qđ sūt.
si vero fuerit speculū male dispositum appa
rēt ibi imagines distorte ⁊ prauē se h̄ntes.
qđ autē virt⁹ cognoscitiua sit bene disposita ad
recipiēdu res fm qđ sūt: cōtingit ḡdē radica
lit ex nā: cōsumatiue at ex exercitio v̄l ex mu
nere ḡre: ⁊ h̄ dupl̄r. vno mō directe ex p̄te
ip̄ius cognoscitiue virtutis: puta qđ nō ē im
buta prauis cōceptōib⁹: s̄z veris ⁊ rectis: ⁊ h̄
p̄tinet ad synesim fm qđ ē sp̄alis virt⁹. alio^o
indirecte ex bona di^opositōe appetitiue vir
tutis ex qua seq̄ qđ hō bñ iudicet de appeti
tibilib⁹. ⁊ sic bonū v̄tutē iudiciū cōseq̄ bitus
virtutū moralium: s̄z circa fines. synesis autē ē
magis circa ea qđ sūt ad finē. ¶ Ad scđm dō
qđ i malis pōt ḡdē iudiciū rectū eē in v̄l: sed
in p̄ncipali agibili sp̄ eoz iudiciū corūp̄it:
vt s̄ bitum est. ¶ Ad tertiū dō qđ contingit
qñq̄ id qđ bene iudicātū ē differri vel negli
gent̄ agi aut inordinate: ⁊ ideo post virtutes
que ē bene iudicatiua: necessaria est finalis
virtus p̄ncipalis que est bene p̄ceptiua. s.
prudentia.

Ad quartum sic pro

cedit. ¶ Ut qđ gnomia non sit sp̄alis virtus a
synesi distincta: qđ fm synesim d̄r aliquis
bñ iudicatiū: s̄z nullus pōt dici bñ iudicati
uus nisi i oib⁹ bñ iudicet. ḡ synesis se extēdit

ad oia diiudicanda. nō est g̃ aliq̃ alia virtus bñ
 iudicatiua q̃ gnom. n̄ dicat. ¶ **J**udicium
 mediū ē int̄ cōsiliū r̄ p̄ceptū. sed vna tm̄ virt̄
 ē bñ cōsiliatiua. s. eubulia: r̄ tm̄ vna virtus ē bñ
 p̄ceptiua. s. prudētia. g̃ etiā vna ē tm̄ virtus
 bñ iudicatiua. s. synefis. ¶ **E**a que raro
 accidūt i qbus opz aliq̃ a cōib⁹ legib⁹ disce
 dere: vidēt̄ p̄cipua casualia eē quoz nō ē rō
 vt d̄r in 2º p̄phys. oēs aut̄ virtutes intellectua
 les p̄tinēt ad rōem rectā. g̃ circa p̄dicta non
 ē aliq̃ virtus intellectualis. ¶ **S**z d̄ ē qd̄ p̄bs
 d̄m̄iat i 6º ethi. gnomi eē sp̄alez virtutē. ¶ **R**
 d̄ q̄ habitus cognoscitiui distinguūt̄ fm̄ al
 tioza v̄l iferioza p̄ncipia: sicut sapia in specula
 tiuis altioza p̄ncipia cōsiderat q̄ scia: r̄ iō ab
 ea distinguūt̄. r̄ ita etiā oportet eē in actiuis
 manifestū ē aut̄ q̄ illa q̄ sunt p̄ter ordinē in
 feriozis p̄ncipij siue cāe reducūt̄ur q̄ncq̄ in
 ordinē altiozis p̄ncipij. sicut mōstruosi par
 tus aialii sunt p̄ter ordinē virtutis actiue i
 semine: tm̄ cadūt sub ordinē altiozis p̄ncipij
 .s. celestis corporis v̄l v̄terioris p̄uidētie di
 uine. vñ ille q̄ cōsiderat virtutē actiua in semī
 ne nō posset certū iudiciū ferre de huiusmo
 di mōstris de qb⁹ nō pōt iudicari fm̄ cōside
 ratōem d̄ne p̄uidētie. cōtingit aut̄ q̄ncq̄ ali
 qd̄ eē faciēdū p̄ter cōes regulas agēdoz: pu
 ta cū impugnatōri p̄rie nō ē depositū reddē
 dū v̄l aliud huiusmōi. r̄ ideo opz de huius
 modi iudicare s̄z aliq̃ altioza p̄ncipia q̄ sint
 regle cōes fm̄ quas iudicat synefis: r̄ s̄z illa
 altioza p̄ncipia exigūt̄ altioz virtus iudicatiua
 que vocat̄ gnomi q̄ ipoztat quādā p̄spica
 citatē iudicij. ¶ **A**d primū g̃ d̄ d̄cedū q̄ syne
 fis ē vere iudicatiua de oibus que fm̄ cōes
 regulas fiunt: sed p̄ter cōes regulas sūt que
 dā alia diiudicāda: vt iā dictum est. ¶ **A**d
 scdm̄ dicēdū q̄ iudiciū debet sumi ex p̄nci
 p̄ys. p̄p̄ys rei. ingfitio aut̄ fit etiā p̄ cōia. vñ
 etiā in speculatiuis dialectica q̄ ē ingfitiua
 p̄cedit ex cōibus. demōstratiua aut̄ q̄ ē iudi
 catiua p̄cedit ex p̄p̄ys. r̄ iō eubulia ad quā
 p̄tinēt ingfitio cōsily ē vna de oibus. nō aut̄
 synefis que ē iudicatiua. p̄ceptū at̄ recipit
 in oibus vna rōem boni. r̄ iō etiā prudētia
 nō ē nisi vna. ¶ **A**d tertiū d̄ q̄ oia illa que
 p̄ter cō: m̄ cursum contingere possūt cōside
 rare p̄tinēt ad solā p̄uidētiā diuinā: sed int̄
 hoies ille qui ē magis p̄spicat̄ pōt p̄la horuz
 sua rōne diiudicare: r̄ ad b̄ p̄tinēt gnomi
 q̄ ipoztat quādā p̄spicacitatē iudicij.

Quinde cōside
 randū ē d̄ dono cōsily qd̄ r̄i
 det prudētie. Et circa hoc
 q̄runt̄ q̄tuoz. ¶ **P** vtz cōsily
 debeat poni int̄ septē dona
 sp̄s sancti. 2º vtz donū cōsily r̄ideat v̄tu
 ti prudētie. 3º vtz donū cōsily maneat in pa
 tria. 4º vtz q̄nta b̄ritudo q̄ est: Beati mise
 ricordes: respondeat dono cōsily.

Ad primum sic pro
 cedit. ¶ **U**t q̄ cōsiliū nō debeat poni int̄ do
 na sp̄s sancti. Dona. n. sp̄s sancti in adiu
 toriū virtutū dant̄: vt p̄z p̄ Greg. in 2º moral.
 s̄z ad cōsiliādū hō sufficiēter p̄ficiūt̄ p̄ virtutes
 prudētie v̄l etiā eubulie: vt ex d̄ictis p̄z. g̃ cō
 siliū nō d̄z poni inter dona sp̄s sancti. ¶ **P**
 nec vidēt̄ eē differētia int̄ septē dona sp̄s
 facti r̄ gr̄as gratis datas q̄ gr̄e gr̄tis date nō
 dant̄ oib⁹: s̄z distribuūt̄ ouerfis. dona autez
 sp̄s sancti oibus dant̄ b̄nt̄: b̄ sp̄m̄ sanctuz
 s̄z cōsiliū v̄l eē d̄ his q̄ sp̄alr̄ aliquibus a sp̄u scō
 dāt̄: fm̄ illud p̄ Machab. 2. Ecce Simon
 frat̄ v̄r: ipse vir cōsily ē. g̃ cōsiliū magis d̄z poni
 int̄ gr̄as gr̄tis datas q̄ int̄ septē dona sp̄s
 sancti. ¶ **R**. Ro. 8. d̄r. Qui sp̄u dei agūt̄ hi fi
 ly dei sūt: s̄z his q̄ ab alio agūt̄ nō p̄t̄nt̄ cō
 siliū. cū g̃ dona sp̄s sc̄i marie p̄t̄nt̄ filijs
 d̄i q̄ acceperūt̄ sp̄m̄ adoptōis filioz: v̄l q̄ cō
 siliū int̄ dona sp̄s facti poni non debeat.
 ¶ **S**ed d̄ ē qd̄ Isa. xi. d̄r. Regeser sup̄ eū
 sp̄s cōsily r̄ fortitudinis. ¶ **R**. d̄ q̄ dona
 sp̄s facti: vt s̄ d̄ictū ē: sūt qdā dispositōes q̄
 bus aia reddūt̄ b̄n̄ mobilis a sp̄u factō. d̄s at̄
 mouet vñū qd̄q̄ s̄z motū ei⁹ q̄ mouet: sicut
 creaturā corpālē mouet p̄ t̄ps r̄ locū. creatu
 rā at̄ sp̄ualē p̄ t̄ps r̄ nō p̄ locū: vt Aug⁹ d̄icit
 i 8º sup̄ gen̄. ad Ifam. ē aut̄ p̄p̄iū rōnali cre
 ature q̄ p̄ ingfitōem rōnis moueat ad aliq̄d
 agēdū: q̄ qd̄ ingfitio cōsily d̄r: r̄ iō sp̄s sc̄i
 ctus d̄r p̄ modū cōsily creaturā rōnalē mo
 uē r̄ p̄p̄t̄ b̄ cōsiliūm ponit̄ int̄ dona sp̄s sancti.
 ¶ **A**d p̄mum g̃ d̄ q̄ prudētia vel eubulia si
 ue sit acq̄sita siue sit ifusa dirigit hoiem i in
 gfitōe cōsily fm̄ ea q̄ rō p̄phēdere pōt. vñ hō
 per prudētiā v̄l eubuliā fit bñ cōsilians vel si
 bi v̄l aly. sed q̄ h̄iana rō nō pōt cōprehen
 dere singularia r̄ cōtingētia q̄ occurrere p̄nt̄:
 r̄ q̄ cogitatōes mortaliū sunt timide r̄ icer
 te p̄uidētie n̄re: vt d̄icitur Sap. 9. r̄ ideo

idiget homo in iustitiam consilii dirigi a deo qui
oia comprehendit: quod fit per donum consilii per quod homo
dirigitur quasi consilio a deo accepto: sicut et in rebus
humanis quod sibi ipsis non sufficit in iustitiam
consilii a sapientioribus consilium regunt. **¶** Ad secundum
dum dicitur quod hoc potest pertinere ad gratiam gratis
datam quod aliquis ita sit boni consilii quod aliis consilium
prebeat. sed quod aliquis a deo consilium habeat quid
fieri oporteat in his que sunt necessaria ad
salutem: hoc est coram omnibus sanctis. **¶** Ad tertium dicitur quod
filius dei aguntur a spiritu sancto secundum modum eorum:
saluato. scilicet libero arbitrio que est facultas volun-
tatis et rationis. et sic in quantum ratio a spiritu sancto moue-
tur vel instruitur ad agendum: operatur filius dei donum
consilii.

Ad secundum sic proce-

ditur. **¶** Videatur quod donum consilii non respondeat uenien-
ter virtuti prudentie. Insuper. n. in suo supremo at-
tingit id quod est superius: ut patet per Dionysium. 7. ca. dicitur
diuini. non sicut homo attingit angelum secundum intellectum
sed virtus cardinalis est inferiori dono: ut scilicet habi-
tudo est. cum ergo consilium sit principium et infimum actus prudentie.
superius autem actus est principium: melius autem in di-
care: ut quod donum respondens prudentie non sit consilium
sed magis iudicium vel preceptum. **¶** Tunc virtuti
sufficiens auxiliium prebeat per unum donum: quia quanta
to aliquid est superius: tanto est magis unitum: ut per
bas in li. de causis. sed prudentie auxiliium prebe-
tur per donum scientie que non solum est speculativa sed
et practica: ut scilicet habitus est. ergo donum consilii non respon-
det virtuti prudentie. **¶** Ad prudentiam proprie
pertinet dirigere: ut scilicet habitus est: sed ad donum con-
sily pertinet quod homo dirigatur a deo sic dicitur est. ergo do-
num consilii non pertinet ad virtutem prudentie. **¶** Sed
dicitur: quia donum consilii est circa ea que sunt agenda propter fi-
nem: sed circa hoc est etiam prudentia. ergo sibi inuicem
conueniunt. **¶** Dicitur dicitur quod principium motuum inferiorum
adiuuat principium et perficit per hoc quod mouet a super-
iori motuum principium: sic corpus in hoc quod moue-
tur a spiritu. manifestum est autem quod rectitudo rationis
humane comparatur ad rationem diuinam sic principium
motuum inferiorum quod mouet ad superius et referuntur
in ipsum. ratio. non eterna est suprema regula omnium humane re-
ctitudinis. et ideo prudentia que importat rationis rectitu-
dinem maxime perficit et iuuat secundum quod regulatur et
mouet a spiritu sancto quod pertinet ad donum consilii ut
dicitur est. unde donum consilii respondet prudentie sicut
ipsam adiuuans et perficiens. **¶** Ad primum ergo
dicitur quod iudicare et percipere non est motus sed mouen-
tis. et quia in donis spiritus sancti mens humana

non se habet ut mouens sed magis ut mota: ut scilicet di-
ctum est: inde est quod non fuit ueniens quod donum
conueniens prudentie preceptum diceret vel iudicium
sed consilium per quod potest significari motus mentis
consiliare ab alio consiliante. **¶** Ad secundum dicitur quod
scire donum non directe respondet prudentie cum sit in
speculatiuis: sed secundum quodammodo extensio: est etiam ad
iuuans: donum autem consilii directe respondet pru-
dentie sicut circa eadem existens. **¶** Ad tertium
dicitur quod mouens motum ex hoc quod mouet mouet
unde mens humana ex hoc ipso quod dirigitur a spi-
ritu sancto fit potens dirigere se et alios.

Ad tertium sic pro-

cedit. **¶** Ut quod donum consilii non maneat in patria.
Consilium. non est eorum que sunt agenda propter finem. sed
in patria nihil erit agendum propter finem: quia ibi homines
ultimo fine potest. scilicet in patria non est donum consi-
lii. **¶** Consilium dubitationem importat. in his
non que manifesta sunt ridiculum est consiliari:
sicut patet per philosophum in 3. et ibi in patria autem tolletur
omnis dubitatio. ergo in patria non est consilium. **¶** In
patria sancti maxime deo conformantur: secundum illud
1. Joh. 3. Cum apparuerit filius eius erimus. sed deo
non uenit consilium secundum illud Romanorum. 1. Quis
consiliari eius fuit. ergo et neque sancti in patria ope-
ritur donum consilii. **¶** Sed dicitur dicitur dicitur
moralis. Cuius uniuscuiusque generis vel culpa vel
iusticia ad suprema curie consilium ducit eundem
generis oppositum vel obtinuisse in certamine vel
non obtinuisse prohibet. **¶** Dicitur dicitur quod sic dicitur
est: dona spiritus sancti ad hoc pertinent quod creatura ra-
tionalis moueatur a deo. circa motum autem hu-
mane mentis a deo duo considerari oportet per quod dicitur quod
alia est dispositio eius quod mouet dum mouet: et
alia dum est in termino motus. et quod dicitur quod mouens
est solum principium mouendi cessante motu cessat
actio mouentis super mobile quod iam uenit ad
terminum: sicut domus postquam edificata est non edi-
ficatur ulterius ab edificatore. sed quoniam mouens
non solum est causa mouendi: sed est etiam ipsa forma
ad quam est motus: tunc non cessat actio mouendi
etiam postquam est deperdit forma. sicut sol illuminat
aerem etiam postquam est illuminatus: et hoc modo deus
causa in nobis et virtute et cognitionem: non solum
quoniam per acquiritur: sed etiam quod diu in eis perseveramus
et sic cognitionem agendum causa est deus in beatis non
quoniam ignorantibus: sed qui continuando in eis cogni-
tionem eorum que agenda sunt. cum quedam sunt que
beati vel angeli vel homines non cognoscunt
que non sunt de essentia beatitudinis: sed pertinet ad

gubernatōem rerū sūm diuinā puidētiam. et
 q̄tū ad hoc ē aliud cōsiderādū. s. q̄ mēs bea
 toz mouet aliter a deo. et alit mens viatorū .
 nā mens viatorū mouet a deo in agēdis per
 B q̄ sedat anxietas dubitatiois i eis pcedēs
 in mēte vero beatorū circa ea q̄ non cogno
 scūt ē simplex nesciā a q̄ ēt angeli purgāt s̄z
 Diony. 7. ca. cel. hierar. nō aut pcedit in eis
 ingit. io dubitatiois: s̄z simplex conuersio ad
 deū. et hoc ē deū cōsulere sic Aug^o dic. 5. sup
 Beñ. ad lřam: q̄ angeli de inferiorib^o deū cō
 sulūt: vnde et instructio q̄ sup hoc a deo istrū
 unt: cōsiliū dī: et s̄m h^o donū cōsily est in bris
 inq̄rū in eis a deo cōtinuaf cognitio eozūz q̄
 sciūt inq̄tuz illuminant de his q̄ nesciūt cir
 ca agēda. Ad p̄mū ḡ dicendū q̄ etiā i be
 atis sūt ali qui actus ordinati ad finē vř q̄ p
 cedētes ex consecutōe finis: sicut q̄ deū lau
 dant: vř q̄bus alios prahūt ad finē quē ipsi
 sūt cōsecuti sicut sūt ministeria angeloz et
 orōnes sanctorū. et q̄tum ad h^o h^o in eis locū
 donū cōsily. Ad scōm dō q̄ dubitatio p̄
 net ad cōsiliū s̄m statū vite p̄ntis: nō aut p̄
 net s̄m q̄ ē cōsiliū in p̄ria: sicut ēt vřtes car
 dinales nō hñt oīo eodē actus in p̄ria et in
 via. Ad tertiū dicēdū q̄ cōsiliū non ē in
 deo sicut in recipiēte: s̄z sicut in dāte: h^o aut
 mō cōformāt deo sancti in patria sicut reci
 piens influenti.

Ad quartum sic pro

cedit. **U** q̄ gnta bñtudo q̄ est de mīa non
 rñdeat dono cōsily. **D**ēs. n. beatitudines s̄
 qdā actus vřtutū: vt s̄ bitū ē. s̄z p̄ cōsiliū i oī
 bus vřtutū actib^o dirigimur. ḡ cōsilio n̄ rñdet
 magis gnta beatitudo q̄ alia. **P**. Prece
 pta dant de his q̄ sunt de necessitate salutis
 cōsiliū aut daf de his que nō sūt de neces
 sitate salutis. mīa aut ē de necessitate salutē
 s̄m illud Jaco. 4. Judiciū sine mīa illi qui
 nō fac mīam: paup̄tas aut nō ē de necessita
 te salutis: sed p̄tinet ad p̄fectōem vite: vt p̄z
 Matb. 19. ḡ dono cōsily magis rñdet bñtu
 do paup̄tatis q̄ bñtudo mīe. **F**. Fruct^o
 cōsequitur ad bñtudies: i potāt. n. dlectatio
 nē quādā spūalē q̄ seq̄ p̄fectos act^o vřtutū.
 s̄z in fructū nō ponit aliqd rñdēs dono cōsily
 vt p̄z Gal. 5. ḡ ē bñtudo mīe n̄ rñdet dono
 cōsily. **S**z ē qd Aug^o dic i li de s̄mōe dñi i
 mōte. Cōsiliū uenit misericordibus: qz vñ
 cū remediū ē de tāris malis erui dimittē

alys et dare. **R** dō q̄ cōsiliū p̄p̄te ē de
 his que sūt vřtilia ad finē. vñ ea q̄ maxie sunt
 vřtilia ad finem maxime debent correspon
 dere dono cōsily. hoc aut ē mīa: s̄z illud. i. ad
 Thimot. 4. Pietas ad oīa vřtilis ē. et ideo
 spāl̄r dono cōsily rñdet bñtudo mīe non sic
 eliciēti: s̄z sicut dirigēti. **A**d p̄mūz ḡ dō q̄
 et cōsiliū dirigat in oībus actibus vřtutum
 spāl̄r tñ dirigat in opibus mīe rōne iā dicta.
Ad scōz dō q̄ cōsiliū s̄m q̄ ē donū sp̄i
 ritus sc̄i dirigat nos i oībus que ordināt in fi
 nē vite eterne: siue sint de necessitate salutē
 siue nō: et tñ nō oē op^o mīe ē de necessitate
 salutis. **A**d tertiūz dō q̄ fructus impoztat
 qdādam vřtutū. in practicis aut non est vřti
 mum in cognitione s̄z in opatōe q̄ ē finis. et
 iō in fructus nihil ponit qd p̄tinet ad co
 gnitōem practicā: s̄z solū ea q̄ p̄tinet ad opa
 tiones in quibus cognitio practica dirigat
 inē que ponit bonitas et benignitas que rñ
 dent misericordie.

Finde cōside

Orandū ē de vitys oppositis
 prudētie. **D**ic. n. Aug^o i 4. 3
 Julianū: q̄ oībus vřtutibus
 nō solū sūt vitia manifesta

discretōe dñia sicut prudētie temeritas. vep
 etiā vitia quodāmodo nec veritate s̄z qdā
 specie fallere s̄nta sicut ipi prudētie astutia.
 p̄ ḡ considerādum ē de vitys que manife
 ste dñietatē hñt ad prudētiā: q̄. s. vitia pueni
 unt ex defectu prudētie: vel eoz que ad pru
 dentiā regrūt. 2° de vitys que hñt quādā
 s̄ntitudinē falsaz cū prudētia: que. s. cōtingūt
 p̄ abusu eoz que ad prudentiā regrunt. **Q**
 vō sollicitudo ad prudētiā p̄tinet. **C**irca p̄
 mū cōsiderāda sūt duo. p̄ qdē de iprudē
 tia. 2° de negligētia que sollicitudinē oppo
 nit. **C**irca p̄mū querunt sex. p̄ de iprudē
 tia vřtū sit p̄ctm̄. 2° vřtū sit spāle p̄ctm̄. 3°
 de precipitatōe siue temeritate. 4° de incō
 sideratōe. 5° de incōstantia. 6° de origine
 horum vitiorum.

Ad primum sic pro

cedit. **U** q̄ iprudētia non sit p̄ctm̄. **D**ē. n.
 p̄ctm̄ ē volūtariū: vt Aug^o dicit: iprudētia
 aut nō ē aliqd volūtariū. nullus. n. est eē im
 prudēs. ḡ iprudētia nō ē p̄ctm̄. **P**. Nullū
 p̄ctz nascit cū boīe nisi origiale: s̄z iprudētia

intelligētie et solertie p̄inet ad negligētiā et incōstantiā. ¶ Ad p̄mū ḡ dō q̄ rō illa p̄cedit de gnālitate que ē fm̄ participationem. ¶ Ad sc̄dm̄ dō q̄ q̄a sc̄ia ē magis remota a moralib⁹ q̄ prudētia fm̄ pp̄iam rōem vtri usq; inde ē q̄ ignorātia nō hēt de se rōem peccati mortalis: sed solū rōe negligētie p̄cedentis vel effectus sequētis: et p̄ hoc ponit inē gnāles cās pct̄i. s; imprudētia fm̄ pp̄iā rōem iportat vitiiū mortale: et iō magis pōt dici sp̄ale pct̄i. ¶ Ad tertiuū dō q̄ q̄i corruptio diuersarū circūstātiarū hēt idem motuū nō diuersificat pct̄i sp̄es: sicut eiusdē sp̄ei ē pct̄i vt aliq; accipiat nō sua et vbi non deberet et q̄i non deberet. s; si sint diuersa motiua: tunc eēt diuersē sp̄es: puta si vnus acciperet vbi nō debēt vt faceret iniuriā loco sacro qd̄ facit sp̄em sacrilegy. alius q̄i non dō p̄t solū sup̄fluuū appetitū h̄idū qd̄ esset simplex auaricia: et iō defect⁹ eorū q̄ regrunt ad prudētiā nō diuersificant sp̄es nisi q̄tuz ordinant ad act⁹ rōnis: vt dictū ē.

Ad tertium sic pro

cedit. ¶ Vt q̄ precipitatio nō sit pct̄i sub iprudētia contentū. Imprudētia. n. opponit virtuti prudētie. s; precipitatio opponit dono cōsily. dicit n. Greg⁹ in 2. moral. q̄ donū cōsily dat vtra precipitātiōem. ḡ precipitatio nō ē pct̄i sub iprudētia contentū. ¶ P̄. Precipitatio videt ad temeritatē p̄tinē: temeritas autē presūptōem importat qd̄ p̄tinet ad sup̄biā. ḡ precipitatio nō ē vitiiū sub iprudētia cōtentum.

¶ P̄. Precipitatio videt iportare quādam inordinatā festinationē: sed in cōsiliando n̄ solū contingit eē pct̄i p̄ h̄ q̄ aliq; ē festin⁹: sed etiā si sit nimis tardus: ita q̄ p̄treat oportunitas opis: et ē fm̄ inordinatōes aliarū circūstātiarū: vt dicit in 6. ethi. ḡ non magis precipitatio dōz ponit pct̄i sub iprudētia cōtētū q̄ tarditas aut aliq; alia huiusmōdi ad inordinatōem cōsily p̄tinētia. S; 5 ē qd̄ dicit puer. 4. Via ip̄iorū tenebrosa: nesciūt vbi corruāt tenebre autē vie impietatis p̄tinēt ad iprudētiā. ḡ corruere siue precipitari ad imprudētiā p̄tinet. R̄ dō q̄ precipitatio i actib⁹ aie metaphorice dicit fm̄ similitudinē a corpali motu acceptā. Dicit autē precipitari fm̄ corpale motū qd̄ a sup̄iori i ima puenit fm̄ impetum quē daz pp̄riū motus vel alie ipellētis nō ordinate descendendo p̄ gradus. sūmū autē aie ē ipsa

rō: imū autē ē ipsa opatio p̄ corpus exercita. gradus autē medij p̄ quos opz ordinate d̄scēdere sunt memoria p̄teritorū: intelligētia p̄ntiū: solertia in cōsiderādis futuris euentib⁹. rō cinario cōferens vnū alteri: docilitas p̄ quaz aliq; nō accēscit sententijs maloz. p̄ quos qdem gradus aliq; ordinate descendit recte cōsiliando. s; aliq; autē ferat ad agendū p̄ ipetuz volūtatis vel passionis p̄trāsitis huiusmodi gradib⁹: dicit precipitatio. cū ḡ iordinatio cōsily ad iprudētiā p̄tineat: manifestū est q̄ vitium precipitatis sub iprudētia cōtinetur.

¶ Ad p̄mū ḡ dō q̄ cōsily rectitudo p̄tinet ad donū cōsily et ad virtutē prudētie: s; diuersimode vt s̄ dictū ē: et iō precipitatio vtriq; contrariat. ¶ Ad secundū dō q̄ illa dicit fieri temere q̄ rōne non regūtur: qd̄ qdem pōt contingere dupl̄. vno mō ex impetu volūtatis vel passionis. alio mō ex cōtēptu regulē virgēntis: et h̄ p̄pe importat temeritas. vnde v̄ ex ea radice sup̄bie puenire q̄ refugit sub eē regulē aliene. p̄cip. tatio autē se hēt ad vtrūq; vnde temeritas sub precipitatione cōtinet: q̄uis precipitatio magis respiciat p̄mū. ¶ Ad tertiuū dō q̄ in iqsitōe cōsily multa p̄ticularia sunt cōsiderāda. et iō p̄hs dicit in 6. ethi. Oportet cōsiliari tarde. vnde precipitatio dicitur opponitur rectitudini cōsily q̄ tarditas sup̄flua que habet quādam similitudinem recti cōsily.

Ad quartum sic pro

cedit. ¶ Vt q̄ in cōsideratio nō sit pct̄i sp̄ale sub iprudētia contentū. Lex. n. diuina ad nullū pct̄i nos inducit fm̄ illud psal. Lex dñi immaculata. inducit autē ad nō cōsiderādū fm̄ illud Mat̄h. 10. Nolite cogitare quod aut qd̄ loq̄mini. ḡ incōsideratio nō ē pct̄i. ¶ P̄. Quicūq; cōsiliat opz q̄ multa cōsideret. sed p̄ defectū cōsily ē precipitatio: et p̄sequēs ex defectu cōsideratōis. ḡ precipitatio sub incōsideratōe cōtinet. nō ḡ incōsideratio ē sp̄ale peccatū. ¶ P̄. Prudētia cōsistit in cōsideratione actū rōis p̄ctice q̄ sūt cōsiliari iudicare de cōsiliat⁹ et p̄cipere: s; cōsiderare p̄cedit oēs istos act⁹: ga p̄tinet et ad intellectū speculatiuū. ḡ incōsideratio nō ē sp̄ale pct̄i sub iprudētia cōtētū. ¶ Sed 5 ē qd̄ dicit puer. 4. Oculi tui videant recta: et palpebre tue p̄cedāt gressus tuos: qd̄ p̄tinet ad prudētiā. s; cōtrarium hui⁹ agit p̄ incōsideratōem. ḡ incōsideratio

est spale pectm sub iprudētia cōtētū. ¶ **B**°
dō q̄ consideratio importat actū intellect^o
vītate rei intuetis: sicut aut̄ ingitio p̄inet
ad rōem: ita iudiciū p̄inet ad intellectū.
vnde ⁊ in speculatiuis demōstratiua scia d̄r
iudicatiua inq̄tum per resolutōē in p̄ma
p̄ncipia intelligibilia de vītate ingitoy diu
dicat: ⁊ ideo cōsideratio maxime p̄inet ad
iudiciū. vnde ⁊ defect^o recti iudicy ad vitiū
incōsideratōis p̄inet: put. s. aliq̄s i recte iu
dicādo deficit ex B q̄ orēnit v̄l negligit attē
dere ea ex q̄bus rectū iudiciū p̄cedit. vnde
manifestū ē q̄ incōsideratio ē p̄ctm̄. ¶ **A**d
p̄mum q̄ dō q̄ d̄ns nō p̄hibet cōsiderare ea q̄
sunt agēda v̄l oicēda q̄n homo h̄z oppor
tunitatē: sed dat fiduciā discipulis in v̄bis idu
ctis: vt deficiēte sibi opportunitate v̄l p̄pter
iperitiā: v̄l q̄a subito p̄occupētur: in solo di
uino cōfidant cōsilio: q̄a cū ignozam^o qd agē
debeam^o: B solū hēm^o refidni: vt oculos no
stros dirigam^o ad deū: sicut d̄r. 2. palipo. 20.
aliogn si hō p̄mittat facē qd p̄t solū di
uinū auxiliū expectans videt̄ tentare deum.
¶ **A**d secūdū dō q̄ tota cōsideratio eoz q̄ in
cōsilio attēdūtur ordinat̄ ad recte iudicāduz:
⁊ iō cōsideratio in iudicio p̄ficiē. vnde etiāz
incōsideratio maxime opponit̄ rectitudinē
iudicy. ¶ **A**d tertiu^o dō q̄ incōsideratio hic
accipit̄ fm̄ determinatā mām. i. fm̄ agibilia
biāna i q̄bus pla sūt attēdēda ad recte iudi
candū q̄: etiā in speculatiuis: q̄a opationes
sunt in singularibus.

Ad quintum sic pro

cedit. ¶ **U**r q̄ incōstantia nō sit vitiū sub ipru
dentia cōtētū. Incōstantia. n. videt̄ in B cōsi
stere q̄ hō nō p̄sistat in aliquo difficili. sed
p̄sistere in difficilib^o p̄inet ad fortitudinē. q̄
incōstantia magis opponit̄ fortitudinē q̄ pru
dentie. ¶ **P.** Jaco. 3. d̄r. Ubi zelus ⁊ cōtētio
ibi incōstantia ⁊ oē op^o p̄raui: s̄z zelus ad iui
diā p̄inet. q̄ incōstantia nō p̄inet ad iprudē
tiā: sed magis ad inuidiā. ¶ **P.** Ille v̄r eē in
cōstans q̄ nō p̄seuerat in eo qd p̄posuerat:
qd qdē p̄inet in delectatōib^o ad incontinē
tē: in tristicy aut̄ ad mollē siue delicatū: vt
d̄r in. 7. etbi. q̄ incōstantia nō p̄inet ad ipru
dētiā. ¶ **S**ed q̄ ad prudētiā p̄inet p̄
ferre maius bonū min^o bono. q̄ defisit̄ a me
liori p̄inet ad iprudētiā. s̄z B ē incōstantia.
q̄ incōstantia p̄inet ad iprudētiā. ¶ **B**° dō

q̄ incōstantia iportat recessū quēda; a bono
p̄posito diffinito: huiusmōi aut̄ recessus p̄n
cipiū qdē h̄z a vi appetitiua. non. n. aliq̄s re
cedit a p̄ori bono p̄posito: nisi p̄p̄ aliqd qd
sibi inordinate placet: s̄z iste recessus nō cō
sumat̄ nisi p̄ defectū rōnis q̄ fallit̄ in B q̄ re
pudiat id qd recte acceptauerat. ⁊ q̄a cū pos
sit resistere ipulsiui passionis: si nō resistat B
ē ex debilitate ipsi^o q̄ nō tenet se firmū i bo
no p̄posito c̄cepto: ⁊ iō incōstantia q̄tum ad
sui c̄sumatōē p̄inet ad defectū rōis: sicut
aut̄ ois rectitudo rōnis practice p̄inet aliq̄
lit̄ ad prudētiā: ita ois defect^o eiusdē p̄inet
ad iprudētiā: ⁊ iō incōstantia fm̄ sui c̄suma
tōem ad iprudētiā p̄inet: ⁊ sicut p̄cipitatio
ē ex d̄fectu circa actū cōsily: ⁊ incōsideratio
circa actū iudicy: ita incōstantia circa actū
p̄cepti. ex h. n. d̄r aliq̄s eē incōstās q̄ rō defi
cit in p̄cipiēdo ea que sūt cōsiliata ⁊ iudicata
¶ **A**d p̄mum q̄ dō q̄ bonū prudētie parti
cipat̄ in oibus v̄tutib^o moralib^o: ⁊ fm̄ hoc p̄
sistere in bono p̄inet ad oēs v̄tutes morales
p̄cipue t̄n ad fortitudinē q̄ patit̄ maiorē ipul
sum ad h̄z. ¶ **A**d secūdum dō q̄ inuidia
⁊ ira q̄ est cōtētōis p̄ncipiū faciūt incōstā
tiā ex parte appetitiue virtutis ex qua ē p̄n
cipium incōstantie vt dictum ē. ¶ **A**d tertiu^o
dō q̄ continētia ⁊ p̄seuerātia nō videt̄ eē
i vi appetitiua: s̄z solū i rōne. cōtinens. n. pati
tur qdē pueras c̄cupiscētias: ⁊ p̄seuerās
graues tristicias: qd designat defectū appeti
tiue v̄tutis: sed rō firmū p̄sistit cōtinētis qdē
c̄cupiscētias: p̄seuerātis aut̄ c̄tra tristici
as. vnde cōtinētia ⁊ p̄seuerātia videt̄ eē spe
cies cōstantie ad rōem p̄tinentis: ad quā etiā
p̄inet incōstantia.

Ad sextum sic proce

dit. ¶ **U**r q̄ p̄dicta vitia nō oriunt̄ ex luxuria.
Incōstantia. n. orit̄ ex inuidia: vt dictū ē: s̄z
inuidia ē vitiū distinctū a luxuria. q̄ p̄dicta
vitia nō oriunt̄ ex luxuria. ¶ **P.** Jaco. i. d̄r.
Vir duplex aio incōstās est in ois us v̄s su
is. sed duplicitas nō v̄r ad luxuriā p̄tinere:
sed magis ad volositatē q̄ est filia auaricie:
fm̄ Hregl. 31. moral. q̄ p̄dicta vitia non oriū
tur ex luxuria. ¶ **P.** P̄dicta vitia p̄tinēt
ad defectū rōis: s̄z vitia spūalia p̄pingora sūt
rōi q̄ vitia carnalia. q̄ p̄dicta vitia magis ori
unt̄ ex vitis spūalib^o q̄ ex vitis carnalibus.
¶ **S**z q̄ ē q̄ Hrego^o. 31. moral. ponit̄ p̄dicta

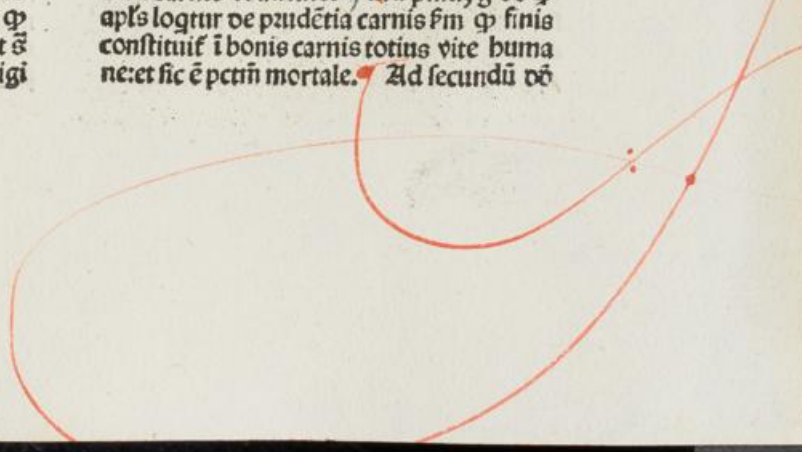

Prudētia. n. ē nobilitas virtutis q̄ alie virtutes
 morales. vtpote oīum regitiua: sed nulla iu
 sticia r̄pantia ē pctm̄. ḡ neq; aliq̄ prudētia
 ē pctm̄. ¶ Prudēter opari ad finē q̄ licite
 amat n̄ ē pctm̄: s; caro licite amat: nemo .n.
 vnq̄ carnē suā odio habuit: vt h̄r ad Ep̄h. 5.
 ḡ prudētia carnis non ē pctm̄. ¶ Sic hō
 tētat a carne: ita etiā tētat a mundo r̄ a dia
 bolo. sed nō ponit inē pctā aliq̄ prudētia mū
 di: vel etiā diaboli: ḡ neq; o; ponit inē pctā
 aliq̄ prudētia carnis. ¶ Nullus ē ini
 micus deo nisi pp̄t iniquitatē: s̄m illud Sap.
 14. Sil odio sūt deo impius r̄ impietas ei?
 s; sicut d̄r ad Ro. 8. prudētia carnis inimica
 ē deo. ḡ prudētia carnis ē pctm̄. ¶ B. d̄r q̄
 sicut s̄ dictū ē: prudētia ē circa ea que sunt
 ad finē totius vite: r̄ iō prudētia carnis p
 prie d̄r s̄m q̄ aliqs bona carnis hēt vt vlti
 mū finē sue vite. manifestū ē autē q̄ b̄ ē pec
 catū: p̄ B. n. hō deordinat circa vltimū finē
 q̄ nō consistit in bonis corpis: sicut s̄ hitum ē
 r̄ iō prudētia carnis ē pctm̄. ¶ Ad primum
 ḡ d̄r q̄ iusticia r̄ r̄pantia i sui rōne ipoztant
 id vnde v̄tus laudat. i. equalitatē r̄ cōcupi
 scētiarum refrenatōem: r̄ iō nunq̄ accipiū
 tur in malo. s; nomē prudētie sumit a puidē
 do sicut s̄ dictū ē: qd̄ etiā ad mala extēdi po
 test: r̄ iō lz prudētia simplr̄ dicta i bono ac
 cipiat: aliq̄ tñ addito pōt accipi in malo. r̄ s; z
 hoc d̄r prudētia carnis ē pctm̄. ¶ Ad secū
 dum d̄r q̄ caro ē ppter aiām: sicut mā. pp̄
 formā. r̄ instrumētū ppter p̄ncipale agens.
 r̄ iō sic licite dirigit caro ut ordinet ad bonū
 aiē sicut ad finē. si autē i ipso bono carnis cō
 stituat vltimū finis: erit inordinata r̄ illicita
 dilectio. r̄ h̄ modo ad amorē carnis ordina
 tur prudētia carnis. ¶ Ad tertiu d̄r q̄ dia
 bolus nos tētat nō per modū appetibilis s; z
 p modū suggerentis. r̄ iō cum prudētia im
 portet ordinē ad aliquē finē appetibilez: nō
 ita d̄r prudētia diaboli sic prudētia r̄sp̄cū ali
 c' mali finis sub cui' rōne tētat nos mūdus
 r̄ caro: inq̄tum. s. pponūtur nobis ad appe
 tēduz bona mundi vel carnis: r̄ ideo d̄r pru
 dentia carnis r̄ etiā prudētia mūdi: s̄m illud
 Luc. 16. Filij huius seculi prudētiores sunt
 in gnatione sua. r̄ c. Ap̄ls aut totū cōphēdit
 sub prudētia carnis: q̄a etiā exteriores res
 mundi appetim' ppter carnē: pōt tñ dici q̄
 q̄a prudētia quodāmodo d̄r sapientia: vt s̄
 dictū est: ideo s̄m tres tētatōes pōt intelli

triplex prudētia. vñ Jaco. 3. d̄r sapientia eē
 terrena aialis r̄ diabolica vt supra habitum
 est cū de sapientia ageret.

Ad secundum sic pro

cedit. ¶ q̄ prudētia carnis sit pctm̄ morta
 le. ¶ Rebelle. n. d̄ne legi ē peccatuz morta
 le: q̄a p hoc d̄s tētat: sed prudētia carnis
 nō ē subiecta legi d̄ne: vt h̄r Ro. 8. ḡ prudē
 tia carnis est peccatū mortale. ¶ De pec
 catū i sp̄m sanctum ē pctm̄ mortale: s; pru
 dentia carnis vt eē peccatū in sp̄m sanctū
 nō. n. pōt eē subiecta legi dei: vt d̄r Ro. 8.
 r̄ ita videt eē peccatū irremissibile: qd̄ est p
 priū peccatū in sp̄m sanctū. ḡ prudētia car
 nis est pctm̄ mortale. ¶ Maximo bono
 maximū malū opponit: vt p̄z i. 8. etbi. s; pru
 dentia carnis opponit prudētie q̄ est p̄cipua
 inē virtutes morales. ḡ prudētia carnis ē p̄
 cipuū inē pctā mortalia: r̄ ita ē pctm̄ morta
 le. ¶ Illud qd̄ diminuit pctm̄ nō im
 portat de se rōem peccati mortalis. sed cau
 te p̄seq ea que p̄tinent ad curā carnis: qd̄
 vt ad prudētiā carnis p̄tinere diminuit pec
 catū. ḡ prudētia carnis de sui rōne non ipoz
 tat pctm̄ mortale. ¶ d̄r q̄ sicut s̄ dictuz
 ē: prudēs d̄r aliqs duplr̄. vno simplr̄. s. i or
 dine ad finē tot' vite. alio' s̄m qd̄. s. in ordi
 ne ad finē aliq̄ p̄ticularē: puta sicut d̄r ali
 quis prudēs i negociatōe vt i aliq̄ huiusmo
 di. Si ḡ prudētia carnis accipiat s̄m abso
 lutā prudētie rōez: ita. f. q̄ i cura carnis cōsti
 tuat vltimus finis totius vite: sic ē peccatuz
 mortale: q̄z p hoc hō auertit a deo cū impos
 sibile sit eē p̄les fines vltimos: vt s̄ hitum ē.
 Si vō prudētia carnis accipiat s̄m rōnem
 particularis prudētie: sic prudētia carnis ē
 peccatū veniale. contigit. n. qn̄q; q̄ aliqs in
 ordinate afficit ad aliq̄ delectabile carnis
 absq; b̄ q̄ auertat a deo p peccatū mortale.
 vñ nō cōstituit finē tot' vite i delectatione
 carnis: r̄ sic adhibere studiū ad hāc delecta
 tionē cōsequēdā ē pctm̄ veniale: qd̄ p̄tinet
 ad prudētiā carnis. Si vero aliqs actu curā
 carnis referat in finē honestū: puta cū aliqs
 studet comestioni pp̄t corporis sustētatio
 nē nō vocat prudētia carnis: q̄a sic vtil hō
 cura carnis vt ad finē. ¶ Ad p̄mu; ḡ d̄r q̄
 ap̄ls loquitur de prudētia carnis s̄m q̄ finis
 constituit i bonis carnis totius vite huma
 ne: et sic ē pctm̄ mortale. ¶ Ad secundū d̄r

¶ **Q**uidam dicitur quod prudentia carnis non importat peccatum in spiritu sancto. quod non potest esse subiecta legi dei non sic est intelligendum quod ille qui habet prudentiam carnis non possit conuerti et subiacere legi dei: sed quia ipsa prudentia carnis legi dei non potest esse subiecta sicut nec iniusticia potest esse iusta: nec calor potest esse frigidus: quousque calidum possit esse frigidum. ¶ Ad tertium dicitur quod omne peccatum opponitur prudentie: sicut et prudentia precipua in omni uirtute. sed id non oportet quod quodlibet peccatum prudentie oppositum sit grauissimum: sed solum quod opponitur prudentie in aliquo maximo.

Ad tertium sic procedit.

¶ **Q**uia astutia si sit spiritalis peccatum. Verba enim sacre scripture non inducunt aliquem ad peccatum: inducunt autem ad astutiam: sicut illud pueri. pueri uero de puerulis astutia. et astutia non est peccatum.

¶ **P**uerus. id est. dicitur. Astutus omnia agit cum consilio. autem ad finem bonum: aut ad finem malum. si ad finem bonum non uult esse peccatum. si autem ad finem malum uult pertinere ad prudentiam carnis uult scire. et astutia non est spiritalis peccatum a prudentia carnis distinctum. ¶ **H**ieronymus. in moralibus exponens illud Job. 12. Deridet iusti simplicitas: dicit. Sapientia hominum mundi est: cor machinatorum tegere: sensum uerbis uelare: que falsa sunt uia ostendere: que uera se falsa demonstrare: et postea subdit. Hec prudentia uisus a iuuenibus scilicet: a pueris percipitur: et ea que predicta sunt uidentur ad astutiam pertinere. et astutia non distinguitur a prudentia carnis uel mundi: et ita non uult esse spiritalis peccatum. ¶ **S**ed dicitur quod apostolus dicit. 2. ad Cor. 4. Abdicamus occulta dedecoris non ambulantes in astutia: neque adulterantes uerbum dei. et astutia est quoddam peccatum.

¶ **R**espondens dicitur quod prudentia est recta ratio agibilium: sicut scientia est recta ratio scibilium. contingit autem in rectitudine scientie dupliciter peccare in speculatiuis. uno quodammodo quando ratio inducitur ad aliquam conclusionem falsam que apparet uera. alio ex eo quod ratio procedit ex aliquibus falsis que uidentur esse uera: siue sint ad conclusionem ueram siue ad conclusionem falsam: ita est etiam aliquod peccatum potest esse in prudentia habens aliquam similitudinem eius dupliciter. uno quod studium rationis ordinatur ad finem qui non est uere bonus: sed apparatus. et hoc pertinet ad prudentiam carnis. alio in quantum aliquis ad finem consequendum uel ad bonum uel ad malum utitur non ueris uis: sed falsis et apparatus: et hoc pertinet ad peccatum astutie. unde est quoddam peccatum prudentie oppositum a prudentia carnis distinctum.

¶ **Q**uidam dicitur quod sicut Augustinus dicit in 4. libro Juliani: sicut prudentia abusuque quibus in malo accipitur: ita etiam astutia quibus in bono: et hoc propter similitudinem unius ad alterum. prope tamen astutia in malo accipitur: sicut et philosophus dicit in 6. ethici. ¶ **A**d secundum dicitur quod Hieronymus sub prudentia mundi accipit omnia que pertinent ad falsam prudentiam pertinere. unde est sub hac reprehenditur astutia. ¶ **A**d tertium dicitur quod astutia potest consiliari et ad finem bonum et ad finem malum: nec oportet ad finem bonum falsis uis uenire et falsis: sed uerum unde astutia etiam si ordinatur ad bonum finem est peccatum.

Ad quartum sic procedit.

¶ **U**ideatur quod dolus non sit peccatum ad astutiam pertinens. Peccatum enim in peccatis uiris non inuenitur precipue mortale. inuenitur autem in eis aliquis dolus: sicut illud. 2. ad Cor. 12. Cum essem astutus uolo uos cepi. et dolus non est semper peccatum.

¶ **D**olus maxime ad linguam pertinet uerum: sed illud psalmus. Linguis suis dolose agebat. astutia autem sicut et prudentia est in ipso actu rationis. et dolus non pertinet ad astutiam.

¶ **P**rouer. 12. dicitur. Dolus in corde cogitantium mala. sed non omnis malorum cogitatio pertinet ad astutiam. et dolus non uult ad astutiam pertinere.

¶ **S**ed dicitur quod astutia ad circoueniendum ordinatur sicut illud apostolus ad Eph. 4. In astutia ad circouentionem erroris: ad quod est dolus ordinatur. et dolus pertinet ad astutiam. ¶ **R**espondens dicitur quod sicut dicitur: ad astutiam pertinet assumere uias non ueras sed falsas et apparatus ad aliquem finem consequendum uel bonum uel malum. assumptio autem harum uiarum potest dupliciter considerari. uno quodammodo in ipsa executione uiarum huiusmodi: et hoc prope pertinet ad astutiam: sicut est excogitatio rectarum uiarum ad debitum finem pertinet ad prudentiam. alio modo potest considerari taliu uiarum assumptio sicut executionem operis: et hoc pertinet ad dolum: et idem dolus importat quamdam executionem astutie: et hoc pertinet ad astutiam pertinere. ¶ **A**d primum dicitur quod sic astutia prope accipitur in malo: abusuque autem in bono: ita etiam et dolus est astutie executio. ¶ **A**d secundum dicitur quod executio astutie ad decipiendum primo quodammodo et principaliter fit per uerba que percipientium locum tenent in signa quibus homo significat aliquid alteri: ut patet per Augustinum in libro doctrina christiana. et idem dolus maxime attribuitur locutioni: contingit tamen esse dolum et in factis: sicut illud psalmus. Et dolum facerent in suos eius. ¶ **E**t etiam

dolus in corde fm illud **Eccl. 19.** In lora ei⁹ plena sūt dolo: s; hē fm q; aliqs dolo exco-
 gitat: fm illud ps. **Et dolo tota die medita-
 banf.** ¶ Ad tertiu dō q; q̄cūq; cogitant ali-
 qd malū facē: necesse ē q; excogitēt aliqs vi-
 as ad hoc q; p̄positum impleant: ⁊ v̄plu-
 rimum excogitant vias dolofas q̄b⁹ facilius
 p̄positū cōsequūt: q̄uis cōtingat q̄nq; q; absq;
 astutia ⁊ dolo aliq apte ⁊ p̄ violentiā malum
 op̄fē: s; h q; difficultē fit i pauciorib⁹ accidit.

Ad quintum sic pro-

cedit. ¶ q; fraus ad astutiā p̄tineat. Nō. n.
 ē laudabile q; aliqs decipi se patiat ad qd
 astutia tēdit. ē aut laudabile q; aliqs patiat
 fraudē fm illud. i. ad Cor. 6. Quare nō ma-
 gis fraudē patimini. q; fraus nō p̄tinet ad
 astutiā. ¶ S. Fraus p̄tinē v̄r ad illicitā acce-
 ptōem v̄r receptōem extioz rez: d̄. n. actū
 s̄. q; vir qdā noīe Ananias cū saphyra vxo-
 re sua v̄didit agrū: ⁊ fraudauit d̄ p̄cio agri.
 s; illicite v̄sturare vel retinere res extiozes
 p̄tinet ad iniusticiā v̄r illiberalitatē. q; fraus
 non p̄tinet ad astutiā que opponit p̄rudētiē
 ¶ S. Nullus astutia v̄t̄s seipm: s; aliqrū
 fraudes sūt s̄ seipfos: d̄. n. p̄uer. i. de q̄bus
 dam q; molunt fraudes contra aīas suas.
 q; fraus n̄ p̄tinet ad astutiā. ¶ S. S. Fraus
 ad deceptōem ordinat fm illud **Job. 13.**
 Nūquid decipiet vt hō v̄ris fraudulentys.
 ad idē ē ordinat astutia. q; fraus ad astutiā
 p̄tinet: ¶ d̄ q; sicut dolus cōstitit i execu-
 tōe astutie: ita etiā ⁊ fraus. sed in B differre
 vident q; dolus p̄tinet vniuersalr ad execu-
 tionē astutie: siue fiat p̄ v̄ba siue p̄scā. fraus
 aut magl p̄p̄e p̄tinet ad executōem astutie
 fm q; fit p̄ facta. ¶ Ad p̄mū q; d̄ q; ap̄ls n̄
 inducit fideles ad B q; decipiant i coḡscen-
 do: s; ad B q; defectū deceptōis patient to-
 lerent i sustinēdis iniurijs fraudulēter illat
 ¶ Ad secūdū d̄ q; executio astutie p̄t̄ sic
 ri p̄ aliqd aliud v̄t̄iū: sicut ⁊ executio p̄rudē-
 tie fit p̄ v̄tutes. ⁊ B mō nihil phibet defrau-
 datōem p̄tinere ad auariciā vel ad illibera-
 litatem. ¶ Ad tertiu d̄ q; illi qui fraudes
 faciunt ex eozum intētōe non molunt ali-
 quid s̄ seipfos vel s̄ aīas suas: s; ex iusto d̄i
 iudicio puenit vt id qd s̄ alios molunt s̄
 eos reto: queat. s; illud ps. Incidit i foueā
 quam fecit.

Ad sextum sic proce-

dit. ¶ q; licitū sit sollicitudinē h̄re de t̄pali-
 bus reb⁹. Ad p̄fidētē. n. p̄tinet sollicitū eē ⁊ e-
 bis q̄b⁹ pest s; illud **R. o. 12.** Qui pest i soli-
 citudine: s; hō pest ex d̄ina ordiatōe t̄pali-
 reb⁹: s; illd ps. **Diā subiecisti sub pedib⁹ ei⁹**
 oues ⁊ boues. ⁊ c. q; hō d̄z h̄re sollicitudinez
 de t̄pali- reb⁹. ¶ S. Unusq; sollicit⁹ ē de
 sine p̄p̄e que opaf. s; licitū ē h̄re opari p̄
 p̄ter t̄palia q̄b⁹ vitā sustētet. v̄n aplūs d̄c. 2.
 ad **Thessal. 3.** Si qs nō vult opari nō mā-
 ducet. q; licitū ē sollicitari de reb⁹ t̄pali-
 bus. ¶ S. Sollicitudo de opib⁹ m̄ie laudabil⁹ ē
 fm illud 2. ad **Thimot. 5.** Cū **R. omā** venis-
 set sollicite me q̄stuit. s; sollicitudo t̄paliuz
 rez q̄nq; p̄tinet ad opa m̄ie: puta cū qs sollici-
 tudinē adhibz ad p̄curādū negociā pupillo-
 rū ⁊ paup̄ez. q; sollicitudo t̄paliū rez n̄ ē illi-
 cita. ¶ S. S. ē qd d̄ns d̄c **Mat. 6.** Nolite
 solliciti eē dicētes. qd māducabim⁹: aut
 qd bibem⁹: aut q̄ opiemur: q; tū s̄ maxie ne-
 cessaria. ¶ B. d̄ q; sollicitudo ipoznat stu-
 diū qdā adhibitū ad aliqd cōsequēdū. Māi
 festū ē at q; mai⁹ studiū adhibet vbi ē timor
 deficiēdi: ⁊ iō vbi ē securitas cōsequēdi m̄ior
 infuenit sollicitudo. Sic q; sollicitudo t̄pali-
 um rez triplr̄ p̄t̄ eē illicita. Uno qdē mō ex
 p̄te ei⁹ de q; sollicitamur. si. s. t̄palia tanq; si
 nē q̄ram⁹. v̄n ⁊ **Aug⁹** d̄c in li. de opib⁹ mōa
 choz: cū d̄ns d̄c. Nolite solliciti eē. ⁊ c. B
 d̄c: vt n̄ ista itueat: ⁊ p̄p̄e ista faciāt q̄qd in
 euāgely p̄dicatōe facē iubēt. Alio p̄r esse
 t̄paliū sollicitudo illicita p̄p̄e sup̄fluum stu-
 dium qd apponit ad t̄palia p̄curāda. p̄p̄e q;
 hō a sp̄ualib⁹ q̄b⁹ p̄ncipali⁹ iſuire d̄z retrahit
 ⁊ iō d̄r **Mat. 13.** q; sollicitudo secl̄i suffo-
 cat v̄bū. 3. mō ex p̄te timoris sup̄flui: q̄n. s.
 aliqs timer ne faciēdo qd d̄z necessaria sibi
 deficiāt: qd d̄ns triplr̄ excludit. p̄ p̄p̄e maio-
 ra b̄n̄ficia hōi p̄stita diuinit⁹ p̄ter suā sollici-
 tudinē. s. corp⁹ ⁊ aīam. 3. p̄p̄e subuētiōem q;
 deus a⁹ alibus ⁊ plantis subuenit absq; ope
 humano fm p̄portōez sue n̄e. 3. ex d̄uina
 p̄uidētia p̄p̄e cui⁹ ignorāā gētiles circa tē-
 poralia bona q̄renda p̄ncipali⁹ sollicitatur
 ⁊ iō excludit q; p̄ncipalr̄ n̄ra sollicitudo eē
 d̄z de sp̄ualib⁹ bonis sp̄ates q; ē t̄palia no-
 bis pueniēt ad necessitatē si fecerim⁹ qd debe-
 mus ¶ Ad p̄mū q; d̄ q; t̄palia hōi subiecta
 sūt hōi vt eis v̄traf ad necessitatē: nō vt i eis

finē constituat ⁊ supflue circa ea sollicitē.
¶ Ad scdm dō q sollicitudo ei⁹ q corpali la
boze panē acgrit: n̄ ē supflua si sit moderata
⁊ iō Hierony⁹ dicit q labor exercēdus ē: solli
citudō tollenda supflua. s. aiūm ingētans.
¶ Ad tertiu dīcēdū q sollicitudo ipaliū in
opibus mīe ordinat ad finē caritatis. ⁊ ideo
nō ē illicita nisi sit supflua.

Ad septimum sic pro

cedit. ¶ qd aliq̄s debeat sollicit⁹ eē futuro
rū. ¶ d. n. puer. 6. ¶ Uade ad fornicā o piger ⁊
ōsidera vias ei⁹ ⁊ discē sapiām: q̄ cū nō hēat
ducē nec p̄ceptorē: parat in estate cibū sibi ⁊
cōgregat ī messe qd̄ comedat. sed h̄ ē in futu
rū sollicitari. q̄ laudabilis ē sollicitudo futu
roz. ¶ S. Sollicitudo ad prudētiā p̄tinet.
sed prudētia p̄cipue ē futuroz. p̄cipua. n. p̄
eius ē p̄uidētia futuroz: vt s̄ dictū ē. q̄ v̄uo
sū ē sollicitari de futuro. ¶ S. Quicūq; repo
nit aliqd̄ in postez cōsuādū sollicit⁹ ē ī futuz:
sed ipse x̄ps legif̄ Job. 12. loculos habuisse
ad aliqd̄ cōseruādū q̄s Judas deferebat. ap̄li
etiā cōseruabāt p̄cia p̄diorū q̄ añ pedes eoz
ponebāt: vt legif̄ Act. 4. q̄ licitū ē in futuz
sollicitari. ¶ S. 3. ē qd̄ dñs dicit Math. 6.
Nolite solliciti eē ī crastinū: cras aut̄ ibi po
nit̄ p̄ futuro sic dicit Hiero⁹. ¶ S. dō q̄ nullū
op̄ p̄t eē v̄tuosū nisi debeat̄ cōstātūz vel
stiat̄ inē quas vna ē debeat̄ t̄ps fm̄ illud Ec
cl. 1. 8. Di negotio t̄ps ē ⁊ oportunitas
qd̄ nō solū ī exteriorib⁹ opib⁹ s̄ ē ī interiori
sollicitudine locū h̄z. vnicuiq; n. t̄pi op̄t̄it
p̄p̄a sollicitudo: sicut t̄pi estatis cōpetit solli
citudō metēdi: t̄pi aut̄m op̄t̄it sollicitudo
vindemiē. figs q̄ t̄pe estatis de vindemiā iaz
esset sollicit⁹: supflue p̄occuparet futuri tē
poris sollicitudinem. vnde huiusmodi solli
citudinem tanq̄ supfluam dñs p̄hibet
dicēs: nolite solliciti eē ī crastinū. vñ subdit.
crastin⁹. n. dies sollicit⁹ erit sibi ip̄si. i. suā pro
p̄ziā sollicitudinē hēbit q̄ sufficet ad aiūm
affligēdū. ⁊ hoc est qd̄ subdit. sufficē diei ma
litiā sua. i. afflictiō sollicitudis. ¶ Ad p̄mu
q̄ dō q̄ fornicā habz sollicitudinē cōgruā
t̄pi: ⁊ h̄ nobis imitandū p̄ponit̄. ¶ Ad scd̄z
dō q̄ ad prudētiā p̄tinet p̄uidētia debita
futuroz. esset aut̄ inordinata futuroz solli
citudō figs t̄palia in q̄bus d̄ p̄teritū ⁊ futu
rū tanq̄ fines q̄reret: vel si supflua quēreret
v̄tra p̄ntis vite necessitatē. vel si t̄ps sollici

dinis p̄occuparet. ¶ Ad tertiu dō q̄ sicut
Aug⁹ dicit in li. de s̄mone dñi ī mōte: cū vi
derim⁹ aliquem seruū dei p̄uidere ne ista
necessaria sibi defint: non indicemus eū de
crastino sollicitū eē. nā ⁊ ipse dñs p̄p̄t̄ exem
plū loculos h̄re dignat⁹ ē. ⁊ in actib⁹ ap̄toz
scriptū ē. ea q̄ ad victū sūt necessaria p̄cura
ta esse in futuz p̄p̄t̄ iminētē famē. nō q̄ dñs
īprobat si q̄s humano more ista p̄curet: sed
si q̄s p̄p̄t̄ ista militet deo.

Ad octauum sic pro

cedit. ¶ Uidef̄ q̄ huiusmōi vitia nō oriunt̄ ex
auaritia. q̄a sic dictū ē p̄ luxuriā maxie rō
patif̄ defectū ī sua rectitudine. s̄ huiusmodi
vitia opponūt rōni recte. s. prudētie. q̄ huius
mōi vitia maxime ex luxuria oriunt̄: p̄fert̄z
cū p̄hs dicat ī 7. ethi. q̄ ven⁹ ē dolosa ⁊ ei⁹
cōzigiā ē varia: ⁊ q̄ ex insidijs agit icōtinēs
occupat̄ cōtē. ¶ S. Predicta vitia h̄nt quādā
silitudinem prudētie: vt dictū ē: s̄ ad prudē
tiā cū sit in rōe maiorē p̄p̄ngatē h̄re vidēt̄
vitia magis sp̄nalia: vt supbia ⁊ ianis gl̄ia. q̄
huiusmōi vitia magis vidēt̄ur ex supbia ori
ri q̄ ex auaritia. ¶ S. Hō insidijs v̄tis non
solū in d̄ ripiēdis bonis alienis. s̄ etiā ī ma
chinādo aliqz cedēs: q̄ p̄mū p̄tinet ad aua
ritiā: scdm̄ ad irā: s̄ insidijs v̄tis p̄tinet ad astu
tiā dolū ⁊ fraudē. q̄ p̄dicta vitia n̄ solū oriū
tur ex auaritia s̄ ēt̄ ex ira. ¶ S. 3. ē qd̄ h̄eg⁹
3. moral. ponit̄ fraudē filiā auaritiē. ¶ S.
dicendum q̄ sicut dictū ē prudētia carnis
⁊ astutia cū dolo ⁊ fraude quādā silitudinez
habēt̄ cū prudētia in aliq̄li vsu rōis. p̄cipue
aut̄ inē alias v̄tutes morales vsus rōis recte
apparet in iusticia q̄ ē ī appetitu rōnali. ⁊ iō
vsus rōnis indebit⁹ etiā maxime apparet in
v̄tute oppositis iusticie. opponit̄ aut̄ sibi ma
xime auaritia. ⁊ iō p̄dicta vitia maxime ex
auaritia oriunt̄. ¶ Ad p̄mū q̄ dō q̄ luxuria
p̄pter rehemētā delectatōis ⁊ concupiscen
tie totalit̄ opprimit rōem ne p̄deat ī actū. ī
p̄dictis aut̄ v̄tutes aliquis vsus rōnis ē s̄ in
ordinatus. vnde p̄dicta vitia nō oriunt̄ dire
cte ex luxuria. ¶ S. aut̄ p̄hs venerē dolo am
appellat̄: s̄ d̄ fm̄ quādā silitudinē inq̄t̄uz
s. hōiem subito subripit: sicut ⁊ ī dolis agit̄
nō t̄m p̄ astutias s̄ magis p̄ violētā cōcup̄te
⁊ delectatōis. vñ ⁊ subdit: q̄ venus furat̄ n̄
tellectū m̄ktū sapiētis. ¶ Ad secundū dō q̄
ex insidijs agere ad quādaz pusillanimitatē

Ende vide

Ad primum sic pro

Ad secundum sic pro

Ad tertium sic pro

Ad quartum sic pro

Ad quintum sic pro

Ad sextum sic pro

Ad septimum sic pro

pertinē vī. magnanim⁹. n. i oibus vult mansuetus esse: vt phs dicit in. 4. etbi. 7 iō qz sit pb: a quādā silitudinē, magnanimitatis bēt vel fingit: inde est q non directe ex supbia huiusmodi vitia oriūtur q vtūf fraude 7 do lo. magis autē b ptnet ad auaritiā q ppriaz vtilitatē qrit quipē dēs excellētiā. ¶ Ad tertiu dō q ira bēt subitū motū. vñ pcpitantē agit 7 absqz consilio q vtūf pō. cta vitia lyōrdi nate: q autē aliq insidijs vtantē ad cedes aliorū nō pūctū ex ira: s3 magl ex odio: qz iracū dus appetit eē manifestus i nocēdo vt dicit phs in 2. rberouice.

Quinde conside
randū ē de pceptis ad prudētiā prinētib⁹. Et circa b querūt duo. p de pceptis prinētib⁹ ad prudētiā. 2. s pceptis prinētib⁹ ad vitia opposita.

Ad primum sic procedit.

¶ Et q de prudētia fuerit dandū aliqō pceptū inf pcepta decalogi. De pncipaliozi .n. vīrute pncipalioza pcepta dari dō bēt. s3 pncipalioza pcepta legis sūt pcepta decalogi. cū q prudētia sit pncipalioz inf virtutes moales: vñ q de prudētia fuerit dandū aliqō pceptū inf pcepta decalogi. ¶ In doctrina euāgelica vtinet lex maxime q̄tum ad pcepta decalogi. s3 in doctrina euāgelica datur pceptū d prudētia: vt p3 Math. io. Estote prudētes sicut serpētes. q̄ inf pcepta decalogi debuit p̄cipi actus prudētie. ¶ Alia documēta veteris testamēti ad pcepta decalogi ordinant: vñ 7 Malach. vlt. dī. Memōtote legis moysi sui mei quā mandauī ei in oreb. s3 in alijs documētis veteris testamēti dāt pcepta d prudētia: sic puer. 3. Ne imitaris prudētie tue. 7. i. 4. cap. Palpebre tue p̄cedāt gressus tuos. q̄ 7 i lege dōbit aliqō pceptū de prudētia dari: 7 p̄cipue inf pcepta decalogi. ¶ S3 dū p3 enumerāt pcepta decalogi. R. dō q sic dicitū ē cū de pceptis ageret: pcepta decalogi sic data sūt oī pplō ita etiā cadūt i extimatōe oīuz q̄i ad nālem rōem p̄tinētia p̄cipue aut sūt de dictamine rōnis nālis fines hūane vite q se hūt i agendis: sicut pncipia nālr cognita i speculatiuis vt ex s dicitis p3. prudētia aut n ē circa finē s3 circa ea q sūt ad finē vt s dicitū ē. 7 iō n̄ fu

it ueniēs vt inf pcepta decalogi aliqō pceptū ponere ad prudētiā prinēs directe: ad quā trī oīa pcepta decalogi p̄tinēt s̄m q ipa ē directiua oīuz virtuosoz actū. ¶ Ad primū q̄ dō q s3 prudētia sit simplr pncipalioz oib⁹ alijs virtutib⁹ moralib⁹. iusticia trī pncipali⁹ respicit rōem debiti qō regrit ad pceptū: vt s dicitū ē. 7 iō pncipalia pcepta legis q sūt pcepta decalogi magis debuerunt ad iusticiā q̄ ad prudētiā pertinē. ¶ Ad secūdum dō q doctrina euāgelica ē doctrina pfectōis: 7 iō oportuit q in ipa pfecte instrueret hō de oib⁹ q̄ p̄tinēt ad rectitudinē vite siue sint fines siue sint ea q s̄ ad finē: 7 pp̄ b oportuit i doctrina euāgelica etiā de prudentia pcepta dari. ¶ Ad tertiu dō q sicut alia doctrina veteris testamēti ordinat ad pcepta decalogi vt ad finē: ita etiā ueniēs fuit vt in subsequētib⁹ documētis veteris testamēti hoies instruerēt de actu prudētie q ē circa ea q sūt ad finē.

Ad secunduz sic procedit.

¶ Videl q i veteri lege fuerūt incōueniēter pcepta phibitiua pposita de vitijs oppositis prudētie. Opponūt .n. prudētie nō iminus illa q hūt directā oppositōem ad ipam sicut ipudētia 7 ptes ei⁹ q̄ illa q cū ipa silitudinē hūt: sic astutia 7 q̄ ad ipam p̄tinēt. s3 b vitia phibēt in lege. dī. n. Leuit. 19. Nō facies calūniā primo tuo. 7 Deut. 25. Nō hēbis i sacculo tuo diuersa pōdera min⁹ 7 mai⁹. q̄ de illis vitijs q̄ directe opponunt prudētie aliq pcepta phibitiua dari debuerūt. ¶ In mltis alijs reb⁹ pōt fieri fraus q̄ i emptōe 7 veditōe. icōueniēt q̄ fraudē i sola ēptōe 7 veditōe lex phibuit. ¶ Ea dē rō ē p̄cipiēdi actū virtutis 7 phibēdi actū vitij oppositi: sed act⁹ prudētie nō inueniūt i lege pcepti. q̄ nec aliq̄ opposita vitia dōbuerūt i lege phiberi. ¶ S3 dū p3 pcepta legis iducta. ¶ R. dicendū q sic s dicitū ē: iusticia maxime respic rōem debiti qō regrit ad pceptū: qz iusticia ē ad reddēdū debituz alii: vt. i. dices. astutia atē q̄rit ad executōez maxime cōmittit in hīs circa q̄ ē iusticia vt dic. ii. ē. 7 iō ueniēs fuit vt pcepta phibitiua darent i lege de executōe astutie inq̄ritū ad iniusticiā p̄tinēt: sic cū dolo 7 fraude aliq̄ alicui calūniā ingerit vñ ei⁹ bona surripit ¶ Ad primū q̄ dicendū q̄ illa vitia q̄ directe

cedit. **V**idetur quod ius non conveniens dividatur in ius naturale et ius positivum. Illud enim quod est naturale est immutabile: et idem est apud omnes: non autem invenitur in rebus humanis aliquid tale: quia omnes regule iuris humani in aliquibus casibus deficiunt nec habent suam virtutem ubique. **¶** **I**tem non est aliquid ius naturale. **¶** **I**tem dicitur esse positivum quod ex voluntate humana procedit: sed non ideo aliquid est iustum quia a voluntate humana procedit. alioquin voluntas hominis iniusta esse non posset. **¶** **¶** cum iustum sit idem quod ius: videtur quod nullum sit ius positivum. **¶** **I**us divinum non est ius naturale cum excedat naturam humanam: sicut et si est ius positivum: quia non inicit auctoritati humane sed auctoritati divine. **¶** **I**tem conveniens dividitur ius per naturale et positivum. **¶** **S**ed non est quod philosophus dicit in 5° ethici. quod politici iusti habent quidem naturam esse: habent autem legalem. i. lege positum. **¶** **R**espondendum quod sicut dictum est: ius siue iustum est aliquid operum ad eamdem aliam secundum aliquam equalitatis modum. Duplex autem potest alicui homini esse aliquid ad eamdem. **¶** **U**no quidem modo ex ipsa natura rei: puta cum aliquis tantum dat ut tantum recipiat. et hoc vocatur ius naturale. **¶** **A**lio aliquid est ad eamdem vel commensuratum alteri ex condictione siue ex communi placito: quoniam scilicet aliquis reputat se commensuratum si tantum accipiat: quod quidem potest fieri dupliciter. **¶** **U**no per aliquid privatum commodum condictionis: sicut quod firmat aliquo pacto inter privatas personas. **¶** **A**lio ex condictione publico: puta cum totus populus consentit quod aliquid habeat quod ad eamdem et commensuratum alteri: vel cum hoc ordinat princeps qui curam populi habet et eius personam gerit: et hoc dicitur ius positivum. **¶** **A**d primum ergo dicitur quod illud quod est naturale habet naturam immutabilem operum sit per se ubique tale: nam autem homines est mutabilis: et ideo id quod naturale est homini potest aliquando deficere: sicut naturale equalitatem habet ut deponenti depositum reddat: et si ita esset quod natura humana se esset recta hoc esset servandum. **¶** **S**ed quia quicquid contingit quod voluntas hominis depravat est aliquis casus in quo dpositum non est reddendum ne homo perversa voluntate habeat male eo utatur: ut puta si furiosus vel hostis reipublice arma deposita reposcat. **¶** **A**d secundum dicitur quod voluntas humana ex communi condictione potest aliquid facere iustum in his quod secundum se non habent aliquam repugnanciam ad naturam iustitiam: et in his habet locum ius positivum. **¶** **V**nde philosophus dicit in 5° ethici. quod legale iustum est quod ex principio quidem nihil differt sic vel aliter: quoniam autem ponit differt. sed si aliquid de se repugnanciam habeat ad ius naturale: non potest voluntate humana fieri iustum: puta si statuat quod liceat furari vel adulterium committere. **¶** **V**nde dicitur Isa. x^o. **U**bi quod condunt leges iniuste. **¶** **A**d

tertium dicitur quod ius divinum dicitur quod divinum primum dicitur: et hoc quidem patet de his quod sunt naturaliter iusta: sed tamen eorum iusticia homines latet. patet autem de his quod sunt iusta institutione divina. **¶** **V**nde et ius divinum per hoc duo distingui potest sicut et ius humanum sunt. **¶** **N**am in lege divina quaedam precepta sunt bona: et prohibita quia mala. quaedam vero bona quia precepta: et mala quia prohibita.

Ad tertium sic pro

cedit. **¶** **V**idetur quod ius gentium sit idem cum iure naturali. **¶** **N**on enim omnes homines conveniunt nisi in eo quod est eis naturale: sed in iure gentium omnes homines conveniunt: dicitur enim iuriscōsultus quod ius gentium est quo gentes humanarum utuntur. **¶** **I**us gentium est ius naturale. **¶** **S**eruitus in homines est naturalis: quaedam enim sunt naturaliter servi ut philosophus probat in 2° politici. **¶** **S**ed servitutes continent ad ius gentium: ut Isido. dicitur. **¶** **I**us gentium est ius naturale. **¶** **I**tem dicitur quod ius ut dictum est dividitur per ius naturale et positivum. **¶** **S**ed ius gentium non est ius positivum. **¶** **N**on enim omnes gentes unquam conveniunt ut ex communi condictione aliquid statuerent. **¶** **I**us gentium est ius naturale. **¶** **S**ed non est quod Isido. dicitur quod ius aut naturale est aut civile aut gentium. **¶** **¶** ita ius gentium distinguitur a iure naturali. **¶** **R**espondendum dicitur quod sicut dictum est: ius siue iustum naturale est quod ex sui natura est ad eamdem vel commensuratum alteri. hoc autem potest contingere dupliciter. **¶** **U**no secundum absolutam sui considerationem: sicut masculus ex sui ratione habet commensurationem ad feminam ut ex ea generet et pariet ad filium ut eum nutriat. **¶** **A**lio modo aliquid est naturaliter alteri commensuratum non secundum absolutam sui rationem: sed secundum aliquid quod ex ipso sequitur: puta proprietatem possessionum. **¶** **S**ed non considerat iste ager absolute non habet unde magis sit huius quam illius. **¶** **S**ed si consideret ad oportunitatem colendi et ad pacificum usum agrum: secundum hoc habet quaedam commensurationem ad hoc quod sit unus et non alteri. **¶** **U**t patet philosophum in 2. politico. absolute autem apprehendere aliquid non solum convenit homini: sed et aliis animalibus: et ideo ius quod dicitur naturale secundum primum modum commensurationis est nobis et aliis animalibus. **¶** **A** iure autem naturali sic dicitur recedit ius gentium ut iuriscōsultus dicit: quia illud omnibus animalibus: sed solum hominibus inter se commensuratum est. **¶** **C**onsiderare autem aliquid comparando ad id quod ex ipso sequitur est proprium rationis. **¶** **¶** ideo hoc idem est naturale homini secundum rationem naturalem quod hoc dicitur. **¶** **¶** ideo dicitur Aristoteles iuriscōsultus. **¶** **A**d naturalis ratio in omnes homines constituitur: id est apud omnes gentes custodiatur. **¶** **¶** per philosophum patet ratio ad primum. **¶** **A**d secundum dicitur quod hunc hominem esse servum absolute considerando magis quam alium: non habet rationem naturalem sed solum secundum aliquam

Ad secundum

utilitatē cōsequēte inq̄tū vtile ē huic q̄ rega-
tur a sapiētiā: et illi q̄ ad b̄ inuef: ut dicit i
p̄ polit. et iō fuit p̄tinēs ad ius gētū ē nāl
scōdo mō: sed nō p̄ mō. ¶ Ad tertiu dīcendū
q̄ qa ea q̄ sūt iurīgentiū nālīs rō dīctat: pu-
ta ex p̄pinq̄ b̄ntia egatē: inde ē q̄ nō idīgēt
aliq̄ spālī institutiōe: s̄z ipa nālīs rō eā institu-
it vt dīctū ē i auctozitate inducta .

Ad quartuz sic proce-

dīf. Videf q̄ nō debeat spālī dīstīngui ius
p̄nū et dīnatiū. Ad iusticiā. n. p̄tinet redde-
re vnicuiq̄ qd̄ suū ē: vt dicit Amb. in p̄ d̄ of
ficy: sed ius ē obm iusticie sicut dīctū ē . ḡ
ius ad vniūq̄q̄ eq̄līr p̄tinet: et sic nō debz
dīstīngui spālī ius p̄ris et dñi. ¶ Rō iu-
sti ē lex vt dīctū ē. s̄z lex respīcīt cōe bouū cī-
uitatis et regni: vt s̄ b̄tū ē. nō aut respīcīt bo-
nū p̄natū vniū p̄sone aut ēt vniū familie .
nō ḡ d̄z ē aliqd̄ spālī ius v̄l iustū dīnatiū:
vel p̄nū: cū dñs et p̄r p̄tineāt ad domū vt dī-
cīt i p̄ polit. ¶ Alīe alīe sūt dīe ḡduuz
in b̄obus: vtputa q̄ qdā sūt milites: qdā sa-
cerdotes: qdā p̄ncīpes. ḡ ad eos d̄z aliqd̄ spe-
ciale iustū dīstīnari. ¶ S̄z ē q̄ p̄hs in .s.
ethi. spālī a iusto politico dīstīngūt dīnatiū
et p̄nū et alīa huiūsmōi. ¶ Rō d̄z q̄ ius siue
iustū d̄f p̄ mēsuratiōem ad altez. Altez aut
pōt dīcī duplīr. vno q̄ simplr ē altez: sic qd̄
ē oīo dīstīctū: sicut apparet in duob̄ hōib̄
q̄z vn̄ nō ē sub altero s̄z ambo sunt sub vno
p̄ncīpe ciuitatī. et in tāles s̄m p̄hm i .s. ethi.
ē simplr iustū. alīo d̄r alīquid altez non sim-
plr: sed q̄ aliqd̄ eius existēs. et b̄ mō in reb̄
humānis filiū ē aliqd̄ p̄ris: qz quodāmodo
ē ps eius: vt d̄r in .s. ethi. et seruus est aliqd̄
dñi: qz ē instm̄ eius: vt d̄r in p̄ polit. et ideo
p̄ris ad filiū nō ē cōparatiō sicut ad simplr
altez: et p̄pter b̄ nō ē ibi simplr iustū: sed qd̄
dam iustū. s. p̄nū: et eadem rōne nec in d̄o
minū et suū: s̄z in d̄ eos dīnatiū iustum.
vxoꝝ aut q̄zuis sit aliqd̄ viri qz oparat ad eū
sicut ad p̄ziū corpus: vt p̄z paplīn ad Ep̄h.
.s. tñ magis dīstīngūt a viro q̄z filiū a p̄re ul
seruus a dño. assumīf. n. in quādā socialem
vitā m̄rimony. et iō vt p̄hs dīcīt q̄ in virū
et vxoꝝ plus ē de rōe iusti q̄z in p̄ez et filiū
v̄l dñm et suū: qz cū vir et vxoꝝ hēant īme-
diatā relatōem ad domesticā cōitatē: vt p̄z
i p̄ polit. iō in eos nō est ēt simplr politicū
iustū: sed magis iustū iconomicū. ¶ Ad p̄i

mū ḡ dīcēdū q̄ ad iusticiā p̄tinet reddē ius
suū vnicuiq̄. supposita tñ dīuersitate vniū
ad alterū. sigs. n. sibi det qd̄ sibi debet: nō p̄-
prie vocat b̄ iustū: et qz qd̄ ē filij est p̄ris: et
qd̄ ē sui ē dñi: iō nō ē p̄pe iusticia p̄ris ad fi-
liū: vel dñi ad suū. ¶ Ad secūdū dīcēdū q̄
filiū inq̄tū filiū ē aliqd̄ p̄ris: et s̄līr s̄u inq̄-
tū suū ē aliqd̄ dñi. vterq̄ tñ put cōsiderat
vt qdā hō: ē aliqd̄ s̄m se subsistēs ab alijs dī-
stīctū. et iō inq̄tū v̄tq̄ ē hō aliq̄ mō ad eol
ē iusticia. et p̄p̄ b̄ ēt aliq̄ leges dant̄ de his
q̄ sūt p̄ris ad filiū v̄l dñi ad suū: s̄z inq̄tum
v̄tq̄ ē aliqd̄ alteri: s̄z b̄ deficit ibi p̄fecta rō
iusti v̄l iuris. ¶ Ad tertiu d̄z q̄ oēs alīe dī-
uersitates p̄sonaz q̄ sūt i ciuitate h̄nt īmedi-
atā relatōem ad cōitatē ciuitatis et ad p̄ncī-
pē ipsius. et iō ad eos ē iustū s̄z p̄fectā rōne
iusti: dīstīngūt tñ istud iustū s̄m dīuersa of-
ficia. v̄n et d̄r ius militare l̄ magistratū aut
sacerdotū: nō p̄ defectū a simplr iusto sic d̄r
p̄nū et dīnatiū: s̄z p̄p̄ hoc q̄ vnicuiq̄ adī-
tioni p̄sone s̄m p̄ziū officīū alīquid p̄ziū
debetur .

Inde vide

randū ē de iusticia. Circa
quā querūf duodecīz p̄ qd̄
sit iusticia. 1. v̄truz iusticia
semp sit ad altez. 2. v̄truz sit
v̄truz sit i voluntate sic in subo. 3. v̄truz sit
v̄truz sit v̄truz gnālīs. 4. v̄truz s̄m q̄ ē gnālīs sit
idē i eēntia cū oī v̄tute. 5. v̄truz sit aliq̄ iusti-
cia particularis. 6. v̄truz iusticia p̄ticularis
habeat p̄ziā mām. 7. v̄truz sit circa passiōes
vel circa operatiōes tñ. 8. v̄truz mediū iusti-
cie sit mediū rei. 9. v̄truz act⁹ iusticie sit red-
dere vnicuiq̄ qd̄ suū ē. 10. v̄truz iusticia sit p̄-
cipua in oēs v̄tutes morales.

Ad primum sic pro-

cedīf. ¶ V̄truz q̄ icōueniēt dīstīnāf a iurisperi-
tis: q̄ iusticia ē p̄petua et cōstās volūtas ius
suū vnicuiq̄ tribuēs. Iusticia. n. s̄z p̄hm i .s.
ethi. ē bitus a quo sūt aliq̄ opatiū iustoz: et
a q̄ operāt et volūt iusta: s̄z volūtas noiat po-
tētiā v̄l etiā actū. ḡ incōueniēt iusticia d̄r
eē volūtas. ¶ Rectitudo volūtatīs non
ē volūtas: aliq̄n si volūtas eēt sua rectitu-
do: segreē q̄ nulla volūtas esset et eruerfa: s̄z
s̄m Anselmū i li. de veritate: iusticia ē recti-
tudo. ḡ iusticia nō ē uoluntas. ¶ Sola

dei voluntas ē perpetua. si ḡ iusticia ē perpe-
tua voluntas: i solo deo erit iusticia. ¶ **P.** Dē
ppetuum ē cōstās: qz ē imutabile. supflue ḡ
vtrūq; ponit i dīffinitōe iusticie z perpetuu
z cōstans. ¶ **R.** Reddere ius vnicuiq; perti-
net ad pncipes. si ḡ iusticia sit vnicuiq; ius
suū tribuēs: seq̄ qd iusticia non sit nisi in pnci-
cipe qd est incōueniēs. ¶ **P.** Aug^o dicit i li^o
de morib^o ecclie: qd iusticia ē amor deo tm̄
seruēs. nō ḡ reddit vnicuiq; qd suū ē. **R.**
dō qd p̄dicta iusticie dīffinitio ueniēs est si
recte intelligat. **C.** n. oīs virt^o sit hitus qd ē
pncipiū boni act^o: necesse ē qd h̄t^o dīffiniatur
p actū bonū ḡ ē circa ea qd ad altez sūt sicut
circa p̄p̄iā mām v̄tutis. ē autem iusticia p̄ci-
pue circa ea qd ad altez sūt sicut circa p̄p̄iā
mām: vt. i. patebit. z iō actus iusticie p̄ opa-
ratōem ad p̄p̄iā mām v̄tutis z obm tangit
cū dī. ius suū vnicuiq; tribuēs. qz vt **I**udo.
dīc i li^o. et bimo. iustus dī qz ius custodit
ad h̄ aut qd aliqs actus circa quācūq; māz
sit virtuosus requirit qd sit voluntari^o z qd sit
stabilis z firm^o. qz p̄hs dīc i 2° et bī. qd ad vir-
tutis actū regit^o p̄ qd ē qd operet scīēs. 2° at
qd eligēs z p̄p̄t debitu finē. 3° qd i mobiliter
ope^o. p̄m̄s at hoz includit i sc̄do: qz qd p̄
ignozitā agit ē iuolūtariū: vt dī in 3° et bī.
z iō in dīffinitōe iusticie p̄ ponit voluntas ad
oīdendū qd act^o iusticie v̄z ē v̄lūtari^o. ad
dīf aut de cōstātia z p̄p̄tuitate ad designā-
dum actus firmitatē. z iō p̄dicta dīffinitio ē
cōpleta dīffinitio iusticie nisi qd act^o ponit p̄
bitū qd per actū specificat. hitus. n. ad actum
dī. z si qs vellet eā i debita formā dīffinitio-
nis reducere: posset sic dicere qd iusticia est
hitus fm̄ quē aliqs cōstās z p̄p̄tua v̄lūta-
te ius suū vnicuiq; tribuit: z qd ē eadem dīffini-
tio cū ea quā p̄hs ponit i 5° et bī. dīcēs: qd
iusticia ē hitus fm̄ quē aliqs dī operatiū
fm̄ electōem iusti. ¶ **A**d p̄mū ḡ dō qd volū-
tas h̄ noīat actū nō potētā. ē aut cōsuetum
qd apud auctores hitus p̄ act^o dīffiniāt: sicut
Aug^o dicit sup **Joh.** qd fides ē credere qd
nō vides. ¶ **A**d sc̄do dō qd neq; etiā iusticia
ē eēntialr̄ rectitudo: s; causa tr̄ tm̄. est. n. ha-
bitus fm̄ quem aliqs recte operatur z vult.
¶ **A**d tertiu dō qd voluntas p̄t dīci p̄p̄tua
duplr̄. **U**no^o ex parte iūs actus qd p̄p̄tuo
durat: z sic solius dī v̄lūtas ē p̄p̄tua. alio^o
ex pte obi: qz. s. aliquis vult p̄p̄tuo facere ali-
quid: z h̄ regit^o ad rōem iusticie. nō. n. suffic
ad rōem iusticie qd aliqs uelut ad hozā i aliq

negocio seruare iusticiam: quia vix inuenit
aliquis qd velit in oībus iniuste agere. sed re-
quirit qd hō hēat voluntatē perpetuo z in
omnibus iusticiam conseruādi. ¶ **A**d quar-
tū dō qd quia perpetuū non accipit fm̄ du-
rationē perpetuam actus v̄lūtatis: non ē
superflue addit cōstās: vt sicut p hoc qd dī-
cī p̄p̄tua v̄lūtas designat qd aliqs gerat i
p̄posito perpetuo iusticiam conseruādi: ita
etiā per h̄ qd dīcī cōstās designatur qd i h̄
p̄posito firmiter perseueret. ¶ **A**d qntū dō
qd iudex reddit qd suū est p modū imperan-
tis z dirigētis: qz iudex ē iustū aiatus: z p̄n-
ceps ē custos iusti: vt dī in 5° et bī. sed subdī-
ti reddūt qd suū ē vnicuiq; p modū executō-
nis. ¶ **A**d sextū dō qd sicut in dilectōe dī in-
cludit dilectio p̄mi: vt s̄ dīctū ē: ita etiā i
hoc qd hō seruit deo icludit qd vnicuiq; red-
dat quod debet.

Ad secundū sic pro-

cedit. ¶ **U**t qd iusticia nō sp̄ sit ad altez. Dicit
.n. ap̄ls ad **Ro.** 3°. qd iusticia dei ē per fides
ihū xp̄i. s; fides nō dī p cōp̄tōem vni^o hoīs
ad altez. ḡ n̄z iusticia. ¶ **S**ecūm **Aug.** in
li. de morib^o ecclie: ad iusticiā p̄tinet ob hoc
qd seruit deo bñ imperare ceteris que hōi s̄
subiecta. sed appetit^o sensitū ē hōi subiect^o
vt p; **Sen.** 4°. vbi dī: subter te erit appetitus
ei^o. s. p̄cti: z tu dīaberis illius. ḡ ad iusticiāz
p̄tinet dīari p̄o appetitū: z sic erit iusticia
ad seipm̄. ¶ **I**usticia dei ē eēna. sed nihil
aliud ē deo coet̄nū. ḡ de rōe iusticie non ē qd
sit ad altez. ¶ **S**icut rōes que sūt ad alte-
rū idigēt rectificari: ita ēt op̄atōes qd sūt ad
seipm̄: s; p iusticiā rectificant op̄atōes: s; il-
lud puer. xi. Iusticia simplicis diriget viāz
ei^o. ḡ iusticia nō ē solū circa ea qd s̄ ad altez
s; ēt circa ea qd sūt ad seipm̄. **S**z ē qd **Tul-**
lins dīc i p̄ de offi. qd iusticia ea rō ē qua so-
cietas hoīm inē ipsos z vite cōitas orinet.
s; h̄ impoztat respectū ad altez. ḡ iusticia ē
circa ea qd sūt ad altez. ¶ **R.** dō qd sic s̄. di-
ctū est: cū nomē iusticie eēlitate impoztet
iō ex sua rōne iusticia hēt qd sit ad altez. ni-
hil. n. ē sibi equale s; alteri: z qz ad iusticiam
p̄tinet actus humanos rectificare: vt dīctūz
ē: necesse ē qd eēlitas ista quā regit iusticia
sit diuersoz agē potētū. actōes aut sūt sup-
positoz z totoz. nō aut p̄p̄e lo h̄ndo partiūz
z hoz. n̄z seu potētiaz. n. n. p̄p̄e dī qd man^o
percutiat sed hō per manū: neq; p̄p̄ie dī qd

calor calefaciat: s; ignis p calorē: s; m; filitū
dinē quādā hec dicuntur. iusticia g; ppe dicta
regrit diuersitate suppositoꝝ. z id nō est nisi
vnus hoīs ad aliū. s; fm filitudinē accipiūt
i vno z eodē hoīe diuersa pncipia actōꝝ q̄
diuersa agētia: sicut rō z irascibilis z cupi
scibilis. z id metaphozice in vno z eodē ho
mine dī eē iusticia fm q̄ rō iperat irascibili
z cupiscibili. z fm q̄ hec obediūt rōi: z vni
uersalr fm q̄ vnicuiq; pri hoīs attribuit: qd
ei conuenit. vñ z pbs in .5. ethicoꝝ hāc iusticiā
appellat fm metaphozā dictā. ¶ Ad p̄mum
g; dō q̄ iusticia q̄ fit p fidē in nobis ē p̄ quaz
iustificat impius: q̄ gde in ipā debita ordina
tōe p̄tū aīe cōsistit sicut s̄ dictū ē cū de iustifi
catōe impi ageret: hoc at ptinet ad iusticiā
metaphozice dictā: q̄ pōt inueniri etiā in ali
quo solitariā vitā agente. z p b̄ p̄ r̄sio ad se
cūdū. ¶ Ad tertiu dō q̄ iusticia dei ē ab eē
no fm volūtate z ppositū efnū: z in b̄ ppe
iusticia cōsistit: q̄nis fm effectū nō fit ab eē
no: ga nihil ē deo coefnū. ¶ Ad q̄rtū dō q̄
actōes q̄ sūt hoīs ad seipm sufficiēter rectifi
cant rectificationis passionib; p alias virtutes
morales. sed actōes q̄ sūt ad alteꝝ idigēt spā
li rectificationē nō solū p cōpatōem ad agētē:
sed etiam per comparatōem ad euz ad quē
sunt. z ideo circa eas est specialis virtus q̄ ē
iusticia.

Ad tertiu sic proce

dit. ¶ q̄ iusticia nō fit virtus. ¶ d. n. Luc. 17.
Cū feceritis oīa q̄ p̄cepta sūt vobis: dicite.
Serui inutiles sum: qd̄ debuimus facē feci
mus. sed nō ē inutile facere op̄ virtutis. dicit
.n. Amb; in .2. de officijs. Utilitatē nō pecu
niary lucri estimatōem dicim: s; acq̄sītōez
pietatis. g; facē qd̄ q̄s d; facē nō est op̄ vir
tutis. ē aut op̄ iusticie. g; iusticia nō ē v̄t.
¶ Qd̄ fit ex necessitate nō ē meritoziū: sed red
dere alicui qd̄ suū ē: qd̄ ptinet ad iusticiā ē
necessitatis. g; nō ē meritoziū. actib; aut v̄tu
tū meremur. g; iusticia nō ē v̄tus. ¶ Dis
v̄tus moralē ē circa agibilia. ea aut que exteri
us cōstituūt nō sūt agibilia s; factibilia: vt p̄
p̄ p̄m in .9. metaphi. cū g; ad iusticiā ptine
at ext̄i facē aliqd̄ op̄ fm se iustū: vt q̄ iusti
cia nō fit v̄tus moralē. ¶ Sed ē qd̄ Greg;
dicit in .2. moral. q̄ i q̄tuor v̄tutib;. s. sp̄antia
prudētia: fortitudie: z iusticia tota boī opis
structura cōsurgit. ¶ R; dō q̄ v̄tus hūana ē q̄
bonū reddit actū humanū z ipsuz hoīs: bo

nū facit: qd̄ gdem cōuenit iusticie. actus. n.
hoīs bonus reddit ex b̄ q̄ attingit reglāz ra
tionis fm quā humani act; rectificantur. vñ
cū iusticia opatōes humanas rectificet: ma
nifestū ē q̄ opus hoīs bonū reddit. z vt Lu
lius dicit i p̄ de officijs. ex iusticia p̄cipue vi
ri boni noīant. vñ sicut ibidē dicit: in ea vir
tutis splēdor ē maxim;. ¶ Ad p̄mū g; dō q̄
cū aliqs facit qd̄ d; nō affert vtilitatē lucri
ei qui facit qd̄ debet: s; solū abstinet a dāno
eius: sibi tñ facit vtilitatē inq̄tū spōtanea et
prompta voluntate facit illud qd̄ d;: qd̄ est
v̄tuose agere. vñ dī Sap. 8. q̄ sapia dei sobri
etate z iusticiā docet prudētiā z v̄tutem.
q̄bus in vita nihil ē vtilius hoīb;. s. v̄tuosis.
¶ Ad secūduz dō q̄ duplex est necessitas.
vna coactōis: z b̄ q̄ repugnat volūtati tollit
rōem meriti. alia aut ē necessitas ex obliga
tōe p̄cepti siue ex necessitate finis: q̄n. s. ali
quis nō pōt cōseg finē v̄tutis nisi b̄ faciat. et
tal̄ necessitas nō excludit rōez meriti inq̄tum
aliqs b̄ qd̄ sic ē neciuz volūtarie agit. exclu
dit tñ glāz superogatois: fm illud. i. ad Cor
.9. Si euāgelizauero nō ē mihi glā. necessitas
.n. mihi icūbit. ¶ Ad tertiu dicendū q̄ iusti
cia nō cōsistit circa exteriores res q̄tū ad b̄
qd̄ ē facere qd̄ pertinet ad artem: sed q̄tum
ad b̄ q̄ v̄t̄ eis ad alteꝝ.

Ad quartuz sic proce

dit. ¶ q̄ iusticia nō fit in volūta: e sicut in
subo. In iusticia. n. q̄nq; veritas dī. s; veritas
nō ē volūtatis s; intellect;. g; iusticia nō est
i volūtate sicut in subo. ¶ P. Iusticia ē cir
ca ea q̄ sūt ad alteꝝ: sed ordinare aliqd̄ ad
alteꝝ ē rōnis. iusticia g; nō ē i volūtate sicut
in subo. sed magis in rōne. ¶ P. Iusticia nō
ē v̄tus intellectualis: cū nō ordinet ad cogni
tionem: vñ relinquitur q̄ fit virtus moralis
sed subiectum virtutis moralis est rationa
le p participatōez qd̄ ē irascibilis z cupisci
bilis: vt p̄ p̄m i p̄ ethicoꝝ. g; iusticia non
ē i volūtate sic i subo: s; mag; i irascibili z cō
cupiscibili. ¶ S; ē qd̄ Ansel. dicit q̄ iusticia
ē rectitudo volūtatis p̄ se suata. ¶ R; dō q̄
illa potētia ē subm v̄tutis ad c; potētie actū
rectificandum virtus ordinatur: iusticia au
tē non ordinatur ad dirigendum aliquem
actū cōgscitiuū: n. n. dicimur iusti ex b̄ q̄ re
cte aliqd̄ cōgscim;. z id subm iusticie non ē
intellectus v̄l rō q̄ ē potentia cognoscitiua.
sed q; iusti in hoc dicimur q̄ aliquid recte

agimus. primū at principiu act^o ē vis appetitiua. necesse est q^d iusticia sit i aliq^o vi appetitiua sicut i subiecto. Est at duplex appetit^o. s. volūtas q^o ē i rō ne: et appetit^o sensitiu^o sequens apprehensionē sensus q^o diuidit^o p irascibile et cōcupiscibilez ut i p^o habitu est. reddē at vnicuiq^o qd suū ē nō pōt pcedē ex appetitu sensitiuo: qz apphēsiō sensitīua nō se extendit ad b^o q^o cōsiderare possit. pportōez vni^o ad alterz. s. b^o ē p^oriuz rōnis. vñ iusticia nō pōt eē sic in subiecto i irascibili et cōcupiscibili. s. solū in volūtate. et iō p^obus diffinit iusticia p actū volūtatīs ut ex s^o dictis patz.

¶ Ad p^omū g^o dicendū q^o qz volūtas est ap^opetit^o rōalis: nō rectitudo rōnis q^o veritas d^or volūtati imp^ossa. ppē p^opinquitas ē ad rōnem nomē retinet veritatis. et ide ē q^o q^oqz iusticia veritas vocat^o. Ad scōz dō q^o voluntas ferē i suū obm cōsequenter ad apprehēsiōez rōnis. et iō qz rō ordinat in alterū: voluntas pōt velle aliq^o i ordine ad alterz. qd pertinet ad iusticiā.

¶ Ad t^ociū dicendū q^o rōale p^o participationē nō solū ē irascibile et cōcupiscibile. s. oīno appetitiuū: ut d^or i p^o ethicoz. quia oīs appetitus obedit rōni. sub appetitiuo at^o apprehendit volūtas. et iō volūtas pōt eē subiectū v^otutis moralis.

Ad quintum sic proceditur. Videt^o q^o iusticia nō sit v^otus gnālis iusticia. n. diuidit^o alyi v^otutib^o ut p^o Sap. 8. Tobietatē et iusticiā docet prudētia et v^otutē. s. gnāle nō diuidit^o seu cōnumeratur speciebus sub illo gnāli contētis. g^o iusticia nō est v^otus gnālis. **¶** Sicut iusticia ponit^o v^otus cardinalis: ita etiā tēperātia et fortitudo sed tēperātia vel fortitudo nō ponit^o v^ot^o gnālis. g^o neqz iusticia debet aliq^o mō poni v^ot^o generalis. **¶** Iusticia ē sp^o ad alterz ut s^o dictū est. s. p^octm qd ē i p^orimū nō pōt eē p^octm generale. s. diuidit^o s^o p^octm q^o peccat hō cōtra se ipsū. g^o etiā neqz iusticia ē v^ot^o gnālis. **¶** S. q^o ē qd p^obus dicit^o i s^o ethicoz. q^o iusticia ē oīs v^ot^o. **¶** R^o dicendū q^o iusticia sicut dicit^oz. ē ordinat^o hoiez i cōpatione ad aliū. qd quidē pōt eē duplicit^o. vno^o ad aliū singularit^o confideratū. alio^o ad aliū in cōi. s. m. i. q^o ille q^o fuit alicui cōitatu: fuit oīb^oz hōib^o q^o sub cōitate illa cōtinē. ad v^ot^oiqz g^o se pōt h^ore iusticia s^om p^oriaz rōnē. Manifestū ē at^o q^o oēs qui sub cōitate aliq^o cōtinēt cōpant^o ad cōitate si

cut ptes ad totū. ps at id qd ē totū. vñ et qd libet bonū p^oris ē ordinabile in bonum totū^o s^om b^o g^o bonū cuiuslibet virtutis siue ordinat^o aliquē hoiem ad seipsū siue ordinat^o ipsūz ad aliq^o alias personas singulares ē referibile ad bonū cōe ad qd ordinat^o iusticia. et s^o b^o actus oīm virtutū p^ont ad iusticiā p^otinē s^om q^o ordinat^o hoiem ad bonū cōe. et q^o ad b^o iusticia d^or virtus generalis. et qz ad legē p^onet ordiare i bonū cōe ut s^o habitu ē. ide ē q^o tal^o iusticia p^odicto mō gnālis d^or iusticia legalis: qz. s. p^o ea hō cōcordat legi ordinatū actus oīm virtutū i bonū cōe. **¶** Ad p^omū g^o dō q^o iusticia cōdiuidit^o seu cōnumerat^o alyi v^otutib^o: nō i q^ontū ē gnālis: s. i q^ontū ē special^o v^otus ut i dicit^o. **¶** Ad secūdū dō q^o tēperātia et fortitudo sūt in appetitu sensitiuo. i. i cōcupiscibili et irascibili. h^o mōi at vires sūt appetitue quozidā bonoz particulariuz sicut sensus est particulariū cognoscitiu^o. s. iusticia ē sicut i subiecto i appetitu intellectiuo q^o pōt eē v^otus boni cuius intellect^o ē apphēsiu^o et iō iusticia magis pōt eē v^ot^o gnālis q^o tēperātia vel fortitudo. **¶** Ad t^ociū dō q^o illa q^o sūt ad seipsū sūt ordinabilia ad alterum p^ocipue q^ontū ad bonū cōe. vñ et iusticia legalis s^o q^o ordiat ad bonū cōe pōt dici v^ot^o gnālis et eadez rōne iusticia pōt dici p^octm cōe. vñ d^or. i. Joh. 3. q^o dē p^octm ē inq^otas.

Ad sextum sic procedit. Videt^o q^o iusticia s^om q^o ē gnālis sit idē p^o eētia cū oī v^otute. Dic. n. p^obus in s^o ethicoz rū. q^o virtus et iusticia legalis ē eadez oī v^otuti. eē at nō ē idē qd eētia: sed illa q^o differēt solū s^om eē vel s^om rōnē nō differunt s^om eētia. g^o iusticia ē idē s^om eētia cū oī v^otute. **¶** S. Dis v^ot^o q^o nō ē idē p^o eētia cū oī v^otute ē ps v^otutis. s. iusticia p^odicta ut ibidē p^obf dicit nō ē ps virtutis s. tota v^ot^o. g^o p^odicta iusticia ē idē eētialit^o cū oī v^otute. **¶** S. Per b^o q^o aliq^o v^ot^o ordiat actū suū ad altiorē finē nō diuersificat^o s. eētia habit^o: sicut idē ē eētialit^o habit^o tēperātie: etiā si actus eius ordinat^o ad bonū diuinū. s. ad iusticiā legalem p^otinet q^o actus oīuz virtutūz ordinat^o ad altiorē finē. i. ad bonū cōe multitudis qd p^ominet bono v^ot^o singularis p^ofone. g^o videt^o q^o iusticia legalis eētialit^o sit oīs virtus. **¶** S. De bonū partis ordinabile ē ad bonū totū. vñ si non ordinat^o in illud videt^o eē vanum et

frustra. s; illud qd e fm virtute no pot ee h
modi. q videt q nullus act possit ee alicui
virtus q no pteat ad iusticia gnale q ordi
nat bonu coe. z sic videt q iusticia gnalis sit
ide m esseria cu oi virtute. ¶ S; e qd phs
dic i s; ethicor. q multi i ppris quide pit
virtute vti. i his at q ad altere sit no possunt. z
i s; polit. dicit q n e simpliciter eadez virtus
boni viri z boni ciuis. s; virtus boni ciuis e iu
sticia gnalis p qua aliqs ordinat ad bonuz
coe. q no e eade iusticia gnalis cum virtute
coi. s; vna pot sine alia haberi. ¶ S; dicitur
q gnale dr aliqd dupliciter. Uno p pdicatio
ne: sicut aial est gnale ad hoiem z equum z
alia h; modi. z h; mo gnale oz q sit ide e en
tialit cu his ad q e gnale: qz genus pter ad
eentia spei z cadit in diffinitione eius. Alio
dr aliqd gnale fm virtute: sicut ca vhs e ge
neral ad oes suos effect; ut sol ad oia corpa
q illuminat uel imutat p virtute iph. z h; mo
gnale no oz q sit ide in eentia cuz his ad q
e gnale: qz non e eade eentia coe z effectus.
H; at mo fm predicta iusticia legalis dicit ee
virtus gnalis iqtu. s. ordinat act; aliaru virtu
tu ad suu fine qd e moue p iperiu oes alias
virtutes: sicut. n. caritas pot dici virtus gnal
iqtu ordinat act; oium virtutu ad bonu diu
nuta etia iusticia legalis iqtu ordinat ac
tus oium virtutu ad bonu coe. sicut g caritas
q respicit bonu diuinu ut ppiu obm est q
da spalis virtus fm sua essentia: ita etiam iu
sticia legalis e spalis virtus fm sua eentia fm
q respicit coe bonu ut ppiu obm. z sic e in
principe principalit z qst architectoie. i s; b
ditis at secundario z qst amistratiue. pot tu
quelibet virtus scdz q a predicta virtute spa
li qde in essentia: gnali aut in esse q fm virtu
te ordinat ad bonu coe dici iusticia legalis.
z h; mo loquedi iusticia legalis e ide in e en
tia cu oi virtute. differt at rone. z h; mo loqui
tur phs. vii p rnsio ad primu z scdm. ¶ Ad
sciu dicendu q etia illa ro fm huc modum
pcedit de iusticia legali fm q virtus iperata
a iusticia legali iusticia legal dr. ¶ Ad qrtu
dicendu q qlibet virt; fm ppiu rone ordi
nat act; suu ad propriu fine illi; virtutis. qd
aut ordies ad vterioze fine siue sp siue aliqn
b n h; ex propria rone. s; oz ee alia superior
virtute a q in illum fine ordinet. z sic oz esse
vna virtute supioze q ordinat oes virtutes
in bonu coe q e iusticia legalis. z est alia p ef

sentia ab oi virtute.

Ad septimum sic pro

cedit. Videt q no sit aliq iusticia pticulari
pter iusticia gnale. In virtutibus. n. nihil e
supfluu sicut nec i na. s; iusticia gnalis iusti
cienter ordinat hoiem circa oia q ad alteruz
sunt. q non e necia aliq iusticia particularis.

¶ S; Unu z multa no diuificat spes vir
tis. s; iusticia legalis ordinat hoiem ad aliuz
fm ea q ad multitudinē ptinet ut ex pdicai
p3. g n e alia spes iusticie q ordinat hoiez ad
altere i his q ptinet ad vna singularē psona.

¶ S; In vna singularē psona z multitudie;
ciuitatis media e multitudo domestica. si g
e iusticia alia pticularis p cogatione ad vna
psona pter iusticia gnale: pari rone oz ee alia
iusticia iconomica q ordinat hoiem ad bo
nu coe vni; familie qd qde no dr. g nec aliq
pticularis iusticia e pter iusticia legalem.

¶ S; e qd Criso sup illud Math. 5. Be
ati q esuriit z sitiit iusticia dicit. Iusticia aut
dicit uel vniuersale virtute uel pticularē qua
ritie cotraria.

¶ S; dicit q sicut dicitur e iusti
cia legal; n e eentiait ois virtus s; oz pter iusti
cia legalē q ordinat hoiez immediate ad bonu
coe ee alias virtutes q immediate ordinat
hoiem circa pticularia bona q e de pit ee
uel ad seipsuz uel ad altera singularē psona
sicut g pter iusticia legalē oz ee aliqs virtu
tes pticulares q ordinat hoiez i seipso: puta
teperantia z fortitudine. ita etia pter iustici
am legalē oz ee pticularē quanda iusticia q
ordiet hoiez circa ea q sunt ad altera singulare
psona.

¶ Ad pmu g dicit q iusticia legalis iusti
ficient qde ordinat hoiem in his q sunt ad al
teru qst ad coe quide bonu immediate. qst
aut ad bonu vni; singularis psoe mediate
z id oz esse aliquam pticularem iusticiaz
q immediate ordinat hoiem ad bonu alii; sin
gularis psoe. ¶ Ad secundu dicitur q bonu
coe ciuitatis. z bonu singulare vniuz psoe
no differunt solu fm multu z paucū: s; scdm
formale differentiaz. alia. n. e ro boni cois z
boi singularis: sicut z alia e ro toti; z partis.
id phs i s; polit. dicit q no bn dicit q dicunt
ciuitate z domū z alia huiusmodi differre so
luz multitudie z paucitate z n specie. ¶ Ad
tertiu dicendu q domestica multitudo fm
phm in s; polit. distiguit fm tres coiungato
nes. s. vxoris z viri: pris z filij. et dñi z sui. qz

psonarū vna ē q̄si aliqd alteri. ⁊ iō ad b̄mōi
psonas nō ē simpliciter iusticia: s; q̄dā iusticie
species. s. iconomica ut d̄r i 5° ethicoz.

Ad octauum sic pro

cedit. **V**idetur q̄ iusticia particularis nō h̄eat
mān spālē. Quia sup illud **Gen. 2°**. ⁊ luuius
q̄rtus ipse ē eufrates. d̄c glo. eufrates frugi
fer iterprat. nec d̄r q̄ vadat: q; iusticia ad
oēs aie ptes ptinet. **B** at nō eēt si haberet ma
teriā spālē: ga q̄libet mā spālīs ad aliquaz
specialem potētiā ptinet. q̄ iusticia particula
ris nō h̄z māz spālē. **¶** **A**ug^o d̄c i li. 83°.
q̄dōnū. q̄ q̄tuor sūt aie virtutes qb̄ in hac vi
ta spūaliē viuif s. tēperantia prudētia forti
tudo ⁊ iusticia. ⁊ d̄c q̄ q̄ta ē iusticia que p
oēs diffundit. q̄ iusticia particularis q̄ ē vna d̄
q̄tuor virtutū cādinalib^o nō h̄z spālē mate
riā. **¶** Iusticia dirigit hoīem sufficientē in
his q̄ sūt ad alterū. s; poia q̄ sūt hui^o vite hō
pōt ordinari ad alterū. q̄ mā iusticie ē gnāl^o
⁊ non spālīs. **¶** **S** 3° ē qd̄ p̄hs in 5° ethicoz.
ponit iusticiā pticularē circa ea spālē q̄ ptin
ent ad cōicationē vite. **¶** **R** dicendū q̄ oia
q̄cūq; rectificari p̄nt p rōnē sūt mā virtutis
moralis q̄ diffinitur p rōnē rectā vt p; p p̄h;
i 5° ethicoz. p̄nt at per rōnem rectificari ⁊ in
teriores aie passiones ⁊ exteriores actiōes
⁊ res exteriores q̄ i v̄sū hoīs veniūt sed tam̄
per exteriores actiones ⁊ per exteriores res
quibus sibi iuicē hoīes cōicare possūt atten
ditur ordinatio vni^o hoīs ad alterū. **¶** **F**m at i
teriores passioēs cōsiderat rectificatio ho
minis i seipso. ⁊ iō cū iusticia ordinat ad al
tey nō ē circa totā mān vtutis moralis s; so
lū circa exteriores actiones ⁊ res s; quādā
rōnē obi spālē. put. s. **f**m eas vnus hō alteri
coordinat. **¶** **A**d primū q̄ d̄icēdū q̄ iusticia
pertinet qd̄ essentialit̄ ad vnaz p̄tē aie i q̄ ē
fiē i subiecto. s. ad voluntatē q̄ quidē mouet
p suū iperū oēs alias aie ptes. ⁊ sic iusticia
nō directe s; q̄si p quādā redūtatiā ad om̄es
aie ptes ptinet. **¶** **A**d secūdū dicendū q̄ sic
s̄ dictū ē: virtutes cardinales dupliciter acci
piunt. vno^o **f**m q̄ sunt spālēs vtutes h̄ntes
d̄tminatās māz. alio^o **f**m q̄ significant q̄s
dā gnāles modos vtutis. ⁊ **B** mō loq̄tur ibi
Aug^o. d̄c. n. q̄ prudētia ē cognitio rerū ap
petendaz ⁊ fugiendaz. tēperantia ē refrena
tio cupiditatis ab his q̄ t̄paliē delectāt. forti
tudo ē firmitas ai aduersus ea q̄ t̄paliē mole

lestā s; iusticia ē q̄ p̄ccas diffūdit dilectio
d̄i ⁊ p̄mi: q̄. s. est cōis radix totius ordīs ad
alterū. **¶** **A**d t̄tū dicendū q̄ passiones int̄
ores q̄ sūt ps materie moralis s; se nō ordi
nant ad alterū: qd̄ ptinet ad spālē rōnē iusti
cie: s; earū effect^o sūt ad altey ordiābiles. s.
opationes exteriores. vnde nō sequit̄ q̄ mā
iusticie sit generalis.

Ad nonū sic proce

ditur. **V**idetur q̄ iusticia sit circa passioēs. **D**i
cit. n. p̄hs i 2° ethicoz. q̄ circa voluptates ⁊
tristicias ē moralis vtus. voluptas at. i. dele
cratio ⁊ tristicia sūt passiones q̄dā ut s̄ habi
tū ē cū de passionib^o ageret. q̄ iusticia cum
sit virt^o moralis erit circa passioēs. **¶** **P**er
iusticiā rectificant opationes q̄ sūt ad altey
s; opationes h̄mōi rectificari n̄ p̄nt nisi pas
siones sint rectificate: q; ex inordinatiōe pas
sionū puenit inordinatio i predictis opatiōi
bus. p̄p̄ cōcupiscentiā. n. venereoz. p̄cedit
ad adulteriū. ⁊ p̄p̄ sup̄stū amorē pecunie
p̄cedit ad furtū. q; o; q̄ iusticia sit circa pas
sioēs. **¶** **S**icut iusticia pticularis ē ad al
terū. ita ē ⁊ iusticia legalis. s; iusticia legal^o ē
circa passioēs. aliogn non se extenderet ad
oēs vtutes q̄rū quedā sūt māifeste circa pas
sioēs. q̄ iusticia ē circa passioēs. **¶** **S** 3° ē qd̄
p̄hs in 5° ethicoz. dicit q̄ ē circa opationes.
¶ **R** d̄ q̄ hui^o questionis veritas ex duo
bus apparet. p̄ qd̄ ex ipso subiecto iusticie.
qd̄ ē vtus cui^o mor^o uel act^o n̄ sūt passioēs
ut s̄ habitū ē. s; solū mor^o appetit^o sensitiuū
passiones d̄ntur. ⁊ iō iusticia nō ē circa pas
siones sicut tēperantia ⁊ fortitudo q̄ sūt ira
scibilis ⁊ cōcupiscibilis sunt circa passiones.
¶ **A**lio^o ex pte materie: q; iusticia ē circa ea q̄
sunt ad alterū: nō at p passiones interiores i
mediate ad alterū ordinamur. ⁊ iō iusticia
circa passiones n̄ ē. **¶** **A**d primū q̄ d̄ q̄ nō
q̄libet virtus moral^o ē circa voluptates ⁊ tri
sticias sicut circa māz. nā fortitudo ē circa
tiores ⁊ audacias. s; oīs virtus moral^o ordiā
tur ad delectationē ⁊ tristiciā sicut ad q̄sdā
fines cōsequētes: q; ut p̄hs d̄c in 5° ethicoz
delectatio ⁊ tristicia ē finis p̄ncipal^o ad quē
respicientes vnū qd̄q; s; qd̄ malū. **¶** **B** quidē
bonū dicim^o. ⁊ **B** mō ptinet etiā ad iusticiā
q; nō ē iustus q̄ nō gaudet iustis opatiōib^o
ut d̄r i p̄ ethicoz. **¶** **A**d secūdū d̄ q̄ opera
tiones exteriores medie sūt qd̄ amō int̄ res

exteriorē q̄ sūt earū mā. ⁊ inter passiones interiorē q̄ sūt earū p̄cipia. cōuenit autē q̄q̄ eē defectū in vno eorū sine b̄ q̄ sit defectus i alio: sicut si aliq̄s surripiat rē alteri n̄ cupiditate h̄ndi s̄ voluntate nocendi: econuerso si aliq̄s alteri rē cōcupiscat quā tam surripi nō velit. rectificatio ḡ opationū fm q̄ ad exteriora terminat̄ p̄tinet ad iusticiā s̄ rectificatio earū fm q̄ a passionib⁹ oriū p̄tinet ad alias virtutes morales q̄ sūt circa passiōes: vnde surreptionē aliene rei iusticia impedit inq̄tū ē cōtra equalitatē i exterioribus cōstituentā: liberalitas vero inq̄tū p̄cedit ab imoderata cōcupiscencia diuitiarū. s̄ q̄ opationes exteriorē nō h̄nt speciē ab interioribus passionib⁹: s̄ magis a reb⁹ exteriōibus sic ex objectis. iō p̄ se loquēdo opatōes exteriorē magis sūt mā iusticie q̄ aliarū virtutū moralium. ¶ Ad t̄tū dō q̄ bonū cōe est finis singulariū p̄sonarū i cōitate existentiū sicut bonū totius finis ē cuiuslibet p̄tū. bonū aut̄ vnius p̄sone singularis nō ē finis alterius. ⁊ iō iusticia legalis q̄ ordinat̄ ad bonū cōe maḡ se pōt extēdere ad interiorē passiōes q̄ hō aliq̄liter disponit̄ i seipso q̄ iusticia particularis q̄ ordinat̄ ad bonū alterius singularis p̄sone: q̄uis iusticia legalis p̄cipali se extēdat ad al̄s virtutes q̄tū ad exteriorē opatōes earū inq̄tū. s̄ p̄cipit lex fori opa facē. ⁊ q̄ t̄pati ⁊ q̄ māsuēt ut d̄ i 5° ethicoz.

Ad decimum sic procedit. Videt̄ q̄ mediū iusticie nō sit mediū rei. Rō n̄ generis saluat̄ i oib⁹ sp̄eb⁹. s̄ virt⁹ moralis i 2° ethicoz. diffinit̄ eē habitus electiū imediate existens determinata rōe q̄ ad nos. ḡ ⁊ i iusticia ē mediū rōis ⁊ nō rei. ¶ In his q̄ sūt simplicit̄ bona nō ē accipe sup̄flū ⁊ diminutū. ⁊ p̄ cōsequēs nec mediū sicut p̄ de virtutib⁹ ut d̄ i 2° ethicoz. s̄ iusticia ē circa simplicit̄ bona: ut d̄ i 5° ethicoz. ḡ i iusticia nō ē mediū rei. ¶ In alijs virtutib⁹. iō d̄ eē mediū rōis ⁊ nō rei: q̄ diuersi mode accipit̄ p̄ cōparationē ad diuersas p̄sonas: q̄ q̄ vni ē multū alteri ē parū ut d̄ i 2° ethicoz. s̄ b̄ etiā ob̄suat̄ i iusticia. nō. n. eadē pena punit̄ q̄ p̄cutit p̄cipē ⁊ q̄ p̄cutit p̄nata p̄sonā. ḡ etiā iusticia nō h̄z mediū rei s̄ mediū rōis. ¶ S̄z ē q̄ p̄b̄ i 2° ethicoz. assignat̄ mediū iusticie fm proportionalitatē arithmetica q̄ est mediū rei. ¶ B̄ dō

q̄ sicut s̄ dictū est: alie virtutes morales p̄cipaliē consistūt circa passiones q̄ruz rectificatio nō attendit̄ nisi fm cōparationē ad ipsum hōiē cui sūt passiones: fm. s̄ q̄ iracū ⁊ cōcupiscit̄ put̄ d̄z s̄z diuersas circūstātiās ⁊ iō mediū talū virtutū nō accipit̄ s̄z p̄portionē vni rei ad alterā: s̄z solū fm cōparationē ad ipsū virtuosū. ⁊ p̄t̄ b̄ i ip̄sis ē mediū solū fm rōnē q̄ ad nos. s̄z mā iusticie est exterior opatio fm q̄ ipsa vel res cui ē vsus ob̄i tā p̄portionē habeat ad aliā p̄sonā. ⁊ iō mediū iusticie consistit̄ i q̄dā p̄portionis eq̄litate rei exterioris ad p̄sonā exteriorē. eq̄le aut̄ ē re alie mediū iter mai⁹ ⁊ min⁹: ut d̄ i 7° metaph. vñ iusticia h̄z mediū rei. ¶ Ad p̄mū ḡ videndū q̄ b̄ mediū rei ē etiā mediū rōis. et iō i iusticia saluat̄ rō virtutis moralis. ¶ Ad secundū dicendum q̄ bonū simplicit̄ dupliciter d̄. vno q̄ est oibus modis bonum. sicut virtutes sūt bone. ⁊ sic in his q̄ sūt bona simplicit̄ nō ē accipe mediū ⁊ extrema. alio d̄ aliq̄d simplicit̄ bonū: q̄ ē absolute bonū. s̄ fm suā nām consideratum: q̄uis p̄ abusu possit fieri malū: sicut p̄ de diuitijs ⁊ honoribus. ⁊ i talib⁹ pōt accipi sup̄flū diminutū ⁊ mediū q̄tū ad hōiēs q̄ p̄nt eis vti ul̄ b̄ male ⁊ sic circa simplicit̄ bona d̄ eē iusticia. ¶ Ad t̄tū dō q̄ iniuria illata aliā p̄portioem h̄z ad p̄cipē ⁊ aliā ad p̄sonā p̄uata. ⁊ iō oz aliter adēq̄re vtrāq̄ iniuriā p̄videt̄: q̄ p̄tinet ad d̄ficatē rei. ⁊ nō solū ad d̄ficatē rōis

Ad vndecimum sic

procedit. Videt̄ q̄ act⁹ iusticie nō sit reddere vnicuiq̄ q̄d suū ē. Aug⁹. n. 14. d̄ trini. attribuit iusticie. subuenire miseris. s̄ in subueniendo miseris nō tribuim⁹ eis q̄ sunt eoz. sed magis q̄ sūt n̄ra. ḡ iusticie actus n̄ ē tribuere vnicuiq̄ q̄d suū ē. ¶ S̄. Tullio i 1° d̄ officijs dicit̄ q̄ beneficentia quā benignitatē ut liberalitatis ē de p̄prio dare alicui n̄ d̄ eo q̄d ē eius. ḡ iusticie actus nō ē reddē vnicuiq̄ q̄d suū ē. ¶ Ad iusticiā p̄tinet nō solū rei dispensare debito mō: s̄z etiā iniurias actiōnes p̄hibere: puta homicidia adulteria ⁊ alia h̄ mō. s̄z reddē q̄d suū ē videt̄ solū ad dispensationē rerum p̄tinē. ḡ nō sufficiēt̄ p̄ b̄ nō tificat̄ actus iusticie: q̄ d̄ act⁹ ei⁹ eē reddē vnicuiq̄ q̄d suū ē. ¶ S̄z ē q̄d Amb⁹ d̄c̄ in p̄ de officijs. Iusticia ē q̄ vnicuiq̄ q̄d suū ē

tribuit: alienū nō vendicat. vtilitatē ppriam negligit ut cōem egratē custodiat. ¶ 1° dō qd sicut dictum ē: mā iusticie ē opatio exteriori sū qd ipsa uel res qua p eā vītur proportionat alteri psonē ad quā p iusticia ordinatur. B̄ at dī eē suū vniuscuiusq; psonē qd ei s̄z pportiois eq̄litate debet. ⁊ ideo p prius actus iusticie nihil aliud ē q̄ reddere vnicuiq; qd suū ē. ¶ Ad primū ḡ dō qd iusticie cū sit v̄tus cardinalis q̄dam alie virtutes secundarie adiungunt: sicut mīa: liberalitas ⁊ alie huiusmōi v̄tutes ut. i. patebit. ⁊ iō subuenire miseris qd p̄inet ad misericordiā si ue ad pietatē. ⁊ liberalitē benefacere qd p̄iet ad liberalitatē p quādā reductōnē attribuitur iusticie: sicut principali v̄tuti. ⁊ p̄ h̄ p̄ rī fio ad scdm. ¶ Ad t̄tū dō qd sicut p̄hs dicit i 5° ethicozū. oē sup̄fluum in his q̄ ad iusticiam pertinet lucrū extenso noie vocat: sic ⁊ oē qd min^o ē vocat dānū. ⁊ h̄ iō qz iusticia prius est exercita ⁊ cōtus exercitē i voluntarijs cōmutationibus rerū. puta emptione ⁊ v̄ditiōne in qb^o pprie h̄ noia dicit. et exinde deriuat h̄ noia ad oīa circa q̄ p̄t eē iusticia. et eadē rō ē de h̄ qd ē reddere vnicuiq; qd suū ē.

Ad duodecimuz sic

procedit. Videt qd iusticia non p̄mineat iter oēs virtutes morales. Ad iusticiā. n. pertinet reddere alteri qd suū ē. ad liberalitatē autē p̄inet d̄ pprio dare qd v̄tuosius ē. ḡ liberalitas ē maior v̄tus q̄ iusticia. ¶ Nihil ornatur nisi p̄ aliqd dign^o se. s̄z magnimitas est ornamentū ⁊ iusticie ⁊ oīum v̄tutū ut dī in 4° ethicozū. ḡ magnimitas est nobilior q̄ iusticia. ¶ Virus ē circa difficile ⁊ bonū ut dī i 2° ethicozū. s̄z fortitudo ē magis circa difficile q̄ iusticia. i. circa picula mortis ut dī in 3° ethicozū. ḡ fortitudo ē nobilior iusticia. ¶ 3° ē qd Aull^o dicit i p̄ de officijs. In iusticia v̄tutis splendor ē maxim^o ex q̄ boni viri noiant. ¶ 1° dō qd si loq̄mur de iusticia legali manifestū ē qd ipsa ē p̄clarior inf oēs virtutes morales inq̄tū bonū cōe p̄minet bono singulari vni^o psonē. ⁊ s̄m h̄ p̄hs in 5° ethicozū dicit qd p̄clarissima virtutum videtur eē iusticia. ⁊ neq; ē besper^o neq; lucifera ita admirabilis. S̄z etiā si loq̄mur d̄ iusticia p̄ticulari p̄cellit iter alias v̄tutes morales duplici rōne. quarū p̄ma p̄t sumi ex p̄te s̄b

iecti: qz. s̄ ē i nobiliori parte aie. i. i appetitu rōnali. s̄. in voluntate alyz v̄tutib^o moralib^o existentibus i appetitu sensitivo ad quē p̄tinet passiones q̄ sūt mā aliarū v̄tutū moralium. Secūda rō sumit ex p̄te obiecti. nā alie v̄tutes laudant solū s̄z bonū ipsi^o v̄tuosi. iusticia at laudat s̄z qd virtuosus ad alium bñ se h̄z. ⁊ sic iusticia quodāmodo ē bonū alterius ut dī i 5° ethicozū. ⁊ pp̄ h̄ p̄hs dicit i p̄ rhetorice. Necessē ē maxias v̄tutes eē eas q̄ sunt alyz honestissime. si qd ē v̄tus potētia bñ factiva. pp̄ h̄ ⁊ fortes ⁊ iustos maxie honorat qm̄ fortitudo ē v̄tilis in bello. iusticia at i bello ⁊ in pace. ¶ Ad primū ḡ dō qd liberalitas ⁊ si de suo det tñ h̄ facit inq̄tum i hoc cōsiderat qd ē pprie virtutis bonū. iusticia at dat alteri qd suū ē q̄si cōsiderans bonū cōe. ⁊ p̄terea iusticia obseruat ad oēs. liberalitas at ad oēs se extēdē nō p̄t. ⁊ itez liberalitas qd suo dat s̄ iusticiā fundat p̄ quā cōseruatur vnicuiq; qd suū ē. ¶ Ad secundū dō qd magnanimitas qm̄ superuenit iusticie auget eius bonitatē: q̄ tñ sine iusticia nec v̄tutis rōnē h̄ret. ¶ Ad t̄tū dicendū qd fortitudo ⁊ si cōsistat circa difficiliora nō tñ ē circa meliora cū sit solū i bello v̄til: iusticia at ⁊ i pace ⁊ i bello sicut dictū ē.

Deinde cōside

Oradū ē de iniusticia. Et circa h̄ q̄rū q̄tuor. 1° p̄ v̄tus iniusticia sit sp̄ale v̄tū. 2° v̄tū iusta agere sit pprium iusti. 3° v̄trū aliq; possit iniustū pati nō volens. 4° v̄trū iniusticia ex suo genere sit peccatū mortale.

Ad primuz sic proce

dit. Videt qd iniusticia nō sit v̄tū sp̄ale. Dicitur. n. i. Joh. 3°. Dē pctm̄ ē iniquitas. s̄z iniquitas v̄r̄ idem eē qd iniusticia: qz iusticia ē eq̄litas q̄daz. v̄r̄ iniusticia idē videtur eē qd ineq̄litas sine iniquitas. ḡ iniusticia nō ē sp̄ale pctm̄. ¶ Nullū sp̄ale pctm̄ oppōit oib^o v̄tutib^o. s̄z iniusticia opponit alyz v̄tutib^o. nā q̄tū ad adulteriū opponit castitati. q̄tū ad homicidiū opponit māsuētudini. ⁊ sic de alyz. ḡ iniusticia nō ē sp̄ale pctm̄. ¶ Iniusticia iusticie opponit q̄ i voluntate est. sed oē pctm̄ est in voluntate ut Aug^o dicit. ḡ iniusticia nō ē speciale peccatū. ¶ 3° ē qd iniusticia iusticie

opponit. s. iusticia e spalis virt. g iusticia e
 spale pcrim. ¶ **R**o dō q iusticia est duplex.
 Una quide illegalis q opponitur legali iusti-
 cie. z hec quide s. eētia e spale virtū iqtū
 respicit spale obm. s. bonū cōe qd contēnit.
 s. qrtū ad intentionē e virtū gnale qz p cōtē
 ptū boni cōis pōt hō ad oia pcrā deduci. sic
 etiā oia virtū iqtū repugnat bono cōi iusti-
 cie hnt rōne qū ab iusticia deriuata sicut et
 s de iusticia dictū ē. **A**lio dō iusticia s. in i
 equalitate quādā ad alterum. pur. s. hō vult
 habere plus de bonis puta diuitijs z hono-
 ribus. z min⁹ de malis puta laboribus z dā-
 nis. z sic iusticia hz mān ipale. z ē pcrāf
 virtū iusticie pcrāfari oppositū. **A**d p̄mum
 g dō q sicut iusticia legalis dō per compara-
 tionē ad bonū cōe humanū. ita iusticia diui-
 na dō p cōpationē ad bonū diuinū cui repu-
 gnat oē pcrim. z s. in hō oē pcrim dō esse inig-
 tas. ¶ **A**d secūdu dō q iusticia etiā parti-
 cularis opponit idirecte oib⁹ vtrūq⁹ iqtū
 .s. exteriores etiā act⁹ pertinent ad iusticiaz
 z ad alias virtutes morales s. dō s. modo sic
 s. dictū ē. **A**d tertiu dō q voluntas sicut
 z rō se extendit ad mān totā moralem. s. ad
 passiones z opationes exteriores que sunt
 ad alterū. s. iusticia p̄ficat volūtate solū s. q
 te extendit ad opationes q sūt ad alterū. z si
 mūter iusticia.

Ad secunduz sic pro

cedif. **V**idēt q aliqs dicat iustus ex hō q
 facit iustū. **D**abitus. n. specificat p oba ut
 ex s. dictis p. s. p̄mū obm iusticie est iustū
 z p̄mū obm iusticie e iustū. g z iustus di-
 cendus e aliqs ex hō q facit iustū. z iustus
 ex hō q facit iustū. ¶ **S**. **P**hs dicit in s. ethi-
 corū falsā eē opinione qūdā q estimant in
 prate hois eē ne statiz faciat iustū z q iust⁹
 nō possit min⁹ facere iustū q̄ iustus. **B** aut
 nō eēt nisi facere iustū eēt p̄mū iusti. g ali-
 qs iudicādu e iust⁹ ex hō q facit iustum.
 ¶ **S**. **E**odem mō se hz ois v̄tus ad p̄mū
 actu. z eadē rō e de virtus oppositis. s. q̄cūqz
 facit aliqd itēpatū dō itēpat⁹. g q̄cūqz facit
 aliqd iustū dō iust⁹. **S**z s. qd p̄hs dicit i
 s. ethicoz. q aliqs facit iustū z iust⁹ nō ē.
 ¶ **R**o dō q sicut obm iusticie est aliqd eq̄
 le in rebus exteriorib⁹. ita etiā obiectum in
 iusticie e aliqd seuale. pur. s. alicui attribu-
 it plus vel min⁹ q̄ sibi operat. ad hō at obz cū

paratur habitus iusticie mediāte p̄pō actu
 q vocat iustificatio. **P**ōt g cōmū q g fac
 iustū nō ē iustus duplicif. **U**no p̄pō d̄f̄e-
 tu cōparōis ip̄i opatois ad p̄mū obz q qd
 recipit spēm z nomē a p se obo. non autē ab
 obiecto p accidēs. i his at q sūt p̄pō fine per
 se dō aliqd qd ē itētu: p accidēs aut qd est
 p̄ter itēnone. z iō si aliqs faciat aliqd qd ē i
 iustū nō itendēs iustū face: puta cuz h faci
 at p ignorantia nō ē estunās se iniustū face
 tūc nō facit iustū p se z formaliter loquēdo
 sed solū p accidēs z q̄si mālit facies id qd ē
 iustū. vñ z talis opatio nō denotat iustifica-
 tio. **A**lio p̄pōt cōingē p̄pō defectū cōparatō-
 nis ip̄i opatois ad habitū. p̄t. n. iustifica-
 tio pcedere q̄nqz quidē ex aliqua passione
 puta ire vel cōcupie. q̄nqz aut ex electiōe q̄n
 .s. ipsa iustificatio p se placet. z tūc p̄pōe p
 cedit ad habitū: qz vnicūqz hnt aliqūe ha-
 bitū ē s. in se acceptū qd cōuenit illi habitū
 facē g iustū ex itentione z electiōe ē p̄pōz
 iustū s. in q̄ iustū dō q hz iusticie habitum
 s. facē iustū p̄ter itēnone vel ex passiōe p̄t
 aliqs absqz habitū iusticie. **A**d p̄mūz g
 dō q obm p se z formalit acceptū specificat
 habitū. nō at pur accipit mālit z p accidēs
 ¶ **A**d scdm dō q nō ē facile cuiqz facere in
 iustū ex electiōe q̄si aliqd p se placēs z nō p
 p̄ter aliud. s. **B** p̄pōz ē hntis habitū ut ibiāc
 p̄hs dicit. **A**d tertiu dō q obiectū tēpan-
 tie nō ē aliqd exteri⁹ cōstitutū sicut obiectū
 iusticie. s. obiectū tēpantie accipit. i. tēpatū
 accipit solū in cōparōe ad ip̄i hoim z iō
 qd ē p accidēs z p̄ter itēnone nō p̄t dici tē-
 peratū nec mālit nec formalit. z sicut neqz
 itēperatū. z q̄rtū ad hō est d̄f̄e i iusticia z i
 alyz virtūib⁹ moralib⁹. s. q̄rtū ad cōparōes
 opatois ad habitū i oib⁹ sicut se hz.

Ad tertius sic proce

cedif. **V**idēt q aliqs possit pati iustū volel
 In iustū. n. ē. ieqle ut dictū ē. s. aliqs ledēdo
 seipsū recedit ab eq̄litate sicut z ledēdo aliū
 g aliqs p̄t sibi ip̄i facē iustū sicut z alteri.
 sed q̄cūqz facit iustū volēs facit. g aliqs vo-
 lens p̄t pati iustū maxime a seipō. ¶ **S**.
Nullus s. in legē ciuile puniē nisi p̄pō hō q
 facit aliqūā iusticia. s. illi qui iterimunt se
 ip̄os puniūt s. in legē ciuitatū i hō q puabā
 tur atiq⁹ honore sepulture: ut p̄z p̄pōz in s.
 ethicoz. g aliqs p̄t facere sibi ip̄i iniustū

et ita contingit quod aliquis iniustum patiat volens.
P. Nullus facit iustum nisi alicui patienti iustum. scilicet contingit quod aliquis faciat iustum alicui si volenti: puta si vendat ei rem cuius quod valeat. si contingit aliquem volente aliquid iniustum pati.
S. Sed est quod iniustum pati oppositum est ei quod est iniustum facere. scilicet nullus facit iniustum nisi volens: quod oppositum nullus patitur iniustum nisi volens. **B.** dicendum quod actio de sui ratione procedit ab agente. passio autem secundum propriam rationem est ab alio. unde non potest esse idem secundum idem agens et patiens: ut dicitur in 3° et 8° philosophicorum. principiū autem propriū agendi in hominibus est voluntas. et ideo illud proprie et per se homo facit quod volens facit. et e contrario illud proprie homo patitur quod propter voluntatem suam patitur: quia iustum est volens principium est ex seipso. et ideo iustum hominū magis est agens quam patiens. dicendum est quod quod iniustum per se et formaliter loquendo nullus potest facere nisi volens: nec pati nisi nolens. accidens autem et quasi male loquendo potest aliquis id quod est de se iniustum facere nolens sic cum quis propter iterationem operatur vel pati volens: sic cum aliquis plus alii dat sua voluntate quam debeat. **A.** ad primum quod dicitur quod cum aliquis sua voluntate dat alicui id quod ei non debet: non facit nec iniusticiam nec iniquitatem. homo enim per suam voluntatem possidet res. et ita non est propter proportionem si aliquid ei subtrahatur scilicet secundum propriam voluntatem: vel a seipso vel ab alio. **A.** ad secundum dicitur quod aliquis persona singularis potest dupliciter considerari. Uno modo secundum se. et sic si sibi aliquid nocentem iherat potest quod est bene ratione alterius peccati: puta in temperantia vel imprudētia. non tamen ratione iniusticie: quia sicut iniusticia secundum se est ad alterum. ita et iniusticia. Alio modo potest considerari aliquis homo iustum est aliquid civitatis. scilicet per se vel iustum est aliquid dei. scilicet creatura et imago. et sic quod seipsum occidit iniuria quod facit non sibi sed civitati et deo. et ideo puniatur tamen secundum legem divinam quam secundum legem humanam: sicut et de fornicatione apostolus dicit. **S.** quis tamen plura dei violaverit disperdet ipsum deo. **A.** ad tertium dicitur quod passio est effectus actus exterioris in se autem quod est facere et pati iniustum: id quod male loquitur est attenditur secundum id quod exterioriter agit. puta si se occiderat ut dicitur est: id autem quod est ibi formale et per se attenditur secundum voluntatem agentis et patientis ut ex dictis patet. dicendum est quod quod aliquis facere iniustum et alium pati iniustum male loquendo secundum se concomitant. scilicet si formaliter loquimur facere aliquis potest iniustum intendens iniustum facere: tamen alii non patitur iniustum: quia volens patitur. et e converso potest aliquis pati iniustum si volens id quod est iniustum patiat.

et tamen ille qui facit ignorans non faciet iniustum formaliter sed male tamen.

Ad quartum sic pro

cedit. **V.** videtur quod non quicumque facit iniustum peccat mortaliter. **P.** tamen. veniale mortali opponitur scilicet quia veniale peccatum est quod aliquis faciat iniustus dicitur. n. phis in 5° ethicorum. de iniusta agentibus loquens. Quicumque non solum ignorans: sed et propter ignorantiam peccat venialia sunt. sed non quicumque facit iniustum mortaliter peccat. **P.** Qui in aliquo parvo iniusticia facit parum a medio declinat. sed videtur esse tolerabile et iter minima malorum computandum ut patet per philosophum in 2° ethicorum non quod quicumque facit iniustum peccat mortaliter. **S.** Caritas est in omni virtute ex cuius tristate aliquid peccatum dicitur mortale. sed non omnia peccata opposita aliis virtutibus sunt mortalia. sed et neque facere iniustum secundum se peccatum mortale. **S.** Quicquid est contra legem dei est peccatum mortale. sed quicumque facit iniustum facit contra preceptum legis dei: quia vel reducit ad furtum vel ad adulterium vel ad homicidium vel ad aliquid hominū ut ex sequentibus patet. **S.** quicumque facit iniustum peccat mortaliter. **P.** dicitur quod sicut dicitur est cum de differentia peccatorum ageretur: peccatum mortale est quod contrariatur caritati per quam est anime vita. omne autem nocentem alteri illatum ex se caritati impugnat quod movet ad volendum bonum alteri. et ideo cum iniusticia secundum se consistat in nocentem alteri: manifestum est: quod facere iniustum ex genere suo est peccatum mortale. **A.** ad primum quod dicitur quod illud quod philosophus in intel ligit de ignorantia facti quam ipse vocat ignorantiam particularium circumstantiarum quod meretur veniam si autem de ignorantia iuris quod non excusat quod autem ignorans facit iniustum non facit iniustum nisi per accidens ut dicitur est. **A.** ad secundum dicitur quod ille qui in parvis facit iniusticiam deficit a perfecta ratione eius quod est iniustum facere in quantum potest reputari non esse omnino contra voluntatem eius quod si patitur: puta si auferat aliquis alicui unum pomum vel aliquid tale de quo probabile est quod ille ideo non ledatur nec ei displiceat. **A.** ad tertium dicitur quod peccata quod sunt contra alias virtutes non secundum se sunt in nocentem aliius. sed inordinatio quod quanda circa passiones humanas. unde non est sicut ratio.

O **Unde responde**
 randum est de iudicio. **E**t circa hoc queritur sex. **P.** ut iudicium sit actus iusticie.

2° vtrū sit licitū iudicare. 3° vtrū p̄ suspitio
nes sit iudicādū. 4° vtrū dubia sint i melio
rē partē interpretanda. 5° vtrū iudiciū sp̄ sit s̄z
leges scriptas p̄ferendū. 6° vtrū iudiciū p̄
vsurpationē p̄uertat.

Ad primū sic proce

ditur. **V**idetur q̄ iudiciū nō sit actus iusticie
dic. n. p̄hs in p̄ ethicozū q̄ vnusq̄sq̄ bñ iudi
cat q̄ cognoscit. 7 sic iudiciū ad vim coḡscitū
nā p̄tinet videtur. vis at̄ cognoscitua per pru
dentiā p̄fici. 7 iudiciū magis p̄tinet ad pru
dentiā q̄ ad iusticiā q̄ nō ē i voluntate ut vi
ctū ē. **S.** Ap̄ls dic. 1. ad Cor. 2°. Sp̄ialis
iudicat oīa: s̄z hō maxime efficit sp̄ialis p̄
tute caritatis q̄ diffundit i cordibus nr̄is p̄
sp̄m sc̄m q̄ dat^r ē nob̄ ut d̄r Ro. 5°. 7 iudi
ciū magis p̄tinet ad caritatē q̄ ad iusticiā.
S. Ad vnāquāq̄ v̄tute p̄tinet rectū iudi
cium circa p̄pam m̄az: q̄ virtuosus i singu
lis ē reglā 7 mēsurā s̄m p̄hs i li^o ethicoz. nō
7 iud. ciū magis p̄tinet ad iusticiā q̄ ad alia
virtutes morales. **S.** Iudiciū videtur ad so
los iud. ces p̄tinere. actus at̄ iusticie inuenit i
oib⁹ iustis. cū 7 nō soli iudices sint iusti. v̄
q̄ iudiciū nō sit act^r p̄p̄i iusticie. **S.** 3° ē
qd̄ i p̄a. d̄r Quoadusq̄ iusticia cōuertat i
iudiciū. **S.** 2° d̄r q̄ iudiciū proprie noiat
actū iudicis i q̄tū iudex ē. iudex at̄ d̄r quasi
ius dicens. ius at̄ d̄r obiectū iusticie ut s̄ ba
bitū ē. 7 iō iudiciū ipoztat s̄m p̄mā nois im
positionē diffinitionē vel d̄m̄iationē iusti
v̄ iur. qd̄ at̄ aliq̄s bñ diffiniat aliqd̄ i opib⁹
virtuosis proprie p̄cedit ex habitu v̄tutis: si
cut cast^r recte d̄m̄inat ea q̄ p̄tinet ad casti
tatē. 7 iō iudiciū qd̄ ipoztat rectā d̄m̄iatō
nē ei^r qd̄ est iustū proprie p̄tinet ad iusticiā
p̄pter qd̄ p̄hs i 5° ethicoz. dicit q̄ hōies ad
iudicē vsugiūt: sicut ad quādā iusticiā aiātā
S. Ad primū 7 dicendū q̄ nomē iudicy qd̄
s̄m primā ipositionē significat rectā d̄m̄i
nationē iustoz āpliatū ē ad significādūz rec
tam d̄m̄iatōz i q̄buscūq̄ reb⁹ tā in spe
culatiuis q̄ i practicis. i oib⁹ tamē ad rectū
iudiciū vno requirūt. q̄ vnū ē ipsa v̄r^r p̄fe
rens iudiciū. 7 sic iudiciū ē act^r rōnis. dicit
n. vel diffinitio aliqd̄: rōis ē. aliud at̄ ē di^r po
sitiō iudicantis ex q̄ h̄z idoneitates ad recte
iudicādū. 7 sic i his q̄ p̄tinet ad iusticiā
i iudiciū p̄cedit ex iusticia: sicut 7 in his q̄ ad
fortitudinē p̄tinet ex fortitudine. sic 7 iudici

um est qd̄ act^r iusticie sicut iclinātis ad re
cte iudicādū. prudētie at̄ sicut iudiciū p̄
ferētis. vñ 7 synefis ad prudētiā p̄tinet d̄r
bñ iudicantia v̄ s̄ habitū ē. **S.** Ad secūdū d̄r
q̄ hō sp̄ialis ex habitu cartiatis h̄z iclinātō
nē ad recte iudicādū de oib⁹ s̄m reglās diui
nas ex qd̄ iudiciū p̄ donū sapie p̄nunciat si
cut iust^r p̄ virtutē prudētie p̄nunciat iudiciū
ex regulis iuris. **S.** Ad t̄tū d̄r q̄ alie virtutes
ordinat hōies i seipso: s̄z iusticia ordinat hō
minē ad aliu: ut ex dictis p̄z. hō at̄ ē domin^r
eoz q̄ ad ip̄m p̄tinet. nō aut̄ ē d̄ns eoz: que
ad alium p̄tinent. 7 iō i his q̄ s̄nt s̄m alias
v̄tutes nō regit nisi iudiciū v̄tuofo. extenso
tū noie iudicy ut dictū ē. s̄z i his q̄ p̄tinet ad
iusticiā regit v̄tuofo iudiciū alicui^r supozit
q̄ v̄tūq̄ valeat arguere 7 ponē manū suam
i ambob⁹. 7 p̄pter h̄ iudiciū sp̄ali^r p̄tinet ad
iusticiā q̄ ad aliquā aliā virtutē. **S.** Ad t̄tū
dicendū q̄ iusticia in p̄cipue qd̄ ē sic v̄r^r
architectonica q̄s ipans 7 p̄cipiēs qd̄ iustū
ē. i subditis at̄ ē tanq̄ virtus executiua 7 mi
nistrans. 7 iō iudiciū qd̄ ipoztat diffinitōz
iusti p̄tinet ad iusticiā secūdū qd̄ est p̄nci
paliori modo i p̄sidente.

Ad secundū sic pro

cedit. **V**idetur q̄ nō sit licitū iudicare. Nō. n.
i iustig^r pena nisi p̄ illicito: s̄z iudicātib⁹ imi
net pena quā nō iudicāt: s̄ effugiūt: s̄m illō
Matth. 7°. Nolite iudicare ne iudicemini
7 iudicare ē illicitū. **S.** Ro. 14°. d̄r. Tu q̄
es q̄ iudicas alienū fr̄uz: suo d̄no stat aut ca
dit. oīs at̄ oīum d̄r ē. 7 nulli hōi s̄z iudicat.
S. Nullus hō est sine peccato: s̄m illud
1. Job. p̄. Si dixerim^r q̄ peccā nō habem^r
nosip̄os seducim^r. s̄z peccāti nō s̄z iudicāt
s̄m illud Ro. 2°. Inexcusabilis es o hō oīs
q̄ iudicas. i q̄. n. alterū iudicas teip̄m cōdē
nas. eadē. n. agis q̄ iudicas. 7 nulli ē licitum
iudicare. **S.** 3° ē qd̄ d̄r Deut. 16°. Iudices
7 magistros cōstitues i oibus portis tuis vt
iudicēt p̄p̄m iusto iudicio. **S.** 2° dicendūz
q̄ iudiciū itātū est licitū in q̄tū ē iusticie ac
tus: sic at̄ ex p̄dictis p̄z. ad h̄ q̄ iudiciū sit ac
tus iusticie tria regit. p̄ qd̄ ut p̄cedat ex i
clinātōe iusticie. 2° q̄ p̄cedat ex auctoritate
p̄sidentis. 3° q̄ p̄ferat s̄m rectā rōnē p̄nden
tie. qd̄cūq̄ at̄ hōz d̄merit iudiciū erit v̄r^r
sū 7 illicitū. vno qd̄ mō q̄n est 7 rectitudiez
iusticie. 7 sic d̄r iudiciū p̄uerit v̄l iniustum.

alio qñ homo iudicat i his i qñ n̄ h̄z aucto-
ritatē. ⁊ dñ sic iudiciū vsurpatū. 3. mō qñ de
est certitudo rōnis: puta cū aliq̄s de his iu-
dicat q̄ sūt dubia vel occulta p̄t aliq̄s leues
cōiecturas. ⁊ sic dñ iudiciū suspiciōsū vel te-
merariū. Ad primū ḡ dō q̄ dñs ibi p̄hi-
bet iudiciū temerariū qd̄ ē de itentione cor-
dis vel de alijs incertis: ut Aug. dicit i li. de
f̄mone dñi i monte. vel p̄hibet ibi iudiciū
de reb. diuinis de quib. cuz sint supra nos
n̄ debem. iudicare s̄z simplicit̄ ea credere ut
Dylari. dicit sup. Mat. h. uel p̄hibet iudiciū
qd̄ nō sit ex beniuolentia sed ex ai amaritu-
dine ut Criso. dicit. Ad secūdū dō q̄ iudex
constituit ut mister dei. vñ dñ. p̄. Nō
iustū ē iudicare. ⁊ postea subdit: qz dei ē iu-
diciū. Ad tertiu dō q̄ illi q̄ sūt in grauib.
pctis n̄ debēt iudicare eos q̄ sūt i eis dē pctis
vel minorib. ut Criso. dicit sup. illud Mat.
h. 7. Nolite iudicare. ⁊ p̄cipue b̄ ē itelligē
dū qñ illa pctā sūt publica: qz ex b̄ gnāt scā
dalu i cordib. aliozū. si aut̄ nō sūt publica
s̄z occulta. ⁊ necessitas iudicādi imineat p̄-
pter officii: pōt cū hūilitate ⁊ timore vel ar-
guere l̄ iudicare. vñ Aug. dicit i li. de f̄mone
dñi i monte. Si inuenerim. vos i eodē vitio
eē cōgemiscam. ⁊ ad parit̄ conādū iuitem.
nec tñ p̄p̄t b̄ hō sic seipsū cōdēnat. ut nouiz
cōdēnatis meritū sibi acgrat. s̄z qz cōdēnas
aliū ondat se s̄z cōdēnabile eē p̄pter idem
pctm̄ vel s̄z

Ad tertium sic pro-

cedit. Videt q̄ iudiciū ex suspitione p̄cedit
n̄ sit illicitū. Suspicio. n. videt eē opio icēta
de aliq̄ malo. vñ ⁊ p̄bus in 6. ethicozū ponit
q̄ suspitio se h̄z ⁊ ad v̄x ⁊ ad falsū. s̄z de sin-
gularib. cōtingentibus nō pōt haberi opinio
nisi icēta. cū ḡ iudiciū hūanum sit circa hu-
manos actus q̄ sūt i singularib. ⁊ contigēti-
bus. vñ q̄ nullū iudiciū eēt licitū si ex suspi-
tione iudicare nō liceret. ¶ Per iudiciū
illicitū sit aliq̄ iūria primo. s̄z suspitio mala
i sola opione hois cōsistit. ⁊ sic n̄ videt ad iū-
riā alteri. p̄tinere. ḡ suspitionis iudiciū nō
ē illicitū. ¶ Si sit illicitū oportet q̄ ad iū-
sticiā reducat̄: qz iudiciū ē actus iusticie:
ut dictū ē. s̄z iūsticia ex suo gener sp̄ ē pctz
mortale ut s̄ habitū ē. ḡ suspitōis iudiciū
eēt sp̄ pctm̄ mortale si eēt illicitū. s̄z b̄ ē falsū
qz suspitiones vitare nō possum. ut dicit glo.

Aug. super illud. i. ad Cor. 4. Nolite an̄ t̄p̄
iudicare. ḡ iudiciū suspiciōsū nō videt esse il-
licitū. ¶ S̄z ē qd̄ Criso. sup. illud Mat. h. 7.
Nolite iudicare. ⁊ c. dicit. Dñs b̄ mādato non
p̄hibet xp̄ianos ex beniuolētia alios corripe
s̄z ne p̄ iactātā iusticie sue xp̄iani xp̄ianos de-
spiciat ⁊ solis plerūqz suspiciōib. odientes
ceteros ⁊ cōdēnantes. ¶ B̄ dicit dū q̄ sicut
Tulli. dicit. suspitio ip̄ortat opinionē mali
qñ ex leuib. indicys p̄cedit ⁊ cōringit ex
tribus. Uno qd̄ mō ex b̄ q̄ aliq̄s ex seipso
mal. ē. ⁊ ex b̄ ip̄o qñ ofci. sue malicie faciliē
de alijs malū opinat. fm̄ illud Ecclesiastes
x. In via stultus ābulas cū ipse sit insipiens
oēs stultos estimat. Alio. puenit ex b̄ q̄ ali-
quis male afficit ad alterū. cū. n. aliq̄s contē-
nit uel odit aliquē: aut irascit̄ uel iudet ei ex
leuib. signis opinat mala de ipso: qz vnus q̄
qz faciliē credit qd̄ appetit. 3. mō puenit ex
longa exp̄ientia. vñ p̄hs dicit i 2. rhetorice qz
senes sūt maxime suspitiosi: qz multoties ex
p̄ti sūt aliozū defect. prime at̄ due suspitō-
nis cāe manifeste p̄tinēt ad pueritatē affe-
ctus. itia vero cā diminuit rōnē suspitionis
iq̄tū exp̄ientia ad certitudinē pficit q̄ ē 3.
rōnē suspitionis. ⁊ iō suspitio vitii qd̄as i
portat. ⁊ quāto magis p̄cedit suspitio tanto
magis ē vitiosū. Est at̄ triplex gradus suspi-
tionis. Prim. qd̄ grad. ē vt hō ex leuib.
indicys de bonitate alicuius dubitare icipi-
at. ⁊ b̄ ē veniale ⁊ leue pctm̄. p̄tinet. n. ad tē-
ptationē hūmanā sine q̄ vita ista non ducit
vt habet i glo. sup. illud. i. ad Cor. 4. Noli-
te an̄ tēpus iudicare. Secūdus grad. ē cuz
aliquis p̄ certo maliciā alteri. estimat ex le-
uib. indicys. ⁊ b̄ si sit de aliquo graui ē pctz
mortale iq̄tū nō ē sine cōtēptu. primi. vnde
glo. ibidē subdit. ⁊ si ḡ suspiciones vitare nō
possum. qz hōies sum. iudicia tñ. i. diffini-
tas firmasqz sn̄as cōtinē debem. Terti. ḡd.
ē cū aliq̄s iudex ex suspitōe. p̄cedit ad aliquē
condēn. mādū. et b̄ directe ad iūsticiā p̄riet.
vñ ē pctm̄ mortale. Ad primū ḡ dicendū
qz i hūanis actib. iuenit aliq̄ certitudo nō
qd̄ sicut in demōstratiuis. s̄z qz ouēt tali
materie: puta cū aliq̄d p̄ idoneos testes p̄ba-
tur. Ad scdm̄ dō qz ex b̄ ip̄o qz aliq̄s ma-
lā opinionē h̄z de alio sine cā sufficiētī inde-
bite cōtēnit ipsū. ⁊ iō iūriat̄ ei. Ad tertiu
dicendū qz qz iūsticia ⁊ iūsticia est circa ex-
teriores operatōes ut dictū ē. tūc iudiciū

suspiciōsū directe ad iniusticiā ptinet qñ ad actū exteriore pcedit: tūc ē pctū mortale ut dictū ē iudiciū aut̄ iteri⁹ pertinet ad iniusticiā fm q̄ parat̄ ad exteri⁹ iudiciū ut actus iterior: ad exteriorez: sic occupia ad fornicationē. ⁊ ira ad homicidiū.

Ad quartum sic pro

cedit. **U**idet q̄ dubia n̄ sint i meliore parte interpretāda. **J**udiciū. n. magis d̄z eē de eo qd̄ ut i plib⁹ accidit. s̄z i plib⁹ accidit q̄ aliq̄ male agant: qz̄ stultorū ē numer⁹ infinit⁹ ut d̄r **Eccl̄estastes** p̄. **P**roni. n. sūt senius hōis ad malū ab adoleſcētia sua ut d̄r **Ben. S.** q̄ dubia magl̄ debem⁹ interpretari i malū q̄ i bonū.

Aug⁹ dicit q̄ ille pie ⁊ iuste uiuit q̄ rerū iteger ē estiator: i neutra parte decimādo. s̄z ille q̄ interpretat̄ ē meli⁹ qd̄ dubiū ē declinat i alterā parte. q̄ nō ē faciendū. **S.** **H**ō d̄z dilige primū sic seipsū. s̄z circa seipsū hō d̄z dubia interpretari i peiore parte: fm illud **Job. 9.** **V**erebar oīa opa mea. q̄ v̄t q̄ ea q̄ sūt dubia circa p̄rios sint in peiore parte interpretāda. **S.** **3** d̄z qd̄ **Ro. 14.** sup̄ illud. q̄ nō māducat māducātē nō iudicet. d̄ic̄ glo. **D**ubia in meliore parte sūt interpretāda. **A**ug⁹ d̄icēdū q̄ iicut dictū ē: ex ipso q̄ aliq̄s h̄z malā opionē de alio absq̄z insufficienti cā iuriat̄ ei ⁊ cōtēnit ipsū. nullus at̄ d̄z aliū cōtēnē vel nocumētū qd̄cūq̄z iſerre absq̄z cā cogēte. ⁊ ideo vbi nō apparent manifesta indicia de malo alie⁹ debem⁹ eū ut bonū h̄re: i meliore parte interpretando qd̄ dubiū ē. **A**d p̄mūz q̄ d̄icēdū q̄ pōt̄ cōtingē q̄ ille q̄ i meliore parte interpretat̄ frequēti fallit. s̄z meli⁹ ē q̄ aliq̄s frequēter fallat̄ h̄is bonā opionem de aliquo malo hōie q̄z q̄ rari⁹ fallat̄ h̄is malā opionē d̄ aliquo bono: qz̄ ex hoc fit iniuria alicui nō aut̄ ex p̄rio. **A**d secūdū d̄icēdū q̄ aliud ē iudicare de reb⁹ ⁊ aliud de hōibus. in iudicio. n. i q̄ de reb⁹ iudicam⁹ nō attēdit bonū vel malū ex parte ipsi⁹ rei de q̄ iudicamus. cui nihil nocet q̄ sit cūq̄z iudicem⁹ d̄ ipsa. s̄z attēditur ibi solū bonū indicant̄ si vere iudicet vel malū si falso: qz̄ ver⁹ ē bonū intellect⁹. falsum at̄ ē malū ipsi⁹ ut d̄r i 6° et̄bicozū. ⁊ ideo vnusq̄sq̄z d̄z niti ad h̄ q̄ de reb⁹ iudicet fm q̄ sūt: s̄z in iudicio q̄ iudicam⁹ de hōibus p̄cipue attēdit bonū ⁊ malū ⁊ ex parte ei⁹ de q̄ iudicat̄ q̄ in ipso honorabilis h̄ēt q̄ bon⁹ iudicat̄. si cōtēptibil⁹ ⁊ iudicet mal⁹. ⁊ iō ad

H pot̄i redē debem⁹ i tali iudicio q̄ hōiem iudicemus bonū nisi manifesta ratio i 5° rinḡ appareat. ipsi at̄ hōi iudicāti falsū iudiciū q̄ bñ iudicat de alio nō pertinet ad malū intellect⁹ ipsi⁹ sic nec ad ei⁹ perfectionē ptinet s̄z se cognoscere veritatē singulariū cōtingentiū: sed magis ptinet ad bonū affectū. **A**d tertiiū d̄z q̄ interpretari aliqd̄ i deteriorē vel meliore parte cōtingit dupliciē. **V**no p̄ quādā suppositionē. ⁊ sic cū debem⁹ aliq̄d̄ malis adhibē remediū siue nr̄is siue alienis. expedit ad h̄ ut securius remediū apponat̄ q̄ supponat̄ id qd̄ ē deter⁹: qz̄ remediū qd̄ est efficac̄ cōtra mal⁹ malū. multo magis est efficac̄ 5° min⁹ malū. **A**lio interpretamur aliqd̄ i bonū vel malū diffiniendo siue determinādo. ⁊ sic i reo iudicio d̄z aliq̄s niti ad h̄ ut interpretet̄ vnusq̄sq̄z fm qd̄ ē i iudicio at̄ p̄ionariū ut interpretet̄ i meli⁹ sic dictū ē.

Ad quintum sic pro

ceditur. **U**idet q̄ nō sit sp̄ fm̄ leges scriptas iudicandū. **S**eper. n. vitādū ē iustū iudiciū s̄z qñq̄z leges scripte cōtinent iusticiā: fm̄ illb̄ **3^a r̄. 10.** **U**e q̄ cōdūt leges iustas. ⁊ scribētes i iusticiā scripserūt. q̄ nō sp̄ ē fm̄ leges scriptas iudicandū. **A**ug⁹ d̄icēdū q̄ d̄z singularem cōtēnēt. s̄z nulla lex scripta pōt̄ oēs singulares euēt⁹ cōprehendere ut p̄z p̄ pl̄z in 5° et̄bicozū. q̄ videt̄ q̄ nō sp̄ sit fm̄ leges iudicandū. **S.** **L**ex ad hoc scribit̄ ut inia legalatoris manifestet̄. s̄z qñq̄z cōtingit q̄ si ipse legigatoz p̄ns eēt alie⁹ iudicaret. q̄ n̄ ē sep̄ s̄z leges scriptas iudicandū. **S.** **S**ed 5° ē q̄ Aug⁹ d̄ic̄ i 1° de vera religide. **I**n istis t̄p̄alib⁹ legibus q̄q̄z de his hōies iudicēt cū eas instituerint cū tñ fuerint institute ⁊ firmate n̄ licebit iudicib⁹ de eis iudicare: s̄z fm̄ ipsas. **R.** **D**icēdū q̄ sicut dictū ē: iudiciū nihil aliud ē q̄ quedā diffinitio vel determinatio ei⁹ qd̄ iustū ē. sit at̄ aliqd̄ iustū dupliciē. vno ex ipsa nā rei qd̄ d̄r ius nāle. alio ex qdā cōdito i ter hōies qd̄ d̄r ius positiuū vt s̄ habitum ē leges at̄ scribūt̄ ad vtriusq̄z iuris declaratiōnē alie⁹ tñ ⁊ alie⁹. nā legi scriptura ius qd̄ nāle cōtinet s̄z nō instituit. nō h̄z. n. robur ex lege sed ex nā. ius at̄ positiuū scripturā legis: ⁊ cōtinet ⁊ instituit dās ei auctoritatis robur. ⁊ iō necesse ē q̄ iudiciū fiat fm̄ legi scripturā aliqñ iudiciū deficiēt vel a iusto nāli ul̄ a iusto positiuo. **A**d p̄mūz q̄ d̄z q̄ lex scripta

